

Nettskolen i Nordland

Evaluering av nettstøttet videregående opplæring for voksne og vurdering av fremtidig organisering av nettundervisningen i Nordland

Cathrine Tømte
Asbjørn Kårstein

Rapport 19/2012

NIFU

Nettskolen i Nordland

Evaluering av nettstøttet videregående opplæring for voksne og vurdering av fremtidig organisering av nettundervisningen i Nordland

Cathrine Tømte
Asbjørn Kårstein

Rapport 19/2012

Rapport 19/2012

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Nordland fylkeskommune
Adresse Fylkeshuset, 8048 Bodø

Trykk Link Grafisk

ISBN 978-82-7218-832-9
ISSN 1892-2597

www.nifu.no

Forord

Rapporten er skrevet på oppdrag for Nordland fylkeskommune. Målet har vært å evaluere den nettstøttede opplæringsmodellen for voksne med bruk av Den Åpne Skolen (DÅS) og lokale studieverksted, samt å vurdere samordning mellom DÅS og det nettstøttede opplæringstilbudet for ungdommer bosatt i utkantkommuner; Lokalt Opplæringstilbud i Samarbeid med Arbeidslivet (LOSA) til «Nettskolen i Nordland» med sikte på mer effektiv bruk av ressursene.

Cathrine Tømte har vært prosjektleder for oppdraget som er gjennomført i samarbeid med Asbjørn Kårstein. Vi takker samtlige informanter for å ha bidratt med viktig informasjon for arbeidet, samt kollegaer ved NIFU som har bistått med klargjøring og utkjøring av spørreundersøkelsene samt bidratt til å kvalitetssikre rapporten. Konklusjonene og anbefalingene står for forfatternes egen regning.

Oslo, 10. mai 2012

Sveinung Skule
Direktør

Jannecke Wiers-Jenssen
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Introduksjon	9
1.1 Bakgrunn og problemstillinger	9
1.1.1 Om mandatet	10
1.2 Teoretisk utgangspunkt	11
1.2.1 Nettbasert læring.....	12
1.3 Data og metodisk tilnærming	12
1.3.1 Spørreundersøkelse til deltakere i DÅS og elever i LOSA	13
1.3.2 Spørreundersøkelse til koordinatorene og lokale veiledere ved studieverksted samt nettlærere.....	14
1.3.3 Intervjuer.....	14
1.3.4 Sekundærlitteratur.....	14
2 Beskrivelse av Den Åpne Skolen, LOSA og studieverkstedmodellen	15
3 Inntak, brukertilfredshet og gjennomføring	17
3.1 Inntak og fleksibilitet	17
3.2 Brukertilfredshet	20
3.3 Gjennomføring av opplæringen	21
3.4 Oppsummering.....	22
4 Ressursbruk og organisering	23
4.1 Studieverkstedene – organisering og oppgaver	23
4.2 Nettlærere – organisering og oppgaver	26
4.3 Oppfølging av deltakere i DÅS og elever i LOSA.....	26
4.4 Organisering i LOSA	27
4.5 Læringsressurser på nett: DÅS og LOSA	28
4.6 Oppsummering.....	29
5 Kvalitet og innhold i opplæring	30
5.1 Vurdering av kvalitet og innhold i opplæring	30
5.2 Rekruttering og kvalitetsutvikling	32
5.3 Ulike målgrupper	33
5.4 Oppsummering.....	34
6 Nettskolen i Nordland. Vurdering av sammenslåing av DÅS, studieverksted og LOSA	35
6.1 Fordeler og ulemper ved DÅS, studieverkstedmodellen og LOSA	35
6.2 Muligheter og begrensninger ved samordning av DÅS og LOSA til Nettskolen i Nordland.....	36
6.2.1 DÅS og LOSA: fleksibilitet kontra faste rammer.....	36
6.3 utfordringer knyttet til å samordne nettopplæring for ulike målgrupper: voksne og unge.....	39
6.3.1 Juridiske rettigheter og videregående opplæring for voksne og unge	39
6.3.2 Pedagogiske utfordringer	40
6.3.3 «Privatist» eller «Elev med standpunktvurdering»?	40
6.3.4 Hvordan optimalisere læringsressursene i nettskolen?	42
6.4 Alternative organisasjonsmodeller for sammenslåing av LOSA og DÅS	44
6.4.1 Nettskolen i Nordland tilknyttet nettskolene i LOSA (alternativ 1).....	44
6.4.2 Nettskolen i Nordland tilknyttet voksenopplæringsenheten i Nordland (alternativ 2).....	46
6.4.3 Nettskolen i Nordland som frittstående enhet underlagt Nordland fylkeskommune (alternativ 3).....	47
6.4.4 Oppsummert vurdering av tre alternativ	47
Referanser	49
Vedlegg	51

Sammendrag

Formålet med prosjektet har vært todelt; for det første har vi evaluert Nordland fylkeskommunens tilbud til voksne om nettstøttet opplæring, gjennom Den Åpne Skolen (DÅS) og lokale studieverksted, samt det nettstøttede opplæringstilbudet for unge i utkantkommuner hvor samarbeid med arbeidslivet står sentralt; Lokalt Opplæringstilbud i Samarbeid med Arbeidslivet (LOSA). For det andre har vi vurdert samordning mellom DÅS og LOSA til det fylkeskommunen omtaler «Nettskolen i Nordland», med sikte på mer effektiv bruk av ressursene.

DÅS er primært tiltenkt voksne og består av en digital læringsarena med tilgang til fagstoff for hvert fag og veiledning fra nettlærere for hvert fag. I tillegg kan deltakerne arbeide med fagstoffet, få veiledning og avlegge prøver og eksamener på de lokale studieverkstedene i fylket. Studieverkstedene er knyttet til en videregående skole og disse har det juridiske ansvaret for vurdering av deltakerne. Nettlærers karaktersetting skal godkjennes av skolen. DÅS var i utgangspunktet et tilbud til voksne med rett til videregående opplæring, men er blitt utvidet til å omfatte andre målgrupper, som deltakere fra Oppfølgingsenheten (OTE), lærlinger, deltakere på kurs i regi av NAV og voksne uten rett til videregående opplæring. Samtlige søker via databasen Vigo Web der det finnes et eget skjema for voksenopplæring og inntak til DÅS. Søkere kan gjennom denne databasen også be om realkompetansevurdering. Inntaket ledes av Utdanningsavdelingen og foretas av studieverkstedene. I praksis innebærer dette individuell saksbehandling av hver enkelt søker, der vurdering av realkompetanse, juridiske rettigheter, fordeling av søkere på ledige tilbud og tilbakemelding til hver av søkerne. Etter inntak vil hver enkelt deltaker ha tilknytning til et skoleadministrativt system ved den aktuelle videregående skolen.

LOSA -tilbudet er rettet mot elever i utkantkommuner som kan ta første året av videregående opplæring uten å måtte flytte hjemmefra, gjennom nettstudier og med praksisplasser i lokale bedrifter. Også LOSA består av en digital læringsarena med tilgang til fagstoff, nettlærere og med lokal veiledning fra nærmeste studieverksted.

Hovedinntrykket er stor grad av tilfredshet med ordningene DÅS og LOSA. Både brukere, ansatte ved studieverkstedene, nettlærere og sentraladministrasjon i fylkeskommunen bekrefter dette. Likevel får vi vite om en viss misnøye med selve strukturen i DÅS, siden den kan medføre ventelister i noen fag. De fleste deltakerne i DÅS velger å ha status som «elev med standpunktvurdering» fremfor privatiststatus, noe som gir dem rett til tettere oppfølging fra studieverksted. I LOSA rapporterer informantene om svært lite frafall blant elevene, de har lite fravær fra bedriftene og utøver generelt en god innsats der.

Overordnet er inntrykket at samtlige involverte i LOSA og DÅS synes at tilgjengeligheten på nettlærere og ansatte ved studieverksted er god. Studieverkstedenes arbeidsomfang varierer i tråd med antall

ansatte og antall brukere. Likevel er besøkshyppigheten blant brukerne ganske lik ved studieverkstedene, uavhengig av størrelse. Enkelte studieverksted synes også å samarbeide seg i mellom for å dra veksler på kompetanse ved andre verksteder. Graden av faglig aktivitet varierer ved studieverkstedene, og noen steder kan det synes som om rollefordelingen mellom lokale veiledere, innsats og nettlærere er noe uklare. Dette inntrykket bekreftes også av nettlærere. Ved studieverkstedene bruker ansatte en stor del av tiden på personlig oppfølging av enkelte av deltakere i DÅS, og oppfølgingen er ikke alltid bare faglig, den kan også bære preg av å være mer administrativt eller sosialt orientert. Nettlærere derimot hevder at de bruker mest tid på faglig oppfølging. Noen av nettlærerne etterlyser også en mer aktiv rolle i læringsarbeidet mot nettelevene. LOSAs faste strukturelle rammer gir lite rom for individuelle tilpasninger og hver enkelt elev følger i prinsippet de rammene som er lagt. Flere ansatte i LOSA etterlyser kompetansehevede tiltak, gjerne sammen med nettlærere i DÅS.

Faglig kvalitet og innhold i DÅS og LOSA oppleves som god av nettlærere, elever i LOSA, deltakere i DÅS og ansatte ved studieverkstedene. Men læringsressursene som lages av nettlærere og legges ut for bruk på It's Learning, kan med fordel gjøres mer multimediale. Et slikt grep kan bidra til at deltakere med lese og skrivevansker og minoritetsspråklige klarer å henge med. Det etterlyses også et bedre system for kvalitetssikring av læringsressursene. Rekruttering til nettlærerstillinger foregår noe tilfeldig og det savnes en overordnet faglig pedagogisk enhet med ansvar for kvalitetssikring av nettlærere og læringsressurser som legges ut på It's Learning.

Den nettbaserte opplæringen som tilbys gjennom DÅS, studieverkstedene og LOSA omfatter et bredt spekter av brukere, med spredning i alder, erfaringsbakgrunn, familiesituasjoner, geografisk plassering og ferdigheter knyttet til skriving, lesing og kunnskaper i norsk og ikke minst ulike behov for oppfølging. DÅS og LOSA representerer på mange måter to motpoler av strukturer knyttet til nettstudier. Der det fleksible prinsippet omfavner DÅS, er det de faste rammene som kjennetegner LOSA. De to systemene evner å fange opp brukerne ulikt, samtidig som de også innretter seg mot ulike brukergrupper (for DÅS, de voksne, for LOSA, unge i utkantkommuner). Denne variasjonen i utgangspunkt kan trolig utnyttes enda bedre enn i de eksisterende tilbudene i DÅS og LOSA. Vi foreslo en mulig løsningsmodell av nettskolen der man både tar hensyn til prinsippet om fleksibilitet og prinsippet om faste rammer, gjennom et sett av studiemodeller. I denne løsningsmodellen skisserte vi noen forslag til fordeling av ressursbruk til lærere og studieverksted og hvordan dette henger sammen med elevenes tilknytningsstatus til studiemodellene, som henholdsvis privatist eller elev med standpunktvurdering. Løsningsmodellen åpner opp for at flere kan benytte seg av privatiststatus, sammenlignet med dagens situasjon, samtidig som man vil kunne omfordele ressursene for slik å kunne tilby et forbedret opplæringstilbud mot elever som trenger tett oppfølging. Vi har også antydnet hvordan økt grad av synkron nettbasert undervisning kan anvendes på ulike måter innenfor de ulike studiemodellene. Nettskolen i Nordland må også ha en organisatorisk forankring. Vi presenterte tre ulike alternativer til tilknytning for Nettskolen i Nordland;

- **Alternativ 1:** Nettskolen i Nordland tilknyttet nettskolene i LOSA
- **Alternativ 2:** Nettskolen i Nordland tilknyttet Videregående opplæring for voksne (VO) i Nordland Fylkeskommune
- **Alternativ 3:** Nettskolen i Nordland frittstående enhet underlagt Nordland Fylkeskommune

Det første alternativet innebærer en tilknytning til nettskolene i LOSA, det andre alternativet en tilknytning til VO i Nordland fylkeskommune, mens det siste tok utgangspunkt i Nettskolen som nyetablert frittstående organisasjon mer løselig underlagt Nordland fylkeskommune. Det første alternativet innebærer i størst mulig grad å trekke på eksisterende erfaring og kompetanse knyttet til fag og administrasjon slik den allerede forefinnes ved de to nettskolene i LOSA. En sentral utfordring i å gi Nettskolen i Nordland en slik forankring, vil være at den eksisterende modellen i LOSA må tilpasses arbeidsrutiner knyttet til behovet for fleksibilitet som ligger i eksisterende DÅS-modell og som representerer det ene ytterpunktet i våre foreslåtte studiemodeller. Det er naturlig nok fordeler og ulemper knyttet til hver av de tre alternativene og disse er det gjort rede for i rapportens siste del.

1 Introduksjon

Rapporten inneholder en evaluering av Nordland fylkeskommunens tilbud til voksne om nettstøttet opplæring, gjennom Den Åpne Skolen (DÅS) og lokale studieverksted, samt det nettstøttede opplæringstilbudet for unge i utkantkommuner hvor samarbeid med arbeidslivet står sentralt, Lokalt Opplæringstilbud i Samarbeid med Arbeidslivet (LOSA). Rapporten inneholder også en vurdering av muligheten for å samordne DÅS, lokale studieverksted og LOSA. En samordning av LOSA og DÅS ville kunne munne ut i det fylkeskommunen omtaler som "Nettskolen i Nordland". Foreliggende rapport skisserer flere alternativ for effektiv ressursbruk når det gjelder intern organisering i selve Nettskolen og dets organisatoriske tilknytning til fylkeskommunen.

Rapporten er todelt. Første del omfatter selve evalueringen av det eksisterende tilbudet i DÅS, studieverkstedene og LOSA. Andre del gir en vurdering av fordeler og ulemper knyttet til en sammenslåing av DÅS, studieverksted og LOSA, samt forslag til fremtidig organisering av Nettskolen i Nordland.

1.1 Bakgrunn og problemstillinger

Nordland er Norges nest største fylke med 44 kommuner. De om lag 238.000 innbyggerne er bosatt spredt ut over fylket, som i arealomfang utgjør 38.456 km.¹ En slik spredt bosetting byr på en del utfordringer når det gjelder å gjennomføre videregående opplæring. Nordland ligger under landsgjennomsnittet i andel som har høyere utdanning, og det er den eldre delen av befolkningen som henger etter. Samtidig er Nordland under landsgjennomsnittet for gjennomføring av videregående opplæring for ungdom innenfor normert tid, selv om svært mange av disse fullfører innen 30-årsalderen. Dette viser også at fylket har gode systemer for voksenopplæring. Nettstøttet opplæring har vært et viktig innsatsområde for å kunne tilby videregående opplæring uavhengig av hvor man måtte bo i fylket.

Den Åpne Skolen (DÅS) har siden 1998 eksistert som organisasjon for å drive nettstøttet opplæring og for uttesting av modeller for opplæring. Fra å være prosjekt underlagt Opplærings- og ressurscenter på Hadsel, OPUS Hadsel, gikk DÅS til å bli etablert som ordinært tiltak under utdanningsavdelingen i Nordland fylkeskommune, på linje med andre tilbud for voksne. I 2002 ble det også fattet vedtak om å legge nettstøttet opplæring inn som en del av voksenopplæringen i fylkesadministrasjonen, og dette omfattet ledelse, økonomi, inntak og utvikling og igangsetting av tilbud (FR-sak 225/2002).² Siden den gang har DÅS og nettstøttet opplæring vært behandlet som egen sak i Fylkeskommunen tre ganger, i 2007 under "Strategisk plan for voksenopplæring 2007-2010" vedtok man å igangsette tilbud på bakgrunn av behov og etterspørsel og normalt å gi dette seks måneder etter søknad, og hvor bruk av

¹ www.nfk.no

² Referert fra Fylkestingsak 089/11, 06.06.2011.

lokale studieverksted i kombinasjon med DÅS ble vurdert som fundamentet i opplæringsmodellen (FT-sak 34/ 2007). Saken fulgt opp i 2008, men med fokus på å få til en samordning av nettstøttet opplæring i DÅS og LOSA der man vektla å samordne fagtilbud, kvalitetssikring på digitale fagressurser og kompetanseheving samt bruk av felles IKT- verktøy (FR-sak 94/2008). LOSA -tilbudet er rettet mot elever i utkantkommuner som kan ta første året av videregående opplæring uten å måtte flytte hjemmefra gjennom nettstudier og med praksisplasser i lokale bedrifter. I 2011 ble det fattet vedtak om at DÅS i større grad skal åpne opp for at elever i skolen kan benytte seg av tilbudet, ut fra bestemte retningslinjer. DÅS skulle fortsatt fungere som tilbud for voksne. I tillegg ble behovet for en samordning mellom tilbudene i LOSA og DÅS til "Nettskolen i Nordland" understreket, og et vedtak ble fattet om at man i forkant av en slik prosess skulle gjennomføre en ekstern evaluering av fylkeskommunens nettstøttede opplæringsmodell for voksne i tillegg til en ekstern vurdering som utreder samordning av DÅS og LOSA (FT-sak 089/11). Dette er rammene for foreliggende rapport, som altså inkluderer både en evaluering av eksisterende tilbud i studieverksted, DÅS og den nettstøttede opplæringen som tilbys gjennom LOSA og en vurdering av samordning av disse tilbudene til Nettskolen i Nordland.

1.1.1 Om mandatet

Nettbasert utdanning omfatter mange utfordringer, både faglige, teknologiske, strukturelle og sosiale. Så langt som mulig har vi i vår undersøkelse søkt å integrere slike, for på denne måten å kunne gi en helhetlig vurdering av den nettstøttede opplæringsmodellen for voksne med bruk av Den Åpne Skolen (DÅS) og lokale studieverksted. Følgende områder inngår i vår evaluering. Områdene tar utgangspunkt i utlysningsteksten for oppdraget:

- Intak, brukertilfredshet og gjennomføring gjennom DÅS og lokale studieverksted og i LOSA, med vekt på:
 - Faglig utbytte
 - Tilgjengelighet
 - Brukertilfredshet
 - Fleksibilitet ved inntak til studiet
 - Gjennomføring av opplæringen
- Ressursbruk og organisering,
 - Fremskaffe oversikt over ansvarsfordeling mellom impliserte knyttet til de ulike utdanningstilbudene som tilbys i henholdsvis DÅS, LOSA og studieverksted. Hvordan foregår administrasjon, planlegging, utvikling og gjennomføring av undervisningsopplegg
 - Ressursbruk i forhold til nettveiledere, veiledere og lærerressurser
- Kvalitet og innhold i opplæring; her er kompetanse hos undervisningspersonale sentralt, særlig med tanke på
 - Kompetanse og forståelse av modellene for opplæring
 - Hvordan opplæring kan tilpasses ulike målgrupper, for eksempel minoritetsspråklige, søkere med spesielle behov etc.

Disse områdene er søkt belyst gjennom første del av rapporten. Rapportens andre del tar utgangspunkt i funnene knyttet til disse områdene og danner grunnlaget for våre innspill til fylkeskommunens videre strategi og innsats på området. Oppdragsgiver har bedt om at innspillet skal omfatte følgende punkter:

- Forslag til forbedringer i forhold til eksisterende nettstøttede opplæringstilbud
- Identifisering av muligheter og begrensinger ved samordning av studietilbudene LOSA og DÅS til Nettskolen i Nordland
- Vurdere alternative organisasjonsmodeller for sammenslåing av LOSA og DÅS med vekt på effekt av potensiell økonomisk innsparing

1.2 Teoretisk utgangspunkt

En hovedoppgave for pedagogikk – forstått som den kontinuerlige dialogen mellom undervisning og læring – er å sikre konsistens mellom læreplan/læringsmål, undervisningsmetoder og læringsaktiviteter, læringsmiljø og vurderingsformer. I dette arbeidet er det i følge bl.a. Biggs (1999) nødvendig å avdekke implisitte antagelser angående hvordan læring foregår og hva slags læringsresultater man søker å oppnå. I slike bestrebelsler er det grovt sett vanlig å skille mellom assosiasjonistiske, kognitive og situative perspektiver.

Innen det *assosiasjonistiske perspektivet* blir læring betraktet som en prosess der de elementære mentale eller atferdsmessige enheter sammenkobles. Læringsmålene blir som regel uttrykt i atferdsmessige termer og pedagogens oppgave vil typisk være å «forsterke» ønskede assosiasjoner gjennom ulike former for «feedback». En implikasjon blir således individualiseringen av instruksjon der den som skal lære responderer på spørsmål eller problemstillinger for så å motta umiddelbar tilbakemelding på sin respons.

Det *kognitive perspektivet* vokste fram som et generelt teoretisk skifte angående oppfatningen av læring – så vel som persepsjon, tenkning og språkutvikling – som fant sted på 1960-tallet. Slike fenomener ble nå oppfattet som knyttet til individuelle oppmerksomhets-, hukommelses- og begrepsdannelsesprosesser. Innenfor dette brede perspektivet har skjemat teorier, informasjonsprosesserings teorier, teori om minneprosesseringsnivåer, mental modellering og metakognitive prosesser hatt særlig stor innflytelse. En gjennomgående antakelse i den kognitive tradisjonen har vært at læring består i å fortolke og konstruere mening. Kunnskapstilegnelse blir betraktet som resultatet av interaksjonen mellom nye erfaringer og de strukturene for kunnskap som allerede er skapt. Det kan videre gjøres en distinksjon mellom kognitiv konstruktivisme (med utgangspunkt i Piaget) og sosio-kulturell konstruktivisme (med utgangspunkt i Vygotsky). Mens førstnevnte har fokus på individuelle dialoger mellom den som underviser og den som lærer, har sistnevnte fokus på betydningen av sosial interaksjon i utviklingen av høyere kognitive evner. Ut fra en sosio-kulturell tilnærming vil all læring bli oppfattet å foregå kontekstuellt, det vil si at kunnskap konstrueres i samspill med andre i et sosialt miljø. Læring skjer i sosiale sammenhenger, sammen med ressurspersoner og ved bruk av diverse hjelpemidler.

Innenfor den tredje hovedtilnærmingen til læring, det *situative perspektivet*, oppfattes altså all læring som situert. Den som lærer vil i følge denne tilnærmingen kontinuerlig være utsatt for påvirkning fra den sosiale og kulturelle settingen vedkommende befinner seg i. Dette medfører at slike forhold i stor grad vil være med på å definere også læringsresultatet. Dette synet på læring fokuserer således på måten kunnskap er sosialt distribuert. Når kunnskap blir oppfattet å være situert i såkalte praksisfellesskap innebærer dette at resultatene av læring også vil involvere det å kunne delta i disse fellesskapene på en hensiktsmessig og vellykket måte. Under teorier om situert læring, som for konstruktivistiske perspektiver, ligger grunnantagelsen at læring må være personlig meningsfull. Aktivitet, motivasjon og læring er relatert til et behov for en positiv selvoppfatning og utvikling av identitet, formet av sosiale krefter. Som bl.a. Barab & Duffy (1999) påpeker, finnes det i hvert fall to retninger innen situert læring. Den ene retningen, som kan benevnes den sosio-psyklogiske skolen, vektlegger betydningen av kontekstavhengig læring i uformelle settinger. Dette aktivitetsbaserte synet har ledet til forsøk på å skape såkalte praksisfelt. Et eksempel på en metode som tar sikte på å skape slike praksisfelt er problembasert læring (PBL). I PBL er det et hovedpoeng nettopp å skape en sammenheng mellom læringsoppgaven i en utdanningssetting og dens karakteristika slik det kommer til uttrykk i «det virkelige liv». Den andre retningen innen situert læring er knyttet til begrepet praksisfellesskap. Med dette følger en vektlegging av individets relasjoner til en gruppe mennesker, snarere enn relasjonen mellom en aktivitet og dens bredere anvendelse. Essensen i denne tilnærmingen til situert læring er at gjennom felles engasjement i en aktivitet vil en gruppe mennesker utvikle et fellesskap gjennom skapningen av delte praksiser – som innebærer utviklingen av felles kunnskap, holdninger og verdier.

Istedenfor å betrakte disse tre perspektivene som uforenlige eller gjensidig ekskluderende, er mulig å betrakte dem som analyse av læring på forskjellige nivåer (Mayes & de Freitas 2010). En assosiasjonistisk / behavioristisk tilnærming analyserer de utilsørte aktivitetene til individer som lærer, og disse aktivitetenes resultater slik de kommer til syne gjennom konkret atferd. En kognitiv tilnærming tar sikte på å analysere de mindre åpenbare strukturene og prosessene som ligger til grunn for individers mestring og læring. En situativ tilnærming beskriver på sin side aktivitetssystemer der individer deltar som medlemmer av større fellesskap. En slik tilnærming mener vi er hensiktsmessig i vår analyse av den nettstøttede videregående opplæringen.

1.2.1 Nettbasert læring

Nettbasert læring har sitt opphav i det som er kjent som distansebasert undervisning eller fjernundervisning og som eksisterte lenge for moderne Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) gjorde sitt inntog i hjemmene, ved lærestedene og i samfunnet for øvrig (Casey, 2008). Men med nettbasert undervisning åpnet nye muligheter seg på flere plan, for eksempel ved at teknologien la til rette for kommunikasjon i sann tid, det vil si synkront, for gruppekommunikasjon og ikke minst ved å inkludere rike medier, som lyd og bilde, i undervisningen. Samtidig støtte man på nye utfordringer, både organisatoriske, sosiale, psykologiske og pedagogiske. Mange av disse utfordringene har man klart å finne velfungerende løsninger på, samtidig som nye utfordringer kommer til, blant annet som resultat av at teknologien endrer seg. Både elementer av synkron og asynkron kommunikasjon kan være inkludert. Dette er en nyere tendens, som henger sammen med økt kunnskap om premisser for å lykkes med nettbasert læring samt forbedret teknologi som båndbredde, brukervennlig programvare som støtter videokonferanser og annet. Tidligere støttet man seg i utstrakt grad på asynkrone samarbeidsverktøy, som e-post og gjennom bruk av digitale læringsplattformer som *It's Learning* og *Fronter* (Bjørger, 2004). Nettbasert opplæring imidlertid vært i stadig utvikling og omfattet ulike målgrupper og utdanningsbehov. Særlig folk med behov for etterutdanning har vært en uttalt målgruppe. Studier har for eksempel kartlagt typiske målgrupper som benytter seg av nettbasert utdanning, og mens man tidligere trodde at dette i all hovedsak var voksne i arbeid, i etablerte forhold med barn, har man i nyere tid også kunnet spore en mer kompleks brukergruppe innenfor nettbaserte studier (Arneberg, Myklebust, Skare, 2006; Haglund & Johansson, 2011). Nettbasert læring er dessuten uavhengig av geografisk plassering. Nettbasert læring kan slik fylle en demokratisk funksjon, ved å åpne opp for informasjons- kommunikasjonstilgang og deltakelse for alle, uavhengig av sted og rom. I Nordland har man som nevnt nettbasert studietilbud tiltenkt både voksne (DÅS) og for elever i utkantkommuner som kan ta første året av videregående opplæring uten å måtte flytte hjemmefra gjennom nettstudier og med praksisplasser i lokale bedrifter (LOSA). Nettbaserte studier krever også digital kompetanse hos både fagpersonale og elever. Begrepet digital kompetanse favner bredt og kan oppsummeres som «ferdigheter, kunnskap, kreativitet og holdninger som alle trenger for å kunne bruke digitale medier i læring og mestring i kunnskapssamfunnet (ITU, 2005)».

1.3 Data og metodisk tilnærming

De ovennevnte problemstillingene omfatter flere metodiske tilnærminger som belyser de ulike dimensjonene i prosjektet. De ulike metodene har involvert informantene på ulike måter. Informantene omfatter flere grupperinger, disse er;

- elever (i DÅS og LOSA)
- fagpersonale og ansvarlige for den faglige kvaliteten i opplæringstilbudene DÅS og LOSA
- ledelsen / øverst ansvarlige for opplæringstilbudene
- teknisk ansvarlig for opplæringstilbudene

Nedenfor er en oversikt som viser at metodene til sammen vil bidra til å belyse de ulike områdene for evalueringen.

Tabell 1.: Evalueringsdesign

Tema for undersøkelse	Metoder			
	Spørreundersøkelse: brukere/elever	Spørreundersøkelse: andre impliserte	Intervju: nettlærere, studieverksted, fylkeskommunen	Dokumentstudier
Inntak, brukertilfredshet og gjennomføring	X	X	X	X
Ressursbruk og organisering	X	X	X	X
Kvalitet og innhold i opplæring	X	X	X	X

En slik sammensetting av ulike metoder, der vi trekker på både eksisterende datagrunnlag og legger til rette for nytt datatilfang, bidro til å gi et oppdatert og dekkende bilde av den nettstøttede opplæringsmodellen for voksne, samt identifiserte faktorer som fremmer og hemmer en mulig sammenslåing av eksisterende nettbaserte opplæringsmodeller for voksne og unge i Nordland fylke.

Oppdragsgiver bisto med å skaffe til veie lister over informanter samt kontaktopplysninger. Vi fikk tilsendt kontaktopplysninger til elever i DÅS og LOSA, nettlærere, koordinatorene og ansatte ved studieverksted og ansatte ved LOSA skolene. Oppdragsgiver oversendte oss også en liste med forslag til informanter for intervju ved disse enhetene. Denne ble delvis fulgt, i tillegg til at vi plukket ut noen informanter for intervju fra den fullstendige listen med involverte i disse studietilbudene.

Prosjektet ble meldt inn til personvernombudet ved Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Resultater fra spørreundersøkelsene er gjengitt i vedlegg. Responsen på spørreundersøkelsene varierte veldig, og særlig lav var responsen fra deltakerne i DÅS og elevene i LOSA. Dette medfører usikkerhet om undersøkelsens representativitet, og tallene må derfor tolkes med forsiktighet. Det er imidlertid verdt å merke seg at svarene fra spørreundersøkelsene ikke avvok betydelig fra det inntrykket vi fikk av DÅS, studieverkstedmodellen og LOSA gjennom intervjuene.

1.3.1 Spørreundersøkelse til deltakere i DÅS og elever i LOSA

Spørreundersøkelsen hadde som mål å kartlegge DÅS- og LOSA elevenes egenvurdering av den nettbaserte opplæringsmodellens organisering, kvalitet og relevans. En nettbasert spørreundersøkelse ble sendt ut til deltakere i DÅS som var registrert og eller tatt opp i DÅS i løpet av 2011, i tillegg gikk spørreundersøkelsen i en egen tilpasset versjon til elever i LOSA. Samlet for LOSA og DÅS gikk undersøkelsen til 699 respondenter. Undersøkelsen ble avsluttet etter to påminninger. Responsen var totalt sett lavere enn ønskelig, men ikke overraskende; av de 699 svarte 197, noe som utgjør en svarandel på 28 prosent. Av erfaring vet vi at rene nettbaserte undersøkelser ofte ikke har større oppslutning enn dette³. I vårt tilfelle kan den lave responsraten ha flere forklaringer. En mulig forklaring var at flere av adressene viste seg å være ukorrekte, en annen var at e-posten med invitasjon til spørreundersøkelsen gikk rett i søppelkassene til mange av mottakernes spamfilter. Ved andre gangs påminning, opplyste vi gjennom oppdragsgiver om risikoen om at e-posten med lenken til spørreskjemaet kunne havne i spamfilteret til hver enkelt. Samtidig la vi inn muligheten for å vinne en

³ Se for eksempel *Valg av høyrere utdanning* (NIFU-rapport 11/12).

iPad for samtlige av de som gjennomførte besvarelsen. Likevel forble svarprosenten lav. Og lavest var den blant LOSA elevene. Vi var klar over at disse var på vei ut i praksis få dager etter at spørreundersøkelsen ble utsendt, og at praksisen skulle etterfølges av vinterferie, men vi regnet likevel med at elevene skulle rekke å gjennomføre besvarelsen i forkant av praksisperiode og ferie. En egen gruppe LOSA–elever besvarte spørreundersøkelsen på en egen fjerde gangs utsending av påminning til å delta. Dette skjedde på initiativ fra deres lærer, som tok kontakt med oss for å sikre seg at elevene besvarte. Læreren la inn tid i undervisningen for at disse elevene skulle gjennomføre spørreundersøkelsen. Resultatene fra spørreundersøkelsen må på grunn av lav svarprosent tas med forbehold. Resultater fra spørreundersøkelsene finnes i vedlegg.

1.3.2 Spørreundersøkelse til koordinatorene og lokale veiledere ved studieverksted samt nettlærere

To andre spørreundersøkelser ble designet for andre målgrupper enn elever i LOSA og deltakere i DÅS. Den ene var rettet mot andre impliserte i opplæringstilbudene DÅS og LOSA, ansatte som fagansvarlige og koordinatorene ved studieverkstedene. Den andre var rettet mot nettlærerne. Til sammen ga responsen fra disse oss innblikk i ulike erfaringer og perspektiver på den nettbaserte opplæringsmodellen. Her var målet å identifisere mulige arbeidsoverlapp og avdekke potensielle kunnskapshull i den eksisterende modellen. Spørreundersøkelsen til ansatte tilknyttet studieverksted ble sendt til 102 respondenter og 65 svarte. Det utgjør en svarprosent på 63 prosent. Spørreundersøkelsen til nettlærere ble sendt til 59 respondenter og av disse svarte 45, noe som utgjør en svarprosent på 76 prosent. En mulig årsak til lavere svarprosent ved studieverkstedene kan skyldes ukorrekte kontaktopplysninger. Vi fikk en del av disse adressene i retur. Dette gjaldt ikke for nettlærerne, her var kontaktopplysningene korrekte. Resultater fra spørreundersøkelsene finnes i vedlegg.

1.3.3 Intervjuer

For å fange opp ulike perspektiver på den nettbaserte opplæringen, gjennomførte vi også intervjuer med ulike grupper som er involvert i DÅS og LOSA. Målet var å få et overblikk over erfaringene til skoleeier, fagmiljø, nettveiledere og administratorer. Informantene ble dels plukket ut etter anbefaling fra oppdragsgiver og dels av NIFU selv. Vi intervjuet på telefon fagveiledere og koordinatorene knyttet til studieverksted, nettlærere med erfaring fra DÅS og LOSA, rektorer og fagansvarlige i LOSA–skoler og ansatte i sentraladministrasjonen i Fylkeskommunen. Til sammen omfattet intervjuene 12 personer tilknyttet DÅS og fem personer tilknyttet LOSA. Liste over informantene finnes i vedlegg.

1.3.4 Sekundærlitteratur

Vi har også støttet oss til bakgrunns litteratur som går direkte på nettbasert utdanning og modell med studieverksted, både underlagsdokumentasjon fra Nordland fylkeskommune, eksterne evalueringer og mastergradsoppgaver. Nordland fylkeskommune gjennomførte selv en spørreundersøkelse om Den Åpen Skolen i 2011 og erfaringene fra denne har det vært naturlig for oss å støtte oss på. I tillegg har vi i noen grad trukket inn annen bakgrunns litteratur for å sette den nettbaserte opplæringsmodellen i et videre perspektiv.

2 Beskrivelse av Den Åpne Skolen, LOSA og studieverkstedmodellen

Denne delen omfatter en kort beskrivelse av den eksisterende organiseringen av det nettstøttede opplæringstilbudet for voksne og unge i Nordland fylkeskommune. I tillegg er studieverkstedmodellen tatt med, siden den er tett knyttet opp mot Den Åpne Skolen (DÅS). Beskrivelsen støtter seg i all hovedsak på fylkeskommunens egne presentasjoner av disse tilbudene.

DÅS og LOSA omfatter begge opplæring på videregående nivå. DÅS er nettstøttet undervisning for voksne i kombinasjon med det som kalles studieverksteder, lagt til en videregående skole. Den andre, LOSA, er nettstøttet undervisning i spesielle utdanningsprogram på Vg 1, for elever (og i noen tilfeller voksne) som vil ha slik opplæring, men ikke bor ved den skolen som tilbyr undervisningen.

LOSA-modellen består av tre moduler; fellesfag, programfag og praksis. Fellesfag tilbys ved lokal skole eller som nettstøttet opplæring fra nettskolene. Programfag tilbys som nettstøttet opplæring fra Vest-Lofoten og Saltdal videregående skoler. Praksis skal foregå i lokale bedrifter i inntil 15 uker pr skoleår (Nordland fylkeskommune, pdf-fil lastet ned januar 2012).

LOSA består av

- 1) Digital læringsarena med tilgang til digitale fagressurser og veiledning
- 2) Undervisning i klasserom i fellesfagene
- 3) Praktisk opplæring i lokale bedrifter⁴

Den Åpne skolen, DÅS, er et fellesnavn på fylkeskommunes nettstøttede opplæringstilbud. DÅS er organisert under utdanningsavdelingen i fylkeskommunen og administreres derfra.

DÅS har eksistert som prosjekt siden 1998 og vært i formell drift siden 2003, og per i dag er målet å gi tilbud innenfor fag som er identifisert som mest etterspurt blant voksne utdanningssøkende. Det dreier seg om både fellesfag innen studieforbereende- og yrkesfaglige utdanningsprogram og programfag innen yrkesfaglige utdanningsprogram.

DÅS er en fleksibel ordning. Kontinuerlig opptak praktiseres i alle fag. Elevene velger selv fremdrift og omfang av fag. Eleven kan også velge mellom å være privatist i et fag eller å ha standpunktvurdering. Velger man standpunktvurdering, kreves det tilknytning til et fylkeskommunalt studieverksted eller å være elev ved en videregående skole i Nordland. Studieverkstedene tilbyr ekstra oppfølging i fagene, generell opplæring i IKT samt kursing i studieteknikk for nettstøttet opplæring. Det finnes 16 studieverksteder i fylket, og ordningen har eksistert siden oppstart med som DÅS som prosjekt i 1998.

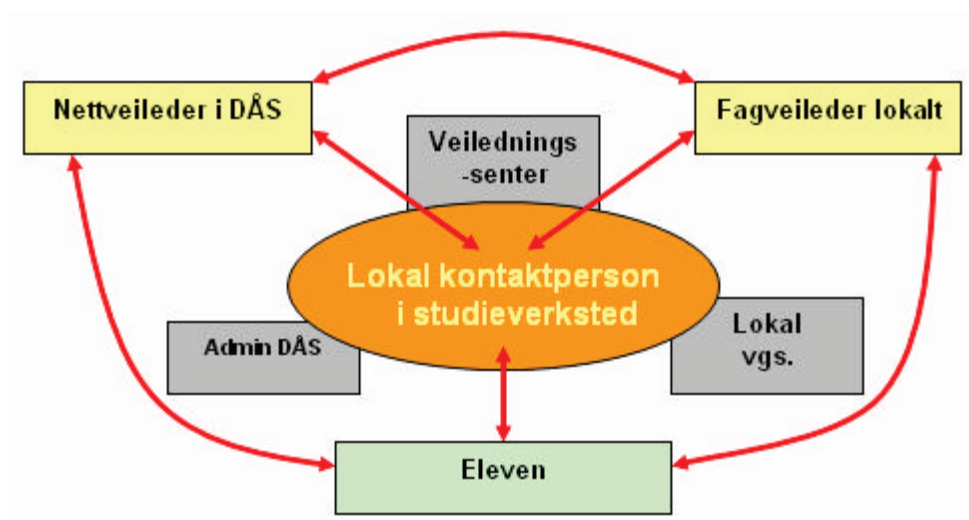
⁴ Nordland fylkeskommune, Rundskriv ILP -18/2011, s. 6

Å være elev i DÅS innebærer at man får undervisning via nett, gjennom læringsplattformen It's Learning og med egne nettlærere. I tillegg kan man benytte seg av lokale studieverksted. Kort oppsummert, består DÅS av

- 1) Digital læringsarena med tilgang til digitale fagressurser og til veiledning
- 2) Arbeid med fagene i et studieverksted med tilgang på lokal veiledning⁵

Nettlærere har det faglige ansvaret for elevene. Nettlærerne er ansatt ved videregående skoler i Nordland. Nettlærerne svarer på faglige spørsmål, bistår med planlegging av framdrift, vurderer innsats og faglige prestasjoner og andre saker knyttet til faget.

Studieverkstedene har varierende organisering, men det finnes noen fellesoppgaver og roller i samtlige. Et hvert studieverksted har gjerne en koordinator og en eller flere fagveiledere. Det er koordinatorens oppgave å holde kontakten mellom de impliserte i nettutdanningen. Det er også forskjell mellom studieverkstedene når det gjelder fagtilbud. Store studieverksted med mange brukere kan organisere gruppeundervisning innenfor fagene, dette lar seg i mindre grad gjennomføre ved små studieverksted med få deltakere. Fylkeskommunen i Nordland har illustrert forbindelseslinjene mellom de ulike aktørene i modellen som er gjengitt nedenfor:

Figur 2.1: DÅS og Studieverkstedmodellen, Kilde: Nordland fylkeskommune, *Studieverkstedmodellen i kombinasjon med nettstøtta opplæring*. Brosjyre.

⁵ Nordland fylkeskommune, Rundskriv ILP -18/2011, s. 5

3 Inntak, brukertilfredshet og gjennomføring

Dette kapitlet oppsummerer funn knyttet til inntak til studier i DÅS og LOSA, funn knyttet til gjennomføring av opplæringen og erfaringer knyttet til tilgjengelighet og brukertilfredshet.

3.1 Inntak og fleksibilitet

Fleksibilitet omfatter flere dimensjoner når det gjelder Den Åpne Skolen, nedenfor er en beskrivelse av disse dimensjonene. Vi har særlig sett på hvordan disse på ulike måter virker inn på deltakerne i DÅS, nettlærerne og ikke minst ansatte ved studieverkstedene. Ved å se nærmere på hver av disse dimensjonene vil vi også forstå mer av dynamikken ved DÅS, noe som igjen kan bidra til å identifisere mulige endringspunkter. Følgende dimensjoner er berørt av ulike former for fleksibilitet:

- **Fleksibilitet knyttet til ordningen med kontinuerlig inntak til studiet.** Deltakerne kan begynne å studere når han eller hun selv måtte ønske.
- **Fleksibilitet knyttet til faglig omfang.** Deltakerne kan selv velge hvor mange fag han eller hun vil ta, de kan velge om de vil ta ett eller flere fag samtidig, og eventuelt ta flere fag senere i studieløpet.
- **Fleksibilitet knyttet til progresjon.** Deltakerne kan også velge hvor lang tid han eller hun vil bruke på hvert av fagene.
- **Fleksibilitet knyttet til bruk av studieverkstedene.** Deltakerne kan velge hvor mye han eller hun ønsker å benytte studieverkstedene, et minimumskrav er oppmøte en gang i uken, dersom deltakeren har valgt ordningen med standpunkt karakter. Som privatist er det ikke et slikt krav om oppmøte ved studieverkstedene.
- **Det er ikke fleksibilitet knyttet til eksamensavvikling eller standpunkt karakter.** Her følger DÅS et regulært skoleårs organisering av eksamensavvikling.

Fylkeskommunen i Nordland har vedtatt at i tillegg til voksne med rett til videregående opplæring, har også voksne uten rett til videregående opplæring rett til å studere gjennom DÅS. Dette danner rammen for hvem som kan søke plass i Den Åpne Skolen. Situasjonen i dag er at det er ventelister for å begynne i DÅS. Dette skyldes at antallet søkere er høyere enn det finnes plasser i DÅS. Plasser i DÅS styres av tilgang på nettlærere. Hver deltaker skal ha en nettlærer for hvert av fagene han eller hun skal ta. Flere av informantene mener at ventelistene oppsto da Fylkeskommunen gjorde vedtak på at også voksne uten rett til videregående opplæring skulle kunne bli deltakere i DÅS. På denne måten ble ordningen utvidet med en ny "brukergruppe". Ordningen med fleksibelt inntak vurderes som overordnet positiv av både nettlærere, ansatte ved studieverkstedene og deltakere i DÅS gjennom resultatene fra spørreundersøkelsene. Dette kan tyde på at samtlige støtter *prinsippet* om fleksibilitet.

Gjennom fritekstfeltet i spørreundersøkelsene kom det imidlertid frem andre perspektiver på denne ordningen. Disse blir også bekreftet gjennom intervjuene.

Her fremkom også lokale fortolkninger av ordningen med kontinuerlig inntak ved studieverkstedene. For eksempel rapporteres det om at ordningen med kontinuerlig inntak kan bidra til å ødelegge planlagt progresjon for deltakere som allerede har plass i DÅS når nye deltakere tar opp plassen i fag som eksisterende deltakere hadde planer om å ta. En av informantene våre formulerte det slik:

Enkeltelever påpeker at når de står på vent VET de aldri når de får tilbud om plass. Vanskelig å planlegge framover da. Noen har sagt at om tilbudet kommer i oktober-november avslår de fordi de vil lese faget over et helt studieår. Frustrasjon over å ha null peiling om de får fag-tilbud eller ikke.

Dette kan resultere i forsinkelser i progresjonen til DÅS-deltakerne. I verste fall kan de det gjelder miste motivasjonen til videre studier. Denne risikoen har imidlertid minsket etter at flere nettlærere er ansatt. Et annet studieverksted rapporterer om at de så langt som mulig søker å styre det kontinuerlige inntaket til faste hoved-inntak to ganger i året. For eksempel tar de ikke inn nye deltakere i juni, men lar disse vente til studieverkstedets hoved-inntak i august. Et unntak i ordningen med fleksibelt inntak i DÅS er Vg 3 tilbudet om helsesekretærutdanningen, den har to faste hovedinntak i året. Denne formen for opplæring er organisert med langt mindre grad av fleksibilitet enn andre fag i DÅS-modellen. I tillegg til faste inntak to ganger i året, har faget også tre obligatoriske fysiske samlinger i løpet av et kalenderår. Argumentet for denne særordningen er at dette faget er svært praksisnært, noe som krever en annen tilnærming i undervisningen. Både deltakere og nettlærere synes å være fornøyde med organiseringen av denne opplæringen.

Flere av informantene trekker frem fleksibiliteten i både omfang, tidsbruk og bruk av studieverkstedet som Den Åpne Skolens største fortrinn. Det at hver enkelt deltaker selv kan studere når og hvor han eller hun vil, synes å være avgjørende for å klare å gjennomføre et opplæringsløp.

Blant de som besvarte spørreundersøkelsen var 52 prosent av deltakere i DÅS helt enig at DÅS er tilpasset egen livssituasjon, og 33 prosent var delvis enig. Dette utgjør majoriteten av svarene. Om lag av DÅS deltakerne at de enten er i fulltidsjobb (25 prosent) eller i deltidsjobb (22 prosent) og om lag 18 prosent svarte at de var arbeidssøkende. Interessant nok har så mange som 28 prosent krysset av under alternativet "annet" og her vet vi lite om hva som kan skjule seg av andre slags livssituasjoner.

Vi vet fra forskning at voksne gjerne har et helt annet utgangspunkt for å starte en utdanning enn hva gjelder unge, de kan ha barn, familie, bo langt unna et opplæringssted eller ha en helsemessig situasjon som vanskeliggjør det å skulle følge et ordinært opplæringsløp.

Slik blir muligheten for fleksibilitet avgjørende. Samtidig fremgår det av intervjuene at fleksibiliteten i seg selv kan virke mot sin hensikt, ved at deltakerne gis for frie tøyler i planlegging av studiehverdagen og ved at for mye ansvar for egen faglig utvikling og fremdrift tillegges deltakerne selv. Ikke alle deltakerne mestrer denne friheten og faller ut. Slik ender for eksempel studieverkstedetsansatte opp med å bruke mye av sin tid på oppfølging av deltakerne for å få disse til å fortsette å henge med, møte opp og komme seg gjennom skolegangen.

Deltakerne i DÅS gis gjennom selve strukturen i DÅS mye av ansvaret for egen læring. De leverer inn oppgaver, prøver og andre besvarelser til nettlærerne. Nettlærerne rapporterer at de opplever å stå noe på sidelinjen og observerer mer enn deltar i nettleivens læringsarbeid. Sagt på en annen måte kommer de først på banen når elevarbeidene skal vurderes. I et slikt perspektiv byr rollen som nettlærer på andre typer utfordringer i læringsarbeidet enn klasseromlærerrollen.

Fleksibiliteten knyttet til faglig fremdrift og deltakernes bruk av studieverkstedene fremstår slik som både fordelaktig og det motsatte, avhengig av deltakernes forutsetninger for å gjennomføre et opplæringsløp som nettleiv. Noen deltakere mestrer det å være nettleiv veldig greit, de studerer på egenhånd og bruker studieverkstedene først og fremst for prøver- og eksamensavvikling. Andre

deltakere trenger langt tettere oppfølging enn det å være nettleiv alene og disse synes å være langt mer avhengig av innsatsen fra de ansatte ved studieverkstedene. Disse to brukergruppene danner to motpoler i bruksmønstre når det gjelder deltakere i DÅS og bruk av studieverkstedene. I tillegg finnes det mange varianter som faller mellom disse to polene.

I kontrast til DÅS følger LOSA en ordning med faste årlige inntak av nye elever. LOSA, som altså innebærer nettstøttet opplæring i kombinasjon med praksis i lokalt arbeidsliv, er etablert for at ungdom i utkantkommuner skal kunne ta første året i videregående skole i sin hjemkommune. LOSA tilbys på Vg1-nivå i ni forskjellige yrkesfaglige utdanningsprogram – samt studiespesialisering.

Når LOSA-tilbudet er etablert ved en videregående skole, har disse skolene det faglige og juridiske ansvaret for elevene. Elevene søker inntak gjennom fellesinntaket. Elever i kommuner uten videregående skole tas inn ved nettskolene. Ungdom i disse kommunene kan, i henhold til inntaksreglene, velge å søke LOSA eller skoleplass ved nærmeste videregående skole. Elevene i LOSA har elevstatus – det vil si at de får standpunktvurdering og tar eksamen på lik linje med ordinære elever. Alle LOSA-elevene har også praktisk opplæring i lokale bedrifter med inntil 15 uker per skoleår. LOSA-tilbudet er avhengig av at lokalt næringsliv har praksisplasser i forhold til elevenes valg av utdanningsprogram.

De intervjuede tilsatte i LOSA-systemet rapporterer at det er viktig for LOSA-skolene å holde på et «relativt fast system» av flere grunner. For det første vektlegger informantene de rettigheter og plikter deltakernes elevstatus medfører. Den lokale skolen har økonomisk, administrativt og juridisk ansvar for at elevene i LOSA får opplæring i samsvar med lovverk og læreplanverk. Videre innebærer dette at opplæringen i stor grad er nettbasert at behovet for å ha et «fast opplegg» i følge informantene, blir ekstra presserende.

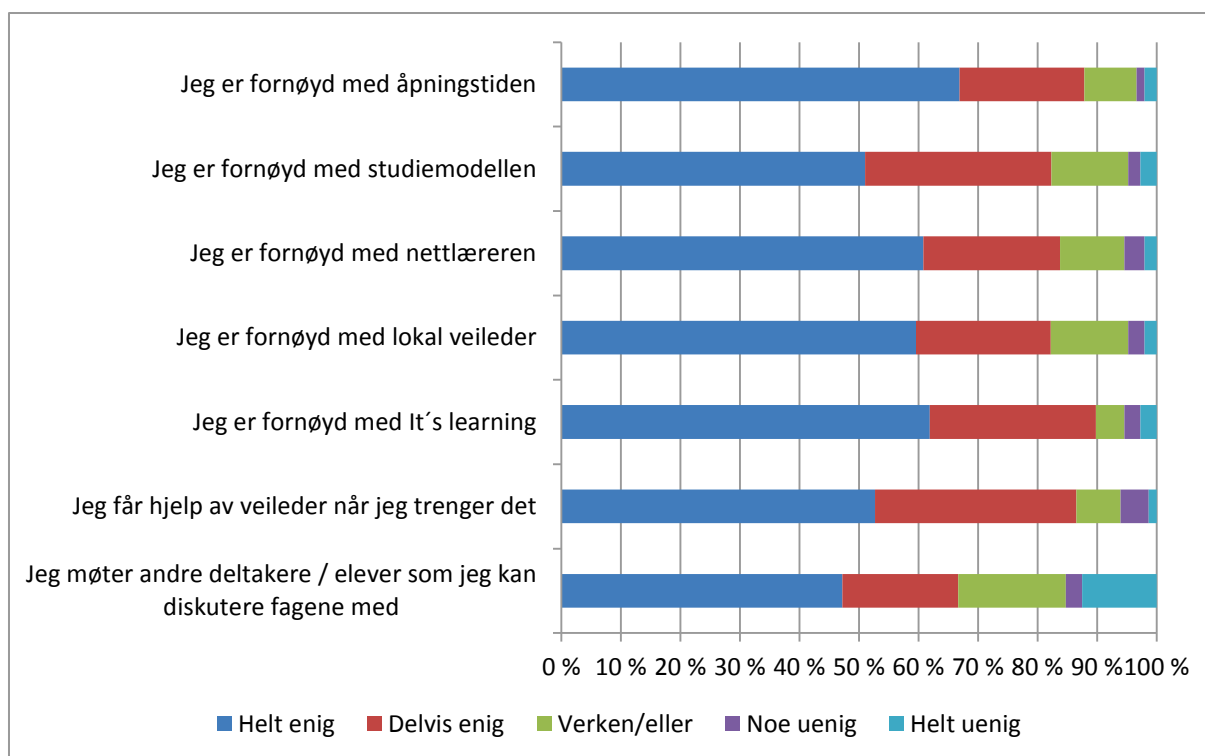
Mens DÅS altså er en fleksibel ordning der intensjonen er at kontinuerlig opptak skal praktiseres i alle fag, skjer rekruttering til LOSA gjennom det årlige fellesopptaket, noe som legger klare føringer i retning av et opplegg med et temmelig fast system med hensyn til sted, tid, progresjon og omfang. I kraft av sin elevstatus, med de rettigheter og plikter dette innebærer, må LOSA-elevene følges tett opp, og praksisen i bedriftene som er en sentral del av programfagene, krever også tett oppfølging. Den lavere graden av fleksibilitet i LOSA henger således ikke minst sammen med forskjeller angående behov for oppfølging av elevene i de to modellene. Elevene i DÅS står dermed friere enn elevene i LOSA, blant annet til å disponere tid til arbeid med fagene, og til kontakt med nettlærer/veileder. Forskjellene på de ulike nivåene mellom LOSA og DÅS er oppsummert i figur 3.1:

Figur 3.1: Oversikt system DÅS og LOSA

3.2 Brukertilfredshet

Selv om det kan stilles spørsmål ved enkelte sider av prinsippet om fleksibilitet i DÅS, er likevel hovedinntrykket at de fleste er fornøyde med ordningen, både brukere, nettlærere og ansatte ved studieverkstedene. Tiltaket har bidratt til at mange flere i fylket har fått mulighet til å gjennomføre videregående opplæring, uavhengig av bosted og livssituasjon for øvrig. Resultater fra spørreundersøkelsen som gikk til deltakere i DÅS og elever i LOSA befester dette inntrykket, som vist i figur nedenfor. Her ser vi at det hersker stor grad av tilfredshet knyttet til åpningstid ved studieverksted og i LOSA klassen. De fleste er også fornøyd med opplæringsmodellen, inklusive nettlærer og lokale veiledere, det være seg DÅS og studieverkstedmodellen eller LOSA. Også It's Learning er de fleste tilsynelatende fornøyd med. Et bredere spekter av meninger omfatter ikke overraskende den sosiale dimensjonen ved det å være nettelev. Spørreundersøkelsen avdekker at ikke alle opplever å finne andre deltakere å diskutere fag med, noe som kanskje ikke er veldig rart, tatt i betraktning ordningen med kontinuerlig opptak i DÅS og det at mange primært studerer hjemmefra.

Figur 3.2: Tilfredshet med studiemodellen (LOSA-klassen/Studieverkstedet). LOSA og DÅS samlet. Prosent.

I følge informant i Nordland fylkeskommune råder det også en svært positiv forståelse av og holdning til LOSA-modellen blant relevante, både lokale og regionale, aktører i fylket. Dette er i følge informanten hovedsakelig fordi elevene fullfører med gode resultater, går videre til Vg2 og overveiende greier seg godt i den videre opplæringen. Det blir også framhevet som svært positivt at elevene får god kjennskap til lokalt arbeidsliv gjennom opplæringen i bedrift. Bedriftenes rapportering når det gjelder tilfredshet angående elevenes innsats og utvikling er også i følge Nordlands fylkeskommune, meget gode. En av de lokale veilederne uttrykker det på denne måten: «Det som er slående er at elevene vokser utrolig fort gjennom den nære kontakten de har med det lokale arbeidslivet. Det er også tilbakemeldingen fra praksisstedene». Ikke minst oppfattes tilbakemeldinger fra både elever og lokale bedrifter, om en økt interesse for å arbeide i lokalt næringsliv etter endt opplæring som positiv.

3.3 Gjennomføring av opplæringen

Flertallet studerer gjennom ordningen som elev med standpunktvurdering. Fordelingen privatister og elever med standpunktkarakter er ganske skjev; fra fylkeskommunen har vi fått opplyst at svært få, om lag 10 prosent, har status som privatist.

De fleste tar ett til to fag av gangen. Fordelingen mellom de som skal «Fullføre teorien til fagbrev» og «Oppnå generell studiekompetanse» er ganske jevn. Noen trenger flere fag for å komme dit de vil med sine karriereplaner. Av og til opplever de å måtte stå på venteliste i DÅS frem til en ny plass blir ledig i det aktuelle faget, selv om han eller hun allerede er inne i DÅS-systemet. Deltakeren kan oppleve ventingen og usikkerheten rundt oppstarttidspunktet for nytt fag som uholdbart og i ytterste konsekvens velge å avbryte. Slik virker fleksibiliteten mot sin hensikt. Hvorvidt dette er et stort problem i DÅS, fremstår imidlertid som uklart ut fra tilgjengelige data. Våre data bekrefter uansett at systemet med ventelister for allerede inkluderte deltakere i DÅS oppleves som et problem, både av deltakerne selv, nettlærerne og ansatte ved studieverkstedene.

Nettlærerne og ansatte ved studieverksted rapporterer om at ordningen med kontinuerlig opptak medfører mindre strukturert undervisning, det blir mye repetisjoner av fagstoff, mye hopping frem og tilbake i fagstoff og dette stjeler tid som i stedet kunne vært brukt til mer fokusert undervisning.

Når det gjelder LOSA-modellen, skjer altså inntak av elever gjennom det årlige fellesinntaket og den enkelte LOSA-klasse fungerer på mange måter som en ordinær klasse ved sine respektive skoler. Det ene som skiller en LOSA-klasse fra en ordinær klasse er at alle har nettstøttet undervisning i programfag, og noen også i allmenne fellesfag. Dette krever i følge informantene tilknyttet LOSA en ekstra tett oppfølging av denne elevgruppen, ikke minst gjennom de lokale veilederne. Det andre som skiller LOSA-elevene fra de ordinære elevene er at de skal nå en del av sine læreplanmål gjennom opplæring i bedrift. Det blir dermed svært viktig at programansvarlig – før det skrives avtale med en ny bedrift – har et grundig møte med bedriften og finner ut hvilke læreplanmål de kan være med å realisere – og hvilke de ikke kan gi tilbud på. For å kompensere for eventuelle mangler når det gjelder realisering av læreplanmål i bedrift, arrangerer nettskolene fysiske samlinger to til fire uker i året, «og fyller på med ting som bedriftene ikke kan» som en nettlærerne uttrykker det. En av flaskehalsene når det gjelder å opprette LOSA-tilbud i distriktene er likevel å skaffe et tilstrekkelig antall bedrifter som kan tilby relevante praksisplasser til elevene. For øvrig opplyser informantene tilknyttet LOSA at det nesten ikke er frafall blant elevene når de først er inne i systemet. Ordningen med praksis i bedrift fungerer svært tilfredsstillende med lite fravær og, i følge bedriftene, god innsats fra elevene.

3.4 Oppsummering

DÅS og LOSA har ulik praksis knyttet til inntak til opplæringen, der prinsippet om fleksibilitet er bærende for DÅS, er det motsatte tilfelle med LOSA, her er det faste rammer og strukturer som rår, i tråd med ordinær videregående opplæring. Disse to prinsippene danner på mange måter to motpoler i hvordan undervisning og oppfølging av elever er strukturert gjennom de to modellene. Prinsippet om fleksibilitet kan også brytes ned på underliggende nivå, og når vi ser på de ulike nivåene, avdekkes både fordeler og ulemper med et slikt system. Det trekkes frem som udelt positivt å kunne delta i undervisning uavhengig av geografisk tilhørighet, samt å ha muligheten til selv å bestemme faglig progresjon og opplæringsmengde. Samtidig avdekkes noen strukturelle utfordringer knyttet til uforutsigbarhet i det å kunne fullføre et opplæringsløp etter progresjon ut fra eget ønske.

Hovedinntrykket er stor grad av tilfredshet med ordningene DÅS og LOSA. Både brukere, ansatte ved studieverkstedene, nettlærere og sentraladministrasjon i fylkeskommunen bekrefter dette. Ikke overraskende innrapporteres det at enkelte brukere savner et faglig fellesskap i DÅS, det henger sammen med selve strukturen med fleksibelt inntak og at mange er på ulike stadier i fagene. Enkelte større studieverksted evner likevel å få til en viss tilhørighetsfølelse blant sine brukere. Det henger trolig sammen med mengden av brukere som er innom.

Ulike datasystem registrerer gjennomføring og frafall i DÅS og det synes å være vanskelig å få frem eksakte tall på dette. Samtidig er det problematisk å spore om deltakere har vært innom DÅS flere ganger og eventuelt også har endret plan for opplæring underveis. Vår undersøkelse bekrefter imidlertid at strukturen i DÅS kan medføre ventelister i noen fag, som igjen kan bidra til frafall. Vi vet også at de fleste velger å ha status som «elev med standpunktvurdering» fremfor privatiststatus, noe som gir dem rett til tettere oppfølging fra studieverksted. For LOSAs del rapporterer informantene om svært lite frafall blant LOSA elevene, de har lite fravær fra bedriftene og utøver generelt en god innsats der.

4 Ressursbruk og organisering

Kapitlet gjennomgår viktigste funn knyttet til ressursbruk og organisering av de nettbaserte utdanningstilbudene slik disse tilbys gjennom DÅS og LOSA. Vi ser spesielt på organisering og ressursbruk i studieverksted, mot nettlærere og når det gjelder læringsressurser. Så langt som mulig behandles LOSA og DÅS adskilt.

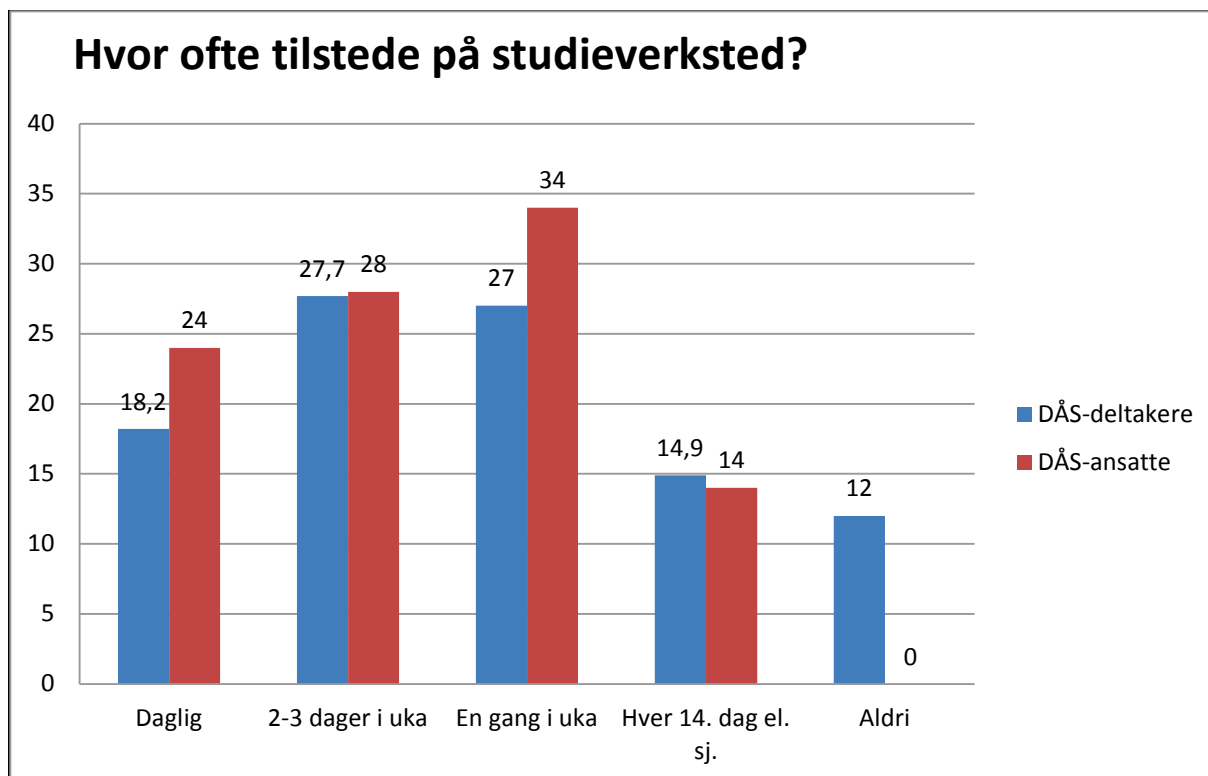
DÅS er tiltenkt voksne og består som nevnt av en digital læringsarena med tilgang til fagstoff for hvert fag og veiledning fra nettlærere for hvert fag. I tillegg kan deltakerne arbeide med fagstoffet, få veiledning og avlegge prøver og eksamener på de lokale studieverkstedene i fylket. Studieverkstedene er knyttet til en videregående skole og disse har det juridiske ansvaret for vurdering av deltakeren. Nettlærers karaktersetning skal godkjennes av skolen. DÅS var i utgangspunktet et tilbud til voksne med rett til videregående opplæring, men har overtid blitt utvidet til å omfatte andre målgrupper, som deltaker på kurs i regi av NAV, OTE, lærlinger og voksne uten opplæringsrett. Samtlige søker via databasen Vigo Web der det finnes et eget skjema for voksenopplæring og inntak DÅS. Søkere kan gjennom denne databasen også be om realkompetansevurdering. Inntaket foretas av opplæringscenteret/ karrieresentra og studieverkstedene. I praksis innebærer dette individuell saksbehandling av hver enkelt søker, der vurdering av realkompetanse, juridiske rettigheter, fordeling av søkere på ledige tilbud og tilbakemelding til hver av søkerne. Etter inntak vil hver enkelt deltaker ha tilknytning til et skoleadministrativt system ved den aktuelle videregående skolen.

LOSA -tilbudet er rettet mot elever i utkantkommuner som kan ta første året av videregående opplæring uten å måtte flytte hjemmefra gjennom nettstudier og med praksisplasser i lokale bedrifter. Også LOSA består av en digital læringsarena med tilgang til fagstoff, nettlærere og med lokal veiledning fra nærmeste studieverksted.

4.1 Studieverkstedene – organisering og oppgaver

Det er 16 studieverksted i Nordland. Disse kan være en del av et studiesenter. Vanligvis er en videregående skole ansvarlig for studieverkstedet, med unntak av en privat aktør, Senter for kunnskap og likestilling, KUN. Et studieverksted defineres av Nordland fylkeskommune som «et fysisk verksted der voksne som følger nettstøttet opplæring fra Den Åpne Skolen eller andre tilbud kan få faglig veiledning» (NFK: Rundskriv ILP -18/2011, s. 5). Målet med studieverkstedene er å bistå voksne med studieveiledning, opplæring i studieteknikk, opplæring i IKT og diverse faglig bistand i tillegg til oppfølgingen fra nettlærerne (ibid.). Studieverkstedene varierer i størrelse, antall ansatte og ikke minst antall brukere. Størrelsen på studieverkstedet setter også sitt preg på omfang av tilbud.

I spørreundersøkelsene til ansatte ved studieverkstedene og deltakere i DÅS ble det spurt hvor ofte de var til stede på studieverkstedene. Som vist i figuren nedenfor, fremgår det at de fleste ansatte og deltakere i DÅS er innom studieverkstedet 2-3 ganger i uken.

Figur 4.1: Frekvens tilstedeværelse på studieverksted. Prosent.

Bruken av studieverkstedene synliggjør altså at både brukere, det vil si deltakere i DÅS og ansatte ved studieverksted (her inngår både koordinatorene og lokale veiledere) i gjennomsnitt er tilstede rundt 2-3 dager i uken. Ovennevnte figur inkluderer dessuten både koordinatorene og lokale veiledere ved studieverkstedene, noe som kan forklare at noen av disse svarer at de kun er innom studieverkstedene en gang i uken eller hver 14. dag. Undersøkelsen vår skiller ikke mellom store og små studieverksted. Intervjuene, hvor informanter fra både store og små studieverksted inngikk, bekrefter resultatene fra spørreundersøkelsen, uavhengig av størrelse på studieverkstedene. En informant fra et stort studieverksted belyser dette slik:

Ca 60-70 elever benytter seg av vårt studieverksted, vi har mange ulike fag. I løpet av ei uke er ca 80% av elevmassen innom, noen tar bare prøver, som er et minstekrav, mens andre bruker verkstedet som studieplass, dette avhenger av elevenes bakgrunn, om de har familie, atferding, jobber skift osv. Mange oppfatter studieverkstedet som en sosial møteplass og organiserer kollokvier på eget initiativ.

En informant fra et mindre studieverksted sier:

Vi har rundt 10-15 elever innom pr uke. 20-25 er registrert hos oss på vårt studieverksted. Vi har en fast prøvedag pr uke. Noen møter daglig og bruker verkstedet som arbeidsplass. Men de fleste jobber hjemmefra.

Ansatte i studieverkstedene har flere oppgaver, og disse varierer også ut fra stilling. Noen arbeider som koordinatorene ved studieverkstedene, disse har et overordnet ansvar for drift og ivaretar kontakten mot fylkeskommuneadministrasjonen og karrieresentra med mer. De som er ansatt som lokale veiledere ivaretar den daglige kontakten med brukerne og følger opp disse. Som tidligere vist omfatter mye av arbeidet til de ansatte ved studieverkstedene oppfølging av deltakerne, noe som bekreftes av mange, som for eksempel her;

Mye av jobben handler om oppfølging, kanskje så mye som 1/3 av stillingen går med til dette. Vi ringer, SMS-er, sender eposter og det meste for å få elevene til å henge med, møte opp og komme seg gjennom studiene.

Samtidig som det rapporteres om at mye tid går med til oppfølging av deltakerne i DÅS, bedriver også studieverkstedene prøve- og eksamensavvikling i ulike fag og i varierende grad faglig oppfølging, samt rapportering og registrering av deltakerne. Dette gjelder særlig ved større studieverksted, der flere deltakere kan være oppmeldt til samme fag og man kan organisere gjennomganger av fagstoff i grupper. En ansatt ved studieverkstedene uttrykker det slik:

Vi kjører forkurs i matematikk for å få elevene opp på et nivå slik at de kan følge undervisningen som er i DÅS. Kursing, fag – her er det en del variasjoner av hva vi organiserer på vårt studieverksted og dette er også fagavhengig, for eksempel har vi hatt kurs i muntlig trening i engelsk, i matte trenger enkelte mer individuell veiledning, og i naturfag er lab viktig osv.

Andre studieverksted rapporterer om en helt annen tilnærming der man primært fokuserer på individbasert oppfølging og argumenterer særlig ut fra hensynet til fleksibelt inntak og voksnes sammensatte bakgrunn og livssituasjoner:

Vi jobber mye med temabasert undervisning og veiledning. Vi har ingen grupper, men er direkte individorientert. Dette skyldes flere årsaker:

- *Kontinuerlig opptak gjør det vanskelig å danne grupper av elever.*
- *Elevene har ulike forkunnskaper*
- *Ulike familiebakgrunner*
- *Geografiske forhold, mange kommer med hurtigbåter og vær og vind er med på å styre elevenes oppmøte og tilstedeværelse på studieverkstedene.*

Enkelte studieverksted rapporterer også om samarbeid med andre studieverksted når det gjelder tilbud og muligheter knyttet til ulike kompetanseområder. Den faglige oppfølgingen kan i noen tilfeller synes å overlape undervisningen som gis fra nettlærer, og de ansatte ved studieverkstedene synes å reflektere mye over dette, som denne informanten:

Den faglige veiledningen handler ofte om at eleven møter en lærer ansikt til ansikt for å ta opp tema som trengs, elevene velger selv hva de har behov for, vi omtaler dette som styrket undervisning, ofte er det snakk om tre-fire-fem elever. De fleste fagene har to timer pr uke, men i matematikk har vi tre timer. Samarbeid mellom nettlærer og fagveiledere om elevene er ikke formalisert når det gjelder faglig utvikling. Det er nettlærer som skal rapportere inn progresjon.

Enkelte av informantene som var lokale veiledere utrykte også en viss frustrasjon over å ikke kunne påvirke karaktersetningen til deltakerne, denne oppgaven ligger som nevnt hos nettlærer. Argumentet var særlig knyttet til praksisnære fag, der deltakerne har tett kontakt med studieverkstedene og hvor de lokale veilederne følger og observerer deltakernes praktiske innsats i større grad enn hva nettlærere har mulighet til. At lokale veilederes vurdering ikke tas med i den endelige vurderingen av deltakeren som nettlærer foretar, oppleves med andre ord som frustrerende, og det stilles enda spørsmål ved beslutningsgrunnlaget vurderingene er fundert på. En informant uttrykker det slik:

Veilederne i studieverkstedene skal ikke undervise, den oppgaven ligger hos nettlærer, men hvor går egentlig grensen? Veiledere skal ikke sette karakterer. Mange elever trenger individuell oppfølging for å forklare fagstoff. Fylket gir ikke midler til å betale lærere i studieverkstedet. Studieverkstedene burde hatt mer midler slik at man kunne arrangert temadager.

I slike tilfeller synes det å ha utviklet seg et slags arbeidsoverlapp eller dobbeltarbeid mellom lokale veiledere ved studieverkstedene og nettlærere og en uklar rollefordeling og forståelse av oppgaver til hver enkelt. Samtidig avdekker slike tilstander også muligheter for endring i mandat og oppgaver mellom de to rollene.

4.2 Nettlærere – organisering og oppgaver

Nettlærerne er tilknyttet den skolen de er fast tilsatt, denne skolen har også arbeidsgiveransvaret. Skolene har også vært pålagt å stille med kontorplass, datautstyr og andre tjenester til nettlærers arbeid innenfor DÅS. I 2012 er 34 personer engasjert i ulike prosentandeler som nettlærere i DÅS. Nettlærere avlønnes ut fra beregninger knyttet til et eget regelverk. Det er ikke krav om fastsatt arbeidstid for nettlærerne men de skal oppfylle kravet om å være tilgjengelige for deltakerne ut fra å kunne gi tilbakemeldinger innen 24 timer. Deltakere med status som privatist og standspunktvurdering har formelt sett lik tilgang til nettlærer.

Fra spørreundersøkelsen ser vi at de fleste nettlærerne svarer at de i DÅS kan ha ansvar for opp til 40 elever, mens det i LOSA er lavere, mellom en til ti elever per nettlærer. De fleste nettlærere i DÅS og LOSA rapporterer om at de mottar og besvarer henvendelser fra elever daglig og opp til to til tre ganger i uken. Innholdet i henvendelsene er primært av faglig eller administrativ karakter. Administrative henvendelser kan omfatte forespørsel om utsettelse av innleveringer, informasjon knyttet til prøveavvikling med mer. Få av henvendelsene omfatter tekniske eller sosiale dimensjoner, det rapporteres om noe mer av tekniske og sosiale henvendelser fra nettlærere i DÅS sammenlignet med nettlærere i LOSA, og det henger trolig sammen med forskjeller i livssituasjon hos elever i LOSA og voksne deltakere i DÅS. Viktigheten av tilgjengelighet blir også understreket av nettlærerne vi intervjuet. En av nettlærerne oppsummerte det slik: «jeg sjekker postkassa i It's Learning flere ganger om dagen».

Erfaringer fra studieverkstedene avdekket at rollefordeling mellom lokale veiledere og nettlærere kunne oppleves som delvis overlappende. Dette inntrykket forsterkes av nettlærerne. I spørreundersøkelsen svarer de fleste at de er «delvis enig» i at det er klart definerte roller mellom nettlærer og ansatte i studieverksted.

Flere nettlærere etterlyser også en mer aktiv rolle inn i selve læringsarbeidet til elevene, mange opplever at de først kommer inn for å vurdere elevenes innsats i etterkant av at oppgavene er gjennomført, mens de i stedet kunne tenkt seg å være mer aktive i selve tilegnelsen av fagstoffet hos hver enkelt. En slik observasjon kan forklares ut fra hvordan den digitale læringsplattformen i It's Learning per i dag er utformet; den er fremfor alt basert på asynkron teknologi, der både elever og nettlærere poster inn egne skriftlige bidrag, i form av oppgaver og tilbakemeldinger og vurderinger av oppgaver. I tillegg kan både elever og nettlærere kommunisere skriftlig om andre dimensjoner ved det å være nettelever. Riktignok finnes synkrona verktøy også, som Skype, men disse brukes kun i begrenset utstrekning.

4.3 Oppfølging av deltakere i DÅS og elever i LOSA

Enkelte brukergrupper fremstår som avhengige av tett oppfølging for å mestre kravene, og dermed klare å gjennomføre opplæringen. Ansatt ved ett studieverksted oppsummerer det slik:

Tett oppfølging virker. For eksempel kommer mange med hurtigbåter og fra kaia og opp til oss er det ca 2 km å gå. Denne strekningen kan innebære en terskel for enkelte, de vil ikke gå opp hit, de tør ikke ta drosje og så blir de bare borte og møter aldri opp. Dersom jeg da ringer og sier at jeg tar bilen og kommer ned og henter deg på kaia, så er det kanskje bare det som skal til for å komme i gang.

Nettlærerne i DÅS synes å være av samme oppfatning, en av nettlærerne forklarer det slik:

Fordi jeg vet ukeplanene til hvert av studieverkstedene kan jeg også følge opp deltakeres prøvebesvarelser. Hvis jeg ser at noen av mine deltakere ikke har levert, følger jeg opp umiddelbart for å sjekke hva som kan være årsaken.

Timeplanen for LOSA-skolene – som i stor grad er samkjørte – er i følge informantene fastlagt slik at lærerne for programfagene er tilgjengelige når elevene har bruk for dem: «En 16-åring er avhengig å ha tilgang på læreren sin der og da», som en av nettlærerne uttrykker det. Dette at tidspunkt for

programfagene må være fastlåst får igjen konsekvenser for planleggingen av de øvrige fagene og aktivitetene som inngår i opplæringen.

Når det gjelder de lokale veilederne, er disse til stede i alle timene i programfag. Videre sjekker og følger de lokale veilederne opp at elevene er inne i It's Learning hver dag, at de leverer oppgaver til fastsatte tider og at de møter til praksisopplæring i bedrift til avtalte tider. Veileder har også daglig kontakt med faglærere for å sjekke at elevene til en hver tid er á jour og gir fortløpende tilbakemelding og oppfølging til elevene. LOSA fungerer i følge informantene således som en klasse på linje med de andre klassene – men med den forskjellen at behovet for tett oppfølging av den enkelte elev er enda større enn i en ordinær klasse. Det faste systemet, sammen med tett individuell oppfølging, bidrar til sammen i følge informantene til at man greier å skape et system «som føles trygt og forutsigbart for elevene». De ansatte tilknyttet LOSA understreker at en forutsetning for at modellen fungerer så godt som de mener den gjør, er at lærerne er tilgjengelige på dagtid: «Det er på dagen elevene jobber – de jobber ikke på kveldstid», som en lokal veileder poengterer.

4.4 Organisering i LOSA

I tillegg til fem videregående skoler involverer LOSA fire kommuner uten videregående skole. Elevene i de fire kommunene som har LOSA-tilbud, men ikke videregående skole, får nettundervisning fra de to nettskolene i både felles allmenne fag og programfag. LOSA-elever som har en videregående skole på hjemstedet får undervisningen innenfor felles allmenne fag i klasserommet, mens undervisning i programfag blir gitt per nett fra de to nettskolene. Knut Hamsun videregående skole, Sortland videregående skole avd. Lødingen og avd. Bø og Andøy videregående skole har således ansvaret for fellesfagene i egen klasse ved skolen, mens Saltdal og Vest-Lofoten videregående skole har ansvaret for programfagene for disse skolene, samt både program- og fellesfag for de fire kommunene uten videregående skole.

Som digital læringsarena tilbyr LOSA fagstoff (tekster, lyd og bilde) for det enkelte fag/programfag, med veiledning fra nettlærere tilsatt ved de to såkalte nettskolene. LOSA bruker It's Learning som læringsplattform. De to nettskolene, har således en sentral rolle i LOSA. De har ansvar for:

- Å ha nettlærere innen de aktuelle fagene som tilbys i LOSA. De er i hovedsak tilsatt ved egen skole, men nettskolene kjøper også tjenester fra andre videregående skoler.
- Å tilby nettstøttet opplæring via Internett til elevene i alle LOSA-kommuner og videregående skoler med LOSA-tilbud.
- Oppfølging av den praktiske opplæringen i lokale bedrifter sammen med de lokale veilederne.
- Administrasjon og drift av LOSA-tilbudet i kommuner uten videregående skole. Det betyr at nettskolene har det faglige og juridiske ansvaret for elevene i disse kommunene.
- Nettskolene er tildelt budsjett til:
 - 1) Administrasjon av tilbudet i kommuner uten videregående skole.
 - 2) Nettstøttet opplæring via Internett i de aktuelle fagene.

Alle de aktuelle videregående skolene er forøvrig tildelt budsjett for drift av fellesfagene, bedriftstilskudd, administrasjon og lønn til lokal veileder.

Mens nettlærere er tilsatt ved de to nettskolene, er lokale veiledere tilsatt ved de lokale skolene, eventuelt innleid fra kommunen. De lokale veilederne har ansvaret for praktisk tilrettelegging og oppfølging av elevene, samt samarbeid med lokalt arbeidsliv. Oppfølgingen fra de lokale veilederne blir av informantene framhevet som svært viktig for at elevene i LOSA greier å prestere i overensstemmelse med læreplan/læringsmål som gjelder for Vg1.

De lokale bedriftene har, i samarbeid med programansvarlig ansvar for at de utplasserte elevene blir tildelt og gjennomfører, oppgaver som tilfredsstiller de læreplanmålene som det på forhånd er avtalt at elevene skal oppnå. Den ukentlige oppfølging av elever praksis er for øvrig den lokale veileders ansvar.

I følge informantene er ansvar for utvikling og gjennomføring av undervisningsopplegg overlatt til den enkelte lærer – selvsagt forutsatt at dette skjer i overensstemmelse med gjeldende læreplan. Informantene oppgir at det forekommer samarbeid mellom lærerne om disse sentrale oppgavene, men at det mye er opp til den enkelte lærer. En av avdelingslederne for LOSA svarer dette på spørsmål om det arrangeres noen form for faglige forum eller samlinger for undervisningspersonalet tilknyttet LOSA:

Vi hadde slike samlinger, men på grunn av den økonomiske situasjonen så ble de tatt bort. Så de tre siste årene har vi ikke hatt det – men det er sterkt etterspurt – at man kan møtes i et felles forum en gang i året å få utveksla erfaringer og diskutert felles problemstillinger. Vi har masa mye på å få dette tilbake igjen, men vi har ikke lyktes med det. Det har jo vist seg før at det er temmelig enkelt å få rydda opp i mye dersom man bare møtes.

Den samme avdelingslederen refererer videre til at DÅS-lærerne har hatt flere samlinger – blant annet en relativt nylig i Narvik for faglærere i Helse og sosial: «De snakker om samordning mellom DÅS og LOSA, men vi får ikke høre om den en gang – selv om det hadde vært høyst aktuelt for oss i LOSA å være med på noe sånt.» I følge denne informanten er LOSA i stor grad overlatt til det som foregår av utviklingsarbeid internt på skolene. DÅS på den annen side kan i følge denne informanten, fordi de på en måte er frikjøpt fra skolen, drive sin egne interne opplæring og utvikling.

4.5 Læringsressurser på nett: DÅS og LOSA

Målet med læringsressursene til DÅS og LOSA som ligger på It's Learning har vært å supplere lærebok og andre læringsressurser. Gjennom spørreundersøkelsen får vi bekreftet at læreboken dominerer som mest brukte læremiddel, både elever i LOSA, deltakere i DÅS og lokale veiledere ved studieverkstedene bevitner dette. Det finnes selvsagt unntak i elevmassen, i tråd med at det finnes ulike læringsstrategier hos den som lærer, men hovedinntrykket er at det er læreboken som brukes mest.

Å vedlikeholde og oppdatere læringsressursene for DÅS i It's Learning besørgeres av nettlærerne selv. Det som utvikles av læringsressurser av nettlærere er fylkeskommunens eiendom og skal deles med alle. Nettlærerne bruker diskusjonsforumet i It's Learning for å diskutere ressursene. I noen tilfeller jobber nettlærerne på det samme stedet, og da kan det være mer naturlig at de samles fysisk for jobbe videre med undervisningsopplegget. Store endringer i opplegg legges til sommerferien, da aktivitetsnivået er lavt.

Mange av informantene rapporterer om et behov for oppdatering av læringsressursene som finnes på It's Learning. For eksempel etterlyses mer multimediale ressurser, siden mye av eksisterende ressurser rapporteres som teksttunge, og ikke alle finner slike ressurser lette å følge. Dette blir trukket frem som en mulig barriere for minoritetsspråklige og for deltakere med spesielle behov. Samtidig brukes læringsressurser hentet fra NDLA⁶ og andre steder på internett i noen grad, særlig nettlærere i DÅS anvender andre slike.

Som før nevnt er det også verd å merke seg frustrasjonen som fremkommer hos noen nettlærere når de for de meste skal inn å vurdere elevenes innsats i etterkant av innleveringer. Dette oppleves av enkelte som en begrensning i selve læringsarbeidet. Dette innspillet peker på sentrale utfordringer knyttet til nettpedagogikken, der ulike læringsteorier også spiller inn.

Også i LOSA er det i følge informantene nettskolene som har ansvaret for å utvikle undervisningsmetoder, og eventuelle digitale læringsressurser. Når det gjelder det som foregår på It's Learning er det meste i følge informantene, basert på at det legges ut skriftlige oppgaver som elevene leverer inn skriftlige besvarelser på innen gitte frister. Men det legges også av og til ut videosnutter med instruksjon – og noen benytter for eksempel et 3D-tegneprogram. Videre understrekes det at det legges ut henvisninger til andre digitale ressurser på nett. En nettlærer forteller at det har vært en del

⁶ Norsk Digital Lærings Arena, et fylkeskommunalt prosjekt for å utvikle felles digitale læringsressurser i alle fag i videregående skole.

snakk om å ta i bruk Skype eller lignende, til mer direkte kommunikasjon – men at dette ikke har blitt noe av enda.

På de årlige nettverksmøtene mellom ledelsen ved LOSA-skolene er det i følge flere informanter, nettopp problemstillinger knyttet til utvikling og presentasjon av undervisningsopplegg og metoder som særlig hyppig blir tatt opp: «Det er noen som har veldig gode måter å gjøre disse tinga på – og noen som ikke er så gode. Det verste vi ser er at det er noen som bruker det samme opplegget fra år til år uten at en gang datoene blir endret.» Mange av informantene opplever at en av utfordringene til LOSA nettopp er å oppnå en større grad av samkjøring og ensartethet når det gjelder måten fagstoffet blir tilrettelagt for digitale læringsplattformer: «LOSA bør etter min mening framstå som mer felles – det skal ikke være noen forskjell avhengig av hvilket programfag du går på. Vi har jobba i flere år for å få det her til å bli mere likt.»

4.6 Oppsummering

Overordnet er inntrykket at samtlige involverte i LOSA og DÅS synes å være enige om at tilgjengeligheten på nettlærere og ansatte ved studieverksted er god. Ansatte, enten de er nettlærere eller tilknyttet studieverksted mener selv å besvare henvendelser innen rimelig tid og elever i LOSA og deltakere DÅS hevder også å få raskt tilbakemelding når de henvender seg til nettlærere.

Studieverkstedenes arbeidsomfang varierer i tråd med egen størrelse, både når det gjelder antall ansatte og antall brukere. Men selv om størrelsene på studieverkstedene varierer, er besøkshyppigheten blant brukerne ganske lik, uavhengig av størrelse. Enkelte studieverksted synes også å være mer aktive på å samarbeide seg i mellom for å dra veksler på ulike kompetansefelt. Graden av faglig aktivitet varierer ved studieverkstedene og ved noen kan det synes som om rollefordelingen mellom lokale veileders innsats og nettlærer er noe uklar. Dette inntrykket bekreftes også av nettlærere. Studieverkstedene rapporterer også om at en stor del av arbeidet omfatter personlig oppfølging av enkelte av deltakere i DÅS. Tilsynelatende går en betydelig del av ressursene ved studieverkstedene til individuell oppfølging av elevene. Nettlærere synes som nevnt også i noen grad å oppleve uklare grenser mellom eget arbeide og lokale veiledere ved studieverkstedene. De fleste rapporterer likevel at de bruker mest tid på faglig oppfølging. Noen etterlyser også en mer aktiv rolle i læringsarbeidet mot nettelevene.

LOSAs faste strukturelle rammer gir lite rom for individuelle tilpasninger og hver enkelt elev følger i prinsippet de rammene som er lagt. Flere ansatte i LOSA etterlyser kompetansehevede tiltak, gjerne sammen med nettlærere i DÅS.

Læringsressursene som lages av nettlærere og legges ut for bruk på It's Learning kan med fordel gjøres mer multimediale. Et slikt grep kan bidra til at deltakere med lese og skrivevansker og minoritetsspråklige klarer å henge med. Det etterlyses også et bedre system for kvalitetssikring av læringsressursene.

5 Kvalitet og innhold i opplæring

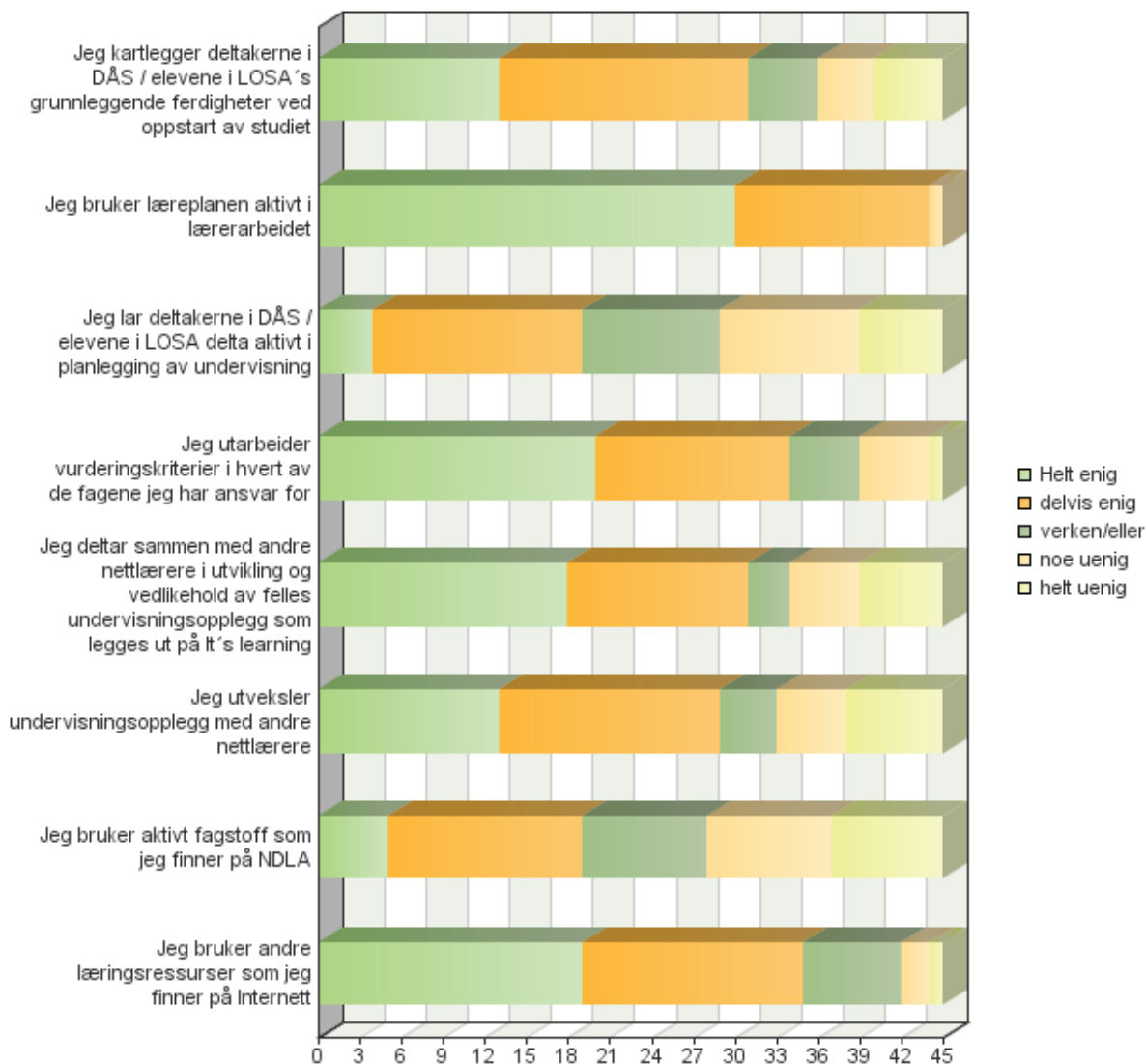
Faglig utbytte kan måles ved å se på elevenes faglige prestasjoner, som igjen konkretiseres gjennom karaktersetting. I denne evalueringen har vi ikke hatt tilgang til karakterutskrift eller gjennomføringsgrad blant deltakerne. Men vi har gjennom spørreundersøkelsene søkt å kartlegge deltakerne i DÅS og elevene i LOSAs egenvurderinger av faglig utbytte, samt nettlærerens vurdering av deres faglige innsats og omfanget av typer henvendelser. Dette dannet et grunnlag for å si noe om vurdering av det faglige utbyttet. Kapitlet omfatter også en gjennomgang av kvalitetssikringspraksiser knyttet til rekruttering av nettlærere og det eksisterende kompetanseutviklingsarbeidet.

5.1 Vurdering av kvalitet og innhold i opplæring

Gjennom spørreundersøkelsen ble nettlærere og elever i DÅS og LOSA bedt om å svare på spørsmål om kvalitet og innhold i opplæringen. Nettlærerne i henholdsvis DÅS og LOSA var tilsynelatende av samme oppfatning når det gjaldt egne arbeidsrutiner i opplæringen. Resultatene fra denne bolken med spørsmål er gjengitt i figur 5.1. Som vi ser, foretar de fleste nettlærere kartlegginger av grunnleggende ferdigheter for hver enkelt deltaker / elever ved opptak i opplæringstilbudet. Dette bekreftes også gjennom intervjuene med nettlærere i DÅS, hvor disse blant annet peker på at kartleggingene ligger i bunnen når de utformer individuelle fremdriftsplaner for elevene. Nettlærerne hevder også å bruke lærerplanen aktivt i læringsarbeidet og de mener å la elevene selv (her i betydningen deltakere i DÅS og elever i LOSA) få delta aktivt i planleggingen av undervisningen. Det synes å være noe flere nettlærere i LOSA som utarbeider vurderingskriterier i fagene, sammenlignet med nettlærere i DÅS. Når det gjelder utvikling og bruk av læringsressurser, både de som er utviklet av lærerne selv og de som er hentet fra NDLA og andre steder på internett ser vi at samarbeid med andre nettlærere vurderes som viktig, dette understrekes også gjennom intervjuene, en av informantene formulerer seg slik:

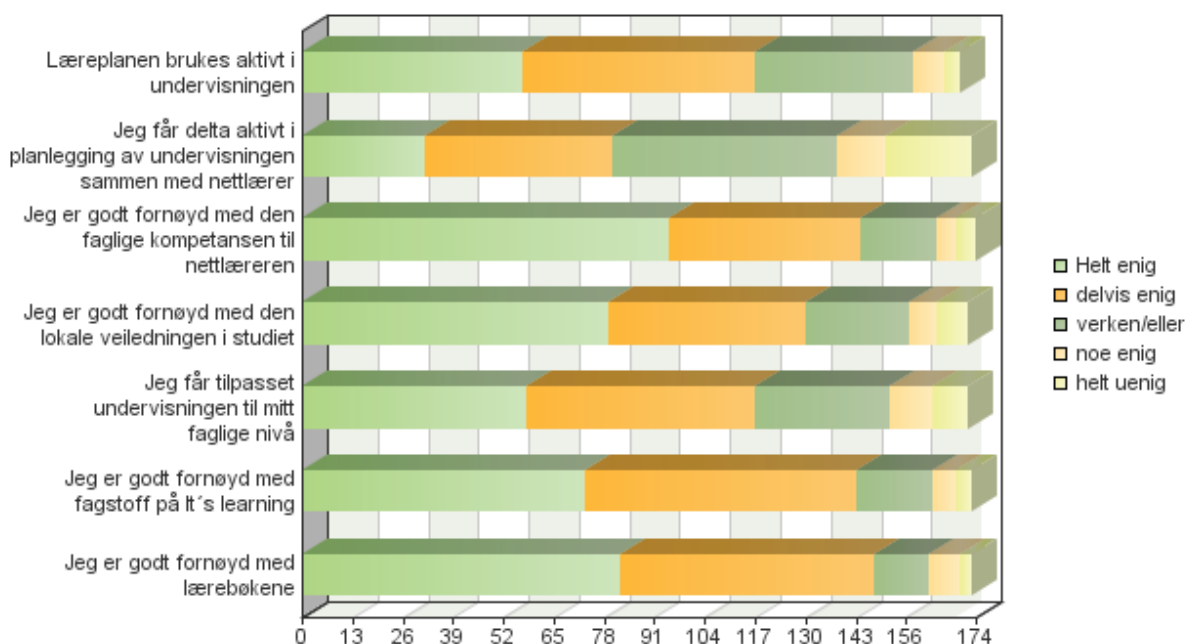
Vi har lagt ut fagstoffet på It's Learning, og opplever at det stadig må fornyes. Elevene gir også ofte kritiske tilbakemeldinger på fagstoffet, de har med seg erfaring fra praksis på en annen måte enn nettlærerne. Vi bruker en del NDLA, men der finnes ikke så mye for Vg3-løpet.

Vi ser her at tilbakemeldinger fra elevene kan fungere som nyttig korreks til innholdet i de digitale læringsressursene. Dette minner nettlærerne på å til en hver tid tilby elevene et mest mulig oppdatert fagstofftilfang.

Figur 5.1: Vurdering av faglig kvalitet: Nettlærere DÅS og LOSA samlet. Antall svar.

Deltakere i DÅS og elever i LOSA ble også bedt om vurdere faglig kvalitet i opplæringen. Som nevnt innledningsvis i rapporten var dessverre svarprosenten ganske lav for denne gruppen. Vi har likevel valgt å ta med svarene siden de gir oss et innblikk i hvordan noen av brukerne opplever den faglige kvaliteten på den nettsøttede opplæringen i DÅS og LOSA. Oversikt over disse vurderingene er gjengitt i figur 5.2.

Figur 5.2: Vurdering av faglig kvalitet: LOSA og DÅS elever/ deltakere samlet. Antall svar.

Som det fremgår av ovennevnte figur, er de fleste enige i at læreplanen brukes aktivt, de er godt fornøyd med den faglige kompetansen til nettlærer og med lokal veiledning. De fleste hevder også at de får undervisningen tilpasset eget nivå, de er fornøyd med fagstoffet som finnes på It's Learning og med lærebøkene. Elevene er minst samstemte i at de selv får delta aktivt i planlegging av undervisning sammen med nettlærere. En mulig forklaring kan være at ordningen med fleksibelt inntak medfører at mange av deltakerne i DÅS får ganske fortattede fremdriftsplaner. Gjennom intervjuene nyanseres imidlertid dette bildet når nettlærerne påpeker at elevene selv indirekte påvirker eget læringsopplegg ved å endre på fastsatte frister for innleveringer og prøveavviklinger, som igjen bidrar til å endre på etablerte fremdriftsplaner.

5.2 Rekruttering og kvalitetsutvikling

Nettlærerkoordinator har ansvar for kursing og opplæring av nye nettlærere. Rekrutteringen synes å foregå noe tilfeldig, dette bekreftes av ulike informantgrupper. Av og til lyses ledige stillinger ut på It's Learning, av og til går det via kollegiale kontakter og bekjentskap. Ingen av nettlærerne har arbeidet med nettbasert undervisning tidligere. Ingen har heller jobbet med digitale verktøy i undervisningen før. De fleste har kjennskap til e-post, noen til Skype og MSN. Nye nettlærere får en heldagsopplæring ved oppstart og en heldagsoppfølging etter en at de har fungert en stund som nettlærere. I opplæringen ligger mye fokus på innlæring av rutiner, samt vektlegging av fleksibilitet mot nye elever og oppfølging av eksisterende elever. Nettlærerne må også gjøres oppmerksomme på DÅS-deltakers sosiale hverdag. I tillegg må de læres opp i hvordan de skal jobbe mot studieverkstedene. Som nevnt skal nettlærerne besvare henvendelser fra elever/ deltakere innen 24 timer, og mer enn 48 timer er uakseptabelt. Innenfor dette tidsspennet skal eleven/ deltakeren ha fått tilbakemelding på at henvendelsen er mottatt. Man kan om nødvendig bruke noe lenger tid på den faglige besvarelsen, så lenge man har gitt eleven / deltakeren tilbakemelding på at meldingen er mottatt. Nettlærere kan oppleve opphopninger i antall henvendelser knyttet til tid for standpunktvurderinger og eksamen. Gjennom heldagsopplæringen forberedes de på at det kan skje.

Fylkeskommunen sentralt/ DÅS administrasjonen organiserer årlige samlinger for studieverkstedene. Disse avholdes gjerne på våren. To dager er avsatt for studieverkstedene og to dager for nettlærere

og en dag skal være felles. Tema kan være samarbeid, kommunikasjon, og dialog. Disse dagene er viktige, for da kan man ta opp problemer og endre på ting som ikke virker så bra.

Andre kurs for nettlærere blir fort fulltregnet. Normalt settes en grense på 20 personer pr kurs, og ofte kjøres disse regionalt, det vil si nettlærerkoordinator turnerer fylket med kurspakker. Ofte er "vurderingsrutiner" et tema for kurs. Nettlærerkoordinatoren har hovedansvaret for organisering av kurs, gjennomføring og det faglige innholdet. Det vektlegges å få til erfaringsutveksling fra etablerte nettlærere og de nye nettlærerne.

Selv om DÅS administrasjonen gjør en innsats for kompetanseheving og kompetanseutvikling av nettlærere, finnes det formelt sett ingen overordnet faglig pedagogisk ansvarlig enhet. Koordinator for nettlærerne fyller riktignok i noen grad en slik funksjon, men dennes oppgave omfatter også den tekniske driften og diverse rapporteringsoppgaver. Flere av informantene etterlyser nettopp en slik overordnet ansvarlig funksjon for det faglige nivået, der særlig nettpedagogikk og voksenpedagogikk står i sentrum.

5.3 Ulike målgrupper

Mange av informantene hevder at DÅS fungerer dårlig ovenfor minoritetsspråklige og de med behov for tilpasset opplæring. En av informantene fra studieverkstedene oppsummerer det slik:

Fremmedspråklige elever sliter mer. Det er mange som slutter på grunn av manglende språkferdigheter. DÅS er jo basert på at alle skal sitte på nett, og slik ser vi heller ikke de fremmedspråklige. Når de møter opp på studieverkstedet er det så mange andre elever der også, så det er ikke alltid vi ser dem og fanger dem opp. Språkferdighetene måles ikke forut for inntak i DÅS. Kun kompetanse.

Her pekes det på mange utfordringer knyttet til det å være nettelever og tilsynelatende utgjør språkferdigheter den største barrieren. Å kunne lese og skrive norsk på et tilfredsstillende nivå danner grunnlaget for å kunne følge den nettbaserte undervisningen. Behersker man ikke dette, vil det å være nettelever kunne oppleves som svært krevende. Nettstudiet, slik det foreligger per i dag er å regne som primært tekst-basert ved at deltaker tilegner seg fagstoff gjennom lærebok og digitale læringsressurser som er tilgjengeliggjort gjennom It's Learning. Som nevnt er læringsressursene i It's Learning per i dag også dominert av tekst. Vurderinger og tilbakemeldinger fra nettlærer foregår skriftlig gjennom It's Learning, selv om Skype, som er talebasert, i økende grad anvendes. Når nettstudiet er basert på gode lese- og skriveferdigheter, kan enkelte elevgrupper / deltakergrupper i ytterste konsekvens falle fra. Som for eksempel minoritetsspråklige. I hvilken grad språkferdigheter kartlegges godt nok som en del av kompetansekartleggingen som Karrieresentrene gjennomfører før deltakerne søker om opptak i DÅS er uklart. Trolig finnes det uansett et forbedringspotensial i denne prosessen. Samtidig vil man trolig kunne tjene på et mer differensiert utvalg av læringsressurser og medier for kommunikasjon for nettlærere og deltakere gjennom It's Learning, for å sikre at flere grupper av brukere kan henge med.

Blant informantene som representerer lærekrefter og organisatorer er det en utbredt oppfatning at LOSA representerer en svært velegnet modell for elever med ulike behov:

Som modell vil jeg si at LOSA er så nær en ideell yrkesopplæring som jeg kan tenke meg. Den gir mer praksis-nær opplæring, mer realistisk rådgivning inn i yrker. Og også det å ivareta den enkelte elevs behov med tanke på fleksibilitet og tempo i opplæring.

I følge flere informanter oppfatter de at de på LOSA har den samme fordeling av «svake og sterke elever» som i en hvilken som helst annen klasse – «men forskjellen er at vi er flinkere til å få gjennom de svakt presterende elevene», som en av de lokale veilederne uttrykker det. Et av forholdene informantene peker på i denne sammenheng er at elevene til en hver tid har tilgang til informasjon, oppgaver, tilbakemeldinger, osv. i skriftlig form. Dette gjør at de har gode muligheter til å repetere ting de i første omgang ikke helt har oppfattet eller forstått. Dette innebærer i følge informantene, at

elevene har flere sjanser til å sette seg inn i – eller dobbeltsjekke – viktig informasjon. Informantene ser dette i kontrast til en ordinær klasse der en del viktige beskjeder bare blir formidlet muntlig:

Det at alt foreligger skriftlig slik at de kan lese gjennom ting flere ganger – de kan forholde seg til stoffet på den måten de må – de kan også få hjelp med lydbøker og lydfiler. På den måten er det veldig mange som har klart seg igjennom. Så for den gruppen har LOSA fungert bra.

Flere av informantene er også inne på at elever som i utgangspunktet sliter litt når det gjelder skrivning og lesing, ofte vokser på at de kontinuerlig blir ledet til å forholde seg til egne og andres tekster. Dette gir i følge informantene denne elevgruppen en mengdetrening i å lese og skrive som gjør at de klart får styrket sine ferdigheter på disse områdene i løpet av skoleåret. Flere understreker også at denne gruppen elever synes å trekke klare fordeler i sin videre skolegang, ved å ha lært å benytte IKT som verktøy gjennom LOSA. Slik vi forstår informantene gjelder imidlertid dette først og fremst elever med lese- og skrivevansker som kan karakteriseres som moderate. Flere av de intervjuede lærene og veilederne er inne på at unge med mer alvorlige skrive- og lesevansker erfaringsmessig har problemer med å gjennomføre en nettstøttet opplæring som LOSA. Det er da også rimelig å anta at mengdetreningen, som informantene refererer til, for denne gruppen ikke vil være nok til at de kan overkomme sine lese- og skrivevansker.

En annen gruppe som i følge informantene greier seg bra i LOSA er de såkalte teorisvake elevene:

Også er det dem som er litt teorisvake og stadig opplever en viss nederlagsfølelse der – men så får de så mye positive tilbakemeldinger fra bedriftene at de vokser og utvikler seg veldig på det. Dette gjenspeiler seg i hele motivasjonen for skolearbeid.

I følge flere informanter er det således en tendens til at hyppige opplevelser av å mestre oppgaver og utfordringer i bedriftene, styrker elevenes motivasjon og pågangsmot også når det gjaldt det mer teoretiske skolearbeidet.

Flere informanter etterlyste imidlertid større mulighet for innsyn i de ulike delene av aktivitetene som foregår i LOSA – ikke minst gjelder dette det som gjøres på nett: «Jeg har begrensa tilgang til It's Learning for å sjekke den kvalitetssikringa som foregår internt på de to nettskolene. Ikke minst føler jeg at jeg som skoleleder har for lite innsyn i hva de baserer vurderingene sine på.» Basert på informantenes uttalelser kan det særlig se ut til at de lokale veilederne av og til er i tvil om vurderingen av elevene som gjøres av nettlærerne, er foretatt på korrekt grunnlag.

5.4 Oppsummering

Faglig kvalitet og innhold i DÅS og LOSA oppleves som god av nettlærere, elever i LOSA, deltakere i DÅS og ansatte ved studieverkstedene. Undervisningen følger læreplanene, elevene synes i stor grad å få tilpasset undervisningen til eget faglig nivå og fagstoff som legges ut på It's Learning anvendes.

Rekruttering til nettlærerstillingene foregår noe tilfeldig og det savnes en overordnet faglig pedagogisk enhet med ansvar for kvalitetssikring av nettlærere og læringsressurser som legges ut på It's Learning. Til tross for dette rapporteres det om gode rutiner og strukturer for å formidle nettlærers oppgaver gjennom spesifikk kursavvikling.

Nettstudiene som tilbys gjennom DÅS, studieverkstedene og LOSA omfatter et bredt spekter av brukere, her er spredning i alder, erfaringsbakgrunn, familiesituasjoner, geografisk plassering og ferdigheter knyttet til skrivning og lesing og kunnskaper i norsk og ikke minst variasjon i behov for oppfølging, for å nevne noen forskjeller mellom deltakere i DÅS og elever i LOSA representerer som før nevnt på mange måter to motpoler av strukturer knyttet til nettstudier; der det fleksible prinsippet omfavner DÅS, er det de faste rammene som kjennetegner LOSA. De to systemene evner å fange opp brukerne ulikt, samtidig som de også innretter seg mot ulike brukergrupper (for DÅS, de voksne, for LOSA, unge i utkantkommuner). Denne variasjonen i ulike utgangspunkt kan trolig utnyttes enda bedre enn i de eksisterende tilbudene slik de fremstår gjennom DÅS og LOSA.

6 Nettskolen i Nordland. Vurdering av sammenslåing av DÅS, studieverksted og LOSA

I dette kapitlet vurderer vi muligheter for sammenslåing av den nettbaserte utdanningen slik den tilbys i dag gjennom henholdsvis DÅS, LOSA og studieverkstedene. Vi baserer vurderingen på evalueringens funn og observasjoner, slik disse er gjort rede for i foregående kapitler. Som en del av vurderingen presenterer vi også et forslag til noen nettstøttede studiemodeller, samt forslag til mulige organisatoriske løsninger for nettbasert opplæring i Nordland fylkeskommune.

6.1 Fordeler og ulemper ved DÅS, studieverkstedmodellen og LOSA

Som vist har DÅS og LOSA ulik praksis knyttet til inntak til opplæringen. Der prinsippet om fleksibilitet er bærende for DÅS, er det motsatte tilfelle med LOSA, hvor faste rammer og strukturer rå. Disse to prinsippene danner på mange måter to slags motpoler i hvordan undervisning og oppfølging av elever er strukturert gjennom de to modellene. Prinsippet om fleksibilitet kan også brytes ned på underliggende nivå, og når vi ser på de ulike nivåene, avdekkes både fordeler og ulemper med et slikt system. Det trekkes frem som udelt positivt å kunne delta i undervisning uavhengig av hvor i landsdelen man bor, samt å ha muligheten til selv å bestemme faglig progresjon og opplæringsmengde. Samtidig avdekkes noen strukturelle utfordringer knyttet til uforutsigbarhet i det å kunne gjennomføre et opplæringsløp med progresjon ut fra eget ønske, samt at fleksibiliteten også begrenses av fastsatte tider for eksamener og karaktersetting.

Hovedinntrykket er stor grad av tilfredshet med ordningene DÅS og LOSA. Både brukere, ansatte ved studieverkstedene, nettlærere og sentraladministrasjon i fylkeskommunen bekrefter dette. Ikke overraskende innrapporteres det at enkelte brukere savner et faglig fellesskap i DÅS, det henger sammen med selve strukturen med fleksibelt inntak og at mange er på ulike stadier i fagene. Strukturen i DÅS kan også medføre ventelister i noen fag, som igjen kan bidra til frafall. Men omfanget av frafall og årsakene til frafall vet vi mindre om. De fleste velger dessuten å ha status som «elev med standpunktvurdering» fremfor privatiststatus, noe som gir dem rett til tettere oppfølging fra studieverkstedet. For LOSAs del rapporterer informantene som svært lite frafall blant LOSA elevene, de har lite fravær fra bedriftene og utøver generelt en god innsats der.

Overordnet er inntrykket at samtlige involverte i LOSA og DÅS synes å være enige om at tilgjengeligheten på nettlærere og ansatte ved studieverksted er god. Ansatte, enten de er nettlærere eller tilknyttet studieverksted mener selv å besvare henvendelser innen rimelig tid. Elever i LOSA og

deltakere DÅS hevder også å få raskt tilbakemelding når de henvender seg til nettlærere og lokale veiledere.

Studieverkstedenes arbeidsomfang varierer med deres størrelse, også når det gjelder antall ansatte og antall brukere. Men selv om størrelsene på studieverkstedene varierer, er besøkshyppigheten blant brukerne ganske lik. Enkelte studieverksted synes også å være mer aktive på å samarbeide seg i mellom for å dra veksel på ulike kompetansefelt. Graden av faglig aktivitet varierer ved studieverkstedene og ved noen kan det synes som om rollefordelingen mellom lokale veileders innsats og nettlærer er noe uklar. Dette inntrykket bekreftes også av nettlærere. Studieverkstedene rapporterer også om at en stor del av arbeidet omfatter personlig oppfølging av enkelte av deltakere i DÅS. Nettlærere rapporterer at de bruker mest tid på faglig oppfølging. Noen etterlyser også en mer aktiv rolle i læringsarbeidet mot nettelevene.

LOSAs faste strukturelle rammer gir lite rom for individuelle tilpasninger og hver enkelt elev følger i prinsippet de rammene som er lagt. Flere ansatte i LOSA etterlyser kompetansehevede tiltak, gjerne sammen med nettlærere i DÅS.

Faglig kvalitet og innhold i DÅS og LOSA oppleves som god av nettlærere, elever i LOSA, deltakere i DÅS og ansatte ved studieverkstedene. Undervisningen følger læreplanene, elevene synes i stor grad å få tilpasset undervisningen til eget faglig nivå og fagstoff som legges ut på It's Learning anvendes.

Rekruttering til nettlærerstillingene foregår noe tilfeldig og det savnes en overordnet faglig pedagogisk enhet med ansvar for kvalitetssikring av nettlærere og læringsressurser som legges ut på It's Learning. Til tross for dette rapporteres det om gode rutiner og strukturer for å formilde nettlærers oppgaver gjennom spesifikk kursavvikling.

Nettopplæringen som tilbys gjennom DÅS, studieverkstedene og LOSA omfatter et bredt spekter av brukere, her er spredning i alder, erfaringsbakgrunn, familiesituasjoner, geografisk plassering og ferdigheter knyttet til skrivning og lesing og kunnskaper i norsk og ikke minst variasjon i behov for oppfølging, for å nevne noen forskjeller mellom elevene. DÅS og LOSA representerer som før nevnt på mange måter to motpoler av strukturer knyttet til nettstudier; der det fleksible prinsippet omfavner DÅS, er det de faste rammene som kjennetegner LOSA. De to systemene evner å fange opp brukerne ulikt, samtidig som de også innretter seg mot ulike brukergrupper (for DÅS, de voksne, for LOSA, unge i utkantkommuner). Denne variasjonen i utgangspunkt kan trolig utnyttes enda bedre enn i de eksisterende tilbudene slik de fremstår gjennom DÅS og LOSA og dette er et moment som vi i det følgende vil se nærmere på.

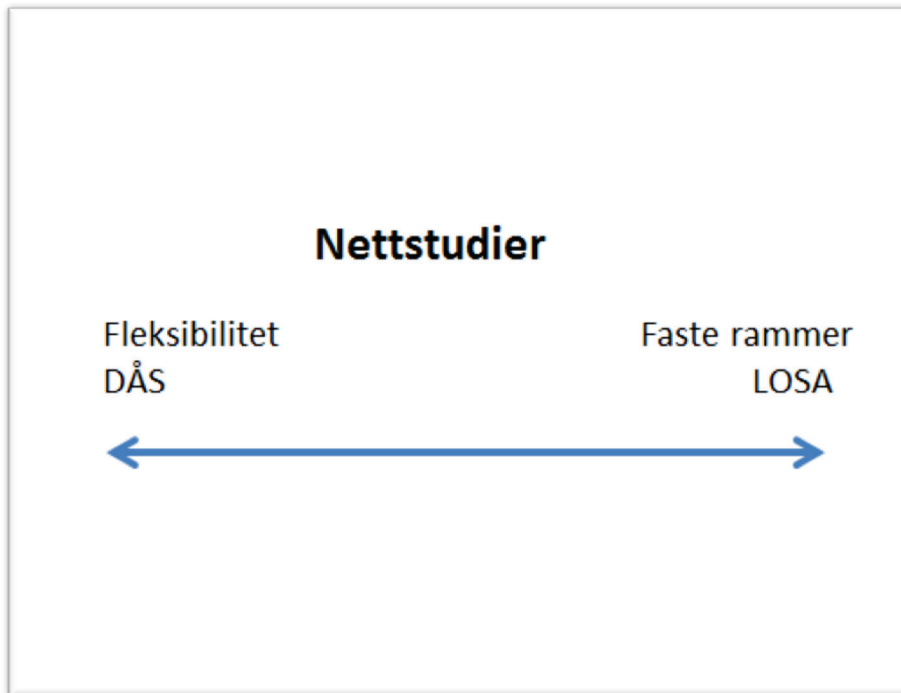
6.2 Muligheter og begrensinger ved samordning av DÅS og LOSA til Nettskolen i Nordland

Selv om opplæringstilbudet i DÅS og LOSA har en del fellestrekk i den nettstøttede opplæringsdelen, som tilgang på læringsressurser og nettlærer gjennom læringsplattformen It's Learning, oppleves forskjellene like fullt som større. Som vist skyldes dette i hovedsak to sentrale faktorer; 1) en strukturell faktor og 2) en aldersbasert faktor, i betydningen et skille mellom voksne og unge. Den strukturelle faktoren viser hvordan fleksibilitet kontra faste rammer fungerer som styrende prinsipper for utforming og praktisering av undervisning og læring. Den andre, aldersfaktoren, avdekker skillet mellom de to målgruppene knyttet til LOSA og DÅS. Der LOSA i all hovedsak retter seg inn mot unge i utkantkommuner, skal DÅS favne voksne med behov for videregående opplæring. Disse to faktorene oppleves av involverte som de aller største barrierene for å få til en samordning av de nettbaserte undervisningstilbudene. Vi skal nå se nærmere på disse to faktorene.

6.2.1 DÅS og LOSA: fleksibilitet kontra faste rammer

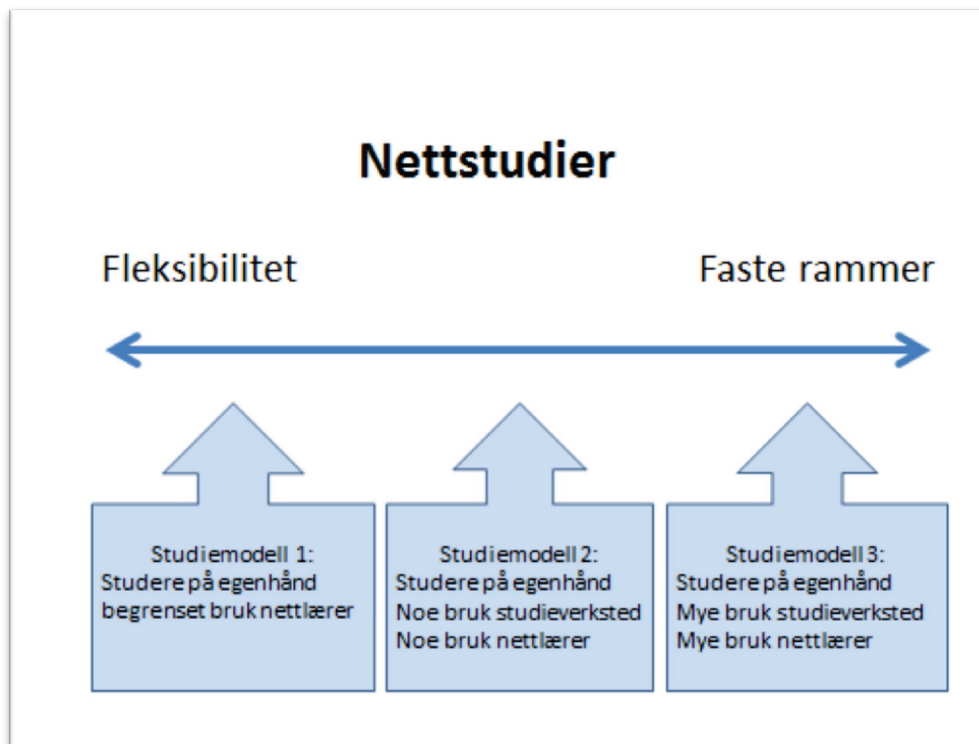
Det hersker enighet om at fleksibilitet er viktig i voksenopplæringen. Særlig viktig er det å kunne starte studiene når man selv vil, gjennom kontinuerlig opptak, samt selv å kunne styre faglig progresjon og

opplæringsløp. I tillegg understrekes relevansen av å kunne delta i undervisning uavhengig av geografisk tilhørighet /bosted og livsbakgrunn (familiesituasjon, helse og annet). Samtidig synes det å være enighet om at tilbudet som gis gjennom LOSA treffer sin målgruppe og får elevene til å gjennomføre. LOSA følger skoleåret og har faste rammer for opplæringsløpet. Her har vi med andre ord en rådende konsensus om at de to eksisterende og motstridende strukturelle prinsippene, fleksibilitet kontra faste rammer, er velfungerende og vanskelige å endre. Med et slikt utgangspunkt, hvor man fastholder prinsippene fra DÅS og LOSA kan man likevel tenke seg et sett med mellomløsninger, som alternative modeller innenfor nettstudier. Det er for eksempel mulig å tenke seg de to prinsippene fra DÅS og LOSA som to poler, på en skala der man gradvis beveger seg fra det ene ytterpunktet til det andre. Figuren nedenfor illustrerer dette poenget.

Figur 6.1: Struktur nettopplæring

Med figur 6.1 som illustrasjon av ytterpunktene, vil et neste mulig steg kunne være å etablere noen «mellomstasjoner» eller alternativ mellom de to punktene. Slike alternativer vil kunne fungere som opplæringsalternativ for elevgrupper fra DÅS-gruppen, som har begrenset behov for fleksibilitet i sine studier. Samtidig kan slike «mellomstasjoner» åpne opp for at elever i videregående kan ta fag som nettopplæring, dersom aktuelle fagtilbud ikke tilbys ved den skolen de er tatt opp. Slike mellomstasjoner, eller alternative studiemodeller organisert rundt ulike grader av fleksibilitet eller faste rammer, vil også påvirke formatet på opplæringstilbudet. Grad av oppfølging fra nettlærere, studieverksted og lokale veiledere vil variere, avhengig av hvor på skalaen i nettskoletilbudet elevene i betydningen voksne og unge, måtte befinne seg. Forslag til alternative studiemodeller med et slikt utgangspunkt vil kunne se slik ut:

Figur 6.2: Studiemodeller

Vi ser her et forslag til tre mulige studiemodeller, nummerert henholdsvis studiemodell 1, 2 og 3.

- **Studiemodell 1** ligner mest på eksisterende DÅS, der prinsippet om fleksibilitet dominerer. Her praktiseres kontinuerlig inntak, fleksibelt i valg av fag, mengde av fag og progresjon. I tillegg studerer man på egenhånd via nett, har begrenset tilgang på nettlærer og benytter seg ikke av studieverksted. Tilgang på nettlærer er forhåndsdefinert.
- **Studiemodell 2** representerer et mellomalternativ; fast inntak, fleksibelt valg av fag, fagmengde og progresjon. Man studerer fortsatt på egenhånd via nett, men benytter seg også i noen grad av veiledning fra studieverkstedene i tillegg til nettlærer. Tilgangen på studieverksted og nettlærer er forhåndsdefinert.
- **Studiemodell 3** ligger tettest opp mot dagens LOSA tilbud, i det at den har fast opptak, fastlagt antall fag og fastlagt krav progresjon i den forstand at man følger studieår med tanke på karaktersetting og eksamensavvikling. Opplæring foregår dels på egenhånd, via nett, eller man har tilbud om å følge faste opplegg og veiledning på nett eller gjennom studieverksted. Bruk av nettlærer i utstrakt grad. Tilgangen på studieverksted og nettlærer er forhåndsdefinert.

6.3 Utfordringer knyttet til å samordne nettopplæring for ulike målgrupper: voksne og unge

Særlig to utfordringer framstår som aktuelle i arbeidet med å samordne nettopplæring for voksne og unge, nemlig de ulike juridiske rettighetene knyttet til rett til utdanning, samt ulik pedagogikk knyttet til voksne og unge. Disse to utfordringene vil vi se nærmere på i det følgende. Vi starter med å se på de juridiske utfordringene og muligheter for å imøtekomme disse. Deretter følger en gjennomgang av pedagogisk praksis. Vi avrunder avsnittet med en gjennomgang av elevstatus for voksne og unge, samt noen refleksjoner knyttet til optimalisering av digitale læringsressurser.

6.3.1 Juridiske rettigheter og videregående opplæring for voksne og unge

Målgruppene voksne og unge styres av juridiske rettigheter i det at voksne og unge har ulik rett på utdanning, veiledning og oppfølging. Lovgivingen som omfatter voksne og unge når det gjelder rett til utdanning kan oppsummeres som følger⁷:

Ungdoms rett til videregående opplæring fremgår av opplæringslovens § 3-1, hvor det heter at ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, etter søknad har rett til tre års heltids videregående opplæring eller til det antall år som er fastsatt i læreplanen dersom opplæringen er ment å vare mer enn tre år. Hele retten må normalt tas ut i løpet av en sammenhengende periode på fem år, eventuelt seks år når opplæringen helt eller delvis foregår i lærebedrift. Retten gjelder frem til utgangen av det året vedkommende fyller 24 år. I Norge har elever i grunnskole og videregående skole lovfestet rett til nødvendig veiledning om utdanning, yrkestilbud, yrkesvalg og sosiale spørsmål gjennom opplæringslovens § 9-2.

Opplæringslovens § 4A-8 gir også voksne rett til rådgivning for å kartlegge hvilke tilbud den voksne har behov for når den voksne har rett til opplæring etter §§ 4A-1 og 4A-2. Disse paragrafene definerer voksnes rett til grunnskoleopplæring og rett til spesialundervisning på grunnskolens område. Av opplæringslovens § 4A-3 fremgår det at voksne som har fullført grunnskole eller tilsvarende, men som ikke har fullført videregående opplæring, etter søknad har rett til videregående opplæring.⁸ Retten gjelder fra og med personen fyller 25 år. Det fremgår videre samme sted at voksne som er tatt inn til videregående opplæring har rett til å fullføre opplæringsløpet. Voksne som har rett til videregående opplæring har også rett til vurdering av sin realkompetanse og til kompetansebevis.

Om rett til rådgivning for voksne heter det i Rundskriv UDir -2-08 fra Utdanningsdirektoratet (2008): «Voksne som mottar videregående opplæring etter kapittel 4A vil etter opplæringsloven § 4a-8 ikke ha rett til rådgivning.» Voksne uten rett til videregående opplæring er ikke utestengt fra slik opplæring, men fylkeskommunen har ikke samme forpliktelse til å gi disse et tilbud om opplæring som til ungdom og til voksne med rett. I Rundskriv UDir -2-08 heter det: «fylkeskommunen, jf. opplæringsloven § 13-3 femte ledd, skal planlegge å bygge ut det videregående opplæringstilbudet. En del av dette ansvaret består også i å vurdere tilbudet til voksne uten rett. Det understrekes imidlertid at tilbudet som gis til voksne uten rett, ikke må fortrenge ungdom eller voksne med rett. Disse vil fylkeskommunene ha et særskilt ansvar for. Nordland fylkeskommune har som tidligere nevnt fattet vedtak om å tilby også voksne uten rett til videregående opplæring tilgang til DÅS og studieverkstedmodellen, jamfør FT-sak 34-07.

⁷ Følgende tekst baserer seg på deler av kapitlet Rett til utdanning og rett til rådgivning i *Personlig karriereveiledning på nett?* (Tømte & Lødding, 2011)

⁸ Det er viktig å skille mellom fullført og bestått i denne sammenhengen. Skillet mellom fullført og bestått fremgår av opplæringslovens §§ 4-30 og 4-31 og er beskrevet i brev fra KUF av 25.08.2000: «departementet legger til grunn at de som tidligere har fullført et opplæringsløp, uten å få bestått, ikke har rett etter § 4A-3. Dette innebærer at en person som har fått standpunktkarakterer i alle fag til Vg3, men har strøket i ett eller flere fag til eksamen, regnes som å ha fullført videregående opplæring og har følgelig brukt opp retten sin. I NOU 2009:18 Rett til læring, heter det at Regjeringen vil vurdere om voksne over 25 år som ikke tidligere har bestått videregående opplæring, bør ha rett til slik opplæring (kapittel 7.3).»

De juridiske rammene for rett til videregående opplæring viser et sammensatt felt som er ganske krevende å foreta endringer i, og som det derfor vurderes som hensiktsmessig å la ligge. Vårt fokus er derfor primært rettet mot hvordan ulike studiemodeller kan struktureres, med foreløpige forslag til elevstatus.

6.3.2 Pedagogiske utfordringer

Et annet moment som trekkes frem som kritisk ved en eventuell sammenslåing av eksisterende opplæringstilbud som gis gjennom DÅS og LOSA, er det pedagogiske perspektivet. Det at man har ulike pedagogiske tilnærminger til henholdsvis voksne og unge kan by på utfordringer om man skal «blande sammen elevgrupper med voksne og unge», som en av våre informanter omtaler det. I tillegg er det en del sosiale dimensjoner knyttet til det å undervise unge, som foreldre/hjem samarbeid, som bortfaller for de voksnes del. Et sentralt poeng ved voksenpedagogikk er at voksne lærer best når de kan knytte an fagstoff til egen erfaringsbakgrunn. I tillegg har de normalt en annen livssituasjon, med barn, familie og en eventuell helsesituasjon som gir andre premisser for å lære enn unge rundt 16 år. I hvilken grad den pedagogiske praksisen i DÅS og LOSA er veldig forskjellig er utenfor vårt mandat å vurdere. Samtidig vet vi at de fleste nettlærere som er ansatt gjennom DÅS er rekruttert fra videregående skoler. Noen få rapporterer også om å ha arbeidet med voksenopplæring i tradisjonell forstand, det vil si gjennom klasseromsundervisning. Nettlærere tilbys kun i begrenset grad kompetanseutvikling i voksenpedagogikk gjennom DÅS. Ut fra dette kan det være grunn til å stille spørsmål ved i hvor stor grad voksenpedagogikk faktisk praktiseres gjennom DÅS. Når det gjelder voksnes livssituasjon, har vi sett at den ivaretas både gjennom det strukturelle prinsippet om fleksibilitet som ligger i DÅS og gjennom den til tider tette oppfølging enkelte av deltakerne mottar av både nettlærere og lokale veiledere ved studieverkstedene. Men også en del unge i LOSA trenger tett oppfølging av både nettlærere, lokale veiledere og av medarbeidere i bedriftene hvor de har praksisplass. Ut fra dette er det mulig å slutte at den pedagogiske praksisen knyttet til voksne og unge i sin nåværende form for fremtiden bør dra mer vekslers på nettpedagogikk og voksenpedagogikk. I tillegg bør man praktisere en differensiert tilnærming til voksne- og unges behov for oppfølging av nettlærere og lokale veiledere.

6.3.3 «Privatist» eller «Elev med standpunktvurdering»?

Samtlige LOSA elever har status som «elev med standpunktvurdering»⁹. Det samme gjelder for 90 prosent av DÅS deltakerne¹⁰. Denne elevstatusen krever at man må være tilknyttet et studieverksted, får en fastsatt fremdriftsplan, sender inn besvarelser og får tilbakemeldinger på disse fra nettlærere i de aktuelle fagene. Man får underveisvurdering, standpunktvurdering og tar avsluttende eksamen i fagene. Alt dette foregår til fastsatte tider to ganger i året.

Privatister studerer på egenhånd, kan lage sin egen fremdriftsplan, uavhengig av nettlærer og er ikke alltid tilknyttet studieverksted. Privatister kan benytte nettlærere for å få tilbakemelding på egen faglig innsats, men dette forgår på privatistens eget initiativ og utgjør ikke en forventning fra nettlærer. Privatister får ikke standpunktvurdering i faget, men tar avsluttende eksamen og disse organiseres til faste tider i året.

Slik ordningen med status som henholdsvis privatist og elev med standpunktvurdering praktiseres innenfor DÅS per i dag, er det i tilsynelatende lite som skiller de to ordningene, ut over tilbud om standpunkt karakter. Begge kan bruke nettlærere for å få tilbakemeldinger på egen faglig progresjon og begge må ta avsluttende eksamen i fagene. Den viktigste forskjellen synes å ligge i oppfølgingen fra nettlærere og bruken av studieverkstedene. Det er med andre ord grunn til å spørre om hvorfor så få da velger privatiststatus, særlig med tanke på at mange faktisk velger å studere hjemmefra og bare i liten grad benytter seg av studieverkstedene. Trolig kan en del av forklaringen ligge i hvordan tilbudet i DÅS presenteres, både på nett, gjennom brosjyrer og gjennom Karrieresentra. Ser vi for eksempel

⁹ Jamfør deres juridiske rettigheter knyttet til elevstatus for unge.

¹⁰ Det er nærliggende å tenke seg at majoriteten av DÅS-deltakerne oppfyller krav om rett til videregående opplæring og dermed selv kan velge mellom status som henholdsvis «privatist» og «elev med standpunktvurdering».

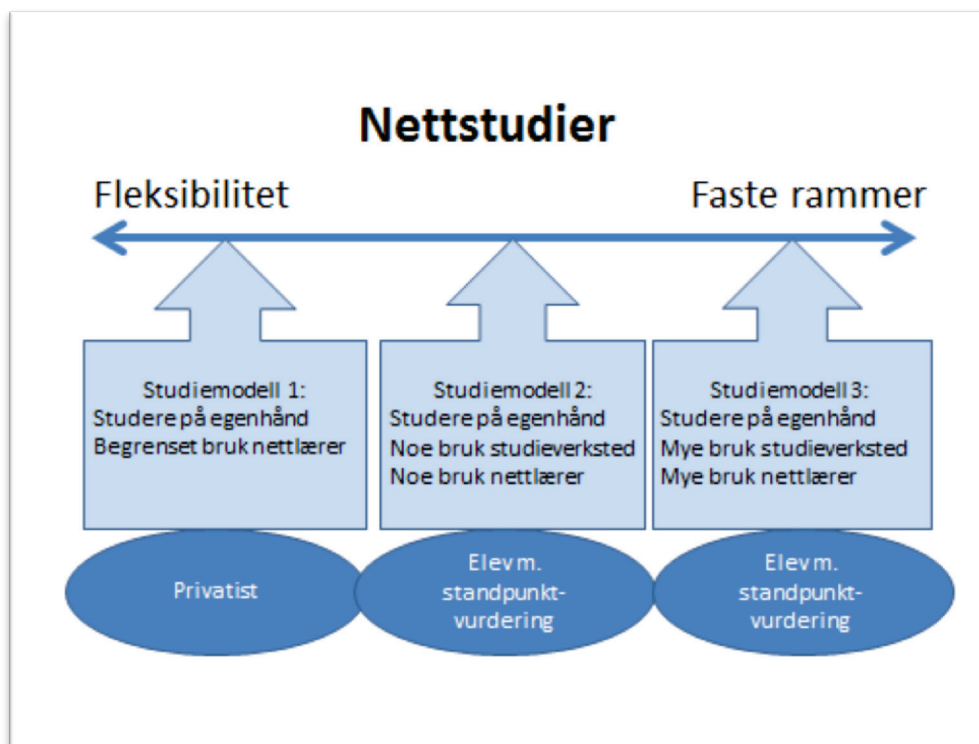
på spørsmål og svar-delen om privatist / standpunktvurdering på DÅS egen hjemmeside (www.aapenskoie.no) kan man lett få inntrykket av at det tryggeste vil være velge status med standpunktvurdering; omtalen av denne ordningen er basert på muligheter, mens omtalen av privatistalternativet derimot preges av begrensninger, for eksempel ved bruk av ordet «ikke».

Selvsagt vil det være andre forklaringer også, dette bildet er utvilsomt ganske sammensatt. Når vi likevel har tatt med ovennevnte forslag til forklaring, er det fordi den også peker på noen utfordringer i hvordan ulike tilbud best mulig bør beskrives og markedsføres mot målgruppene.

I en fremtidig nettskolemodell vil vi anbefale å vurdere mulighetene for å endre på innholdet og premissene for hva det i praksis innebærer å være privatist kontra elev med standpunktvurdering. En slik endring vil ikke berøre unge eller voksnes juridiske rettigheter til opplæring, men vil kunne fungere som alternative muligheter for tilgang til opplæring. For voksnes del, kunne privatistalternativet være aktuelt dersom man velger å kjøre et selvstendig utdanningsløp uten stor grad av involvering fra studieverksted og nettlærere. Når det gjelder unge, vil privatistalternativet primært være aktuelt som supplement til grunnutdanningen, i den forstand at unge kunne få mulighet til å ta fag som ikke tilbys ved den videregående skolen han eller hun måtte være tilknyttet.

Man kunne også vurdere å fastsette antall timer nettlærer skal bruke på privatister kontra elever med standpunktvurdering. Timebruken kunne videre spesifiseres i henhold til faglige og administrative henvendelser. I tillegg bør man være oppmerksom på ordvalg og formuleringer når tilbudene skal presenteres.

En mulig tilnærming til status som henholdsvis privatist eller elev med standpunkt karakter kunne relateres til de tre studiemodellene som er tidligere foreslått som en del av Nettskolen i Nordland. Da ville fordelingen privatist / elev med standpunktvurdering kunne se slik ut:

Figur 6.3: Studiemodeller og elevstatus

Som det fremgår av ovennevnte figur, se vi at Studiemodell 1 retter seg mot de elever som ønsker privatiststatus. Disse elevene studerer på egenhånd og benytter kun i begrenset grad nettlærer. Både voksne og unge kan benytte seg av denne Studiemodellen, men ut fra ulike utgangspunkt. Voksnes formelle rett til å ha status som elev med standpunktvurdering kan variere, mens dette ikke er tilfelle for unge som er i et utdanningsløp innenfor grunnutdanningen, her har som tidligere nevnt samtlige rett til status som elev med standpunktvurdering. Når unge likevel kan tilbys et slikt alternativ som ligger innenfor Studiemodell 1, skyldes dette at elevene kan velge å ta enkeltstående fag som nettelev dersom aktuelle fag ikke tilbys ved den videregående skolen eleven måtte være tatt opp. Dette kan for eksempel være språkfag, men også andre fag kan være aktuelle.

Studiemodell 2 og 3 retter seg derimot bare inn mot de med status som elev med standpunktvurdering. I dette ligger en differensiering mellom modell 2 og 3 som er knyttet grad av behov for oppfølging, der studiemodell 3 er den som tilbyr tettest grad av oppfølging. Disse modellene kan tilbys både voksne og unge med formell rett til standpunktvurdering, samtidig som det også bør gjennomføres en forhåndsvurdering og kartlegging av behovet for oppfølging. Studiemodell 3 vil være den mest ressurskrevende å opprettholde, i og med elevene her vil kreve tett oppfølging av både nettlærere og lokale veiledere i studieverksted. Samtidig kan det være grunn til å tro at antall av brukere ikke nødvendigvis vil bli veldig høyt, gitt at man klarer å få til gode kartlegginger av kompetanse, motivasjon, sosiale forutsetninger og språkferdigheter i forkant av opplæringen. Videregående opplæring for voksne bruker betydelige ressurser på studieverkstedene. I et fremtidig Nettskolen i Nordland ser vi for oss at bruken av studieverksted i stor grad vil kunne øremerkes et begrenset antall elever, hvor de med status som elev med standpunktvurdering og som har et uttalt behov for tett oppfølging gis prioritet. Elever med status som privatister vil primært ha tilgang på studieverksted for å avlegge prøver og eksamener. Man kan også se for seg at man i fremtiden i økende grad vil kunne gjennomføre prøve og eksamensavvikling gjennom It's Learning, noe som vil kunne frigjøre ressurser ved studieverkstedene. Ut fra denne argumentasjonen er det grunn til å tenke seg at majoriteten av brukere vil fordele seg mellom Studiemodell 1 og 2. Som før nevnt er det også viktig med gode og dekkende beskrivelser av de ulike Studiemodellene, både hva som forventes av den enkelte elev og hva slags oppfølging som er knyttet til hvert av tilbudene.

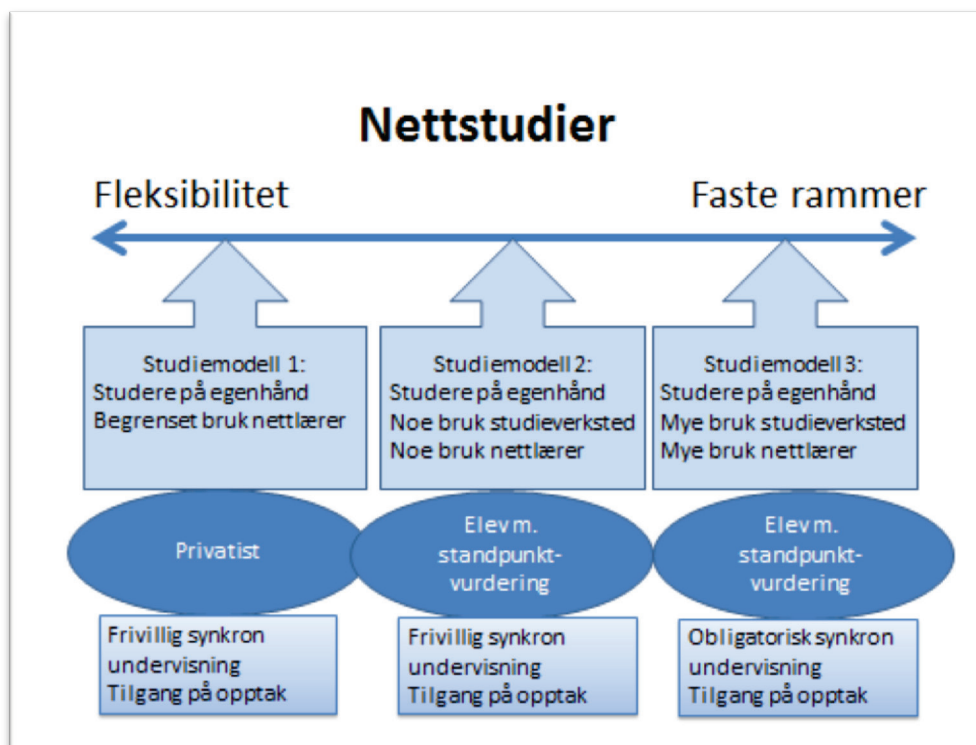
6.3.4 Hvordan optimalisere læringsressursene i nettskolen?

Evalueringen har avdekket at nettlærerne bruker en del tid på å oppdatere læringsressursene innenfor fagene på It's Learning. De digitale læringsressursene skal primært fungere som støtteressurser til lærebøker. Frem til nå har nettlærerne selv vært ansvarlige for å utvikle og tilrettelegge for slike læringsressurser, selv om utviklingen tilsynelatende går i retning i økende grad å benytte seg av digitale læringsressurser utviklet gjennom NDLA. Læringsressursene som lages av nettlærere kan med fordel gjøres mer multimediale. Et slikt grep kan bidra til at deltakere med lese og skrivevansker og minoritetsspråklige klarer å henge med. Det etterlyses også et bedre system for kvalitetssikring av læringsressursene. En masteroppgave som har sett på kvalitetssikringsarbeidet i DÅS, foreslår å utfase arbeidet med å lage egne læringsressurser ut fra at dette er svært kostnadskrevenende målt i tidsbruk hos nettlærerne samtidig som selve kvalitetssikringsarbeidet knyttet til disse læringsressursene vurderes som utilstrekkelig (Stenersen, 2011). Vårt utgangspunkt er imidlertid et annet i det at vi snarere vil foreslå å få på plass en overordnet instans med ansvar for pedagogisk kvalitetssikring ovenfor samtlige involverte i nettskolen, det være seg nettlærere og ansatte ved studieverkstedene. I dette ligger også en kvalitetssikring av de digitale læringsressursene som blir tilgjengeliggjort gjennom It's Learning. I tillegg vil vi foreslå at Nettskolen i Nordland åpner opp for større grad av synkronitet i fagene.

Ved å videostreame lærers gjennomgang av kjernestoff i henholdsvis programfag og fellesfag, og gjøre opptakene tilgjengelige via It's Learning, vil man kunne åpne opp for en annen tilnærming til fagstoff enn den som per i dag forefinnes gjennom lærebok og eksisterende digitale læringsressurser på It's Learning. Ved å følge synkron undervisningstimer, kan det også legges opp til at elevene får delta i undervisningen, ved å stille spørsmål gjennom Chat-funksjon, som kunne kobles sammen med videostreamingen. En tilleggsmulighet kunne være å ha konferansetid på i sann tid på nettet, der

elevene kunne spørre om ting de lurte på knyttet til faget. Slike løsninger kunne være åpne, slik at andre elever kunne følge med på diskusjonene. Slike teknologiske løsninger finnes allerede, og brukergrensesnittet er lavt.¹¹ En slik løsning vil også imøtekomme nettlæreres etterlysning av en mer aktiv rolle i undervisningen, men det vil også kreve økt fokus på nettpedagogikk.

Tilgang på synkrone læringsressurser kan også kobles sammen med de tre studiemodellene, der hver av modellene kan gis ulik grad av tilgang. Dette vil også henge sammen med de ulike modellenes tilgang på bruk av nettlærer og studieverksted. Tilgang på opptak av undervisning bør inngå som digital læringsressurs for alle tre studiemodellene. Et forslag på bruk av synkron undervisning i sann tid på nettet er skissert i figur nedenfor:

Figur 6.4: Nettopplæring og synkron undervisning

Som vist i figur 6.4, ser vi at alle tre Studiemodeller tilbyr tilgang på opptak av undervisning. Studiemodell 1 og 2 åpner opp for at elevene selv kan velge om de vil følge undervisningen på nett, slik den foregår i sann tid, mens i Studiemodell 3 er det obligatorisk å følge undervisningen i sann tid på nett. I og med at elevene som velger denne modellen også vil benytte studieverkstedene i stor grad, vil de også kunne følge nettundervisningen herfra. Alternativt kan de følge den synkrone undervisningen hjemmefra dersom de ikke skulle ha mulighet til å komme til studieverkstedet aktuelle dager. Slike systemer kan vanligvis registrere innloggede brukere og slik kan nettlærer holde oversikt over «fremmøte» til undervisningen.

¹¹ Adobe Connect og Nefsis er to av flere slike tilbydere.

6.4 Alternative organisasjonsmodeller for sammenslåing av LOSA og DÅS

Vi har i det foregående presentert noen muligheter og utfordringer ved å slå sammen eksisterende studietilbud i DÅS, studieverkstedmodellen og LOSA. Vi har blant annet foreslått en mulig løsningsmodell av nettskolen der man både tar hensyn til prinsippet om fleksibilitet og prinsippet om faste rammer, gjennom et sett av studiemodeller. I denne løsningsmodellen har vi også skissert noen forslag til fordeling av ressursbruk til nettlærere og studieverksted og hvordan dette henger sammen med elevenes tilknytningsstatus til studiemodellene, som henholdsvis privatist eller elev med standpunktvurdering. Studiemodellene åpner opp for at flere kan benytte seg av privatist status, sammenlignet med dagens situasjon, samtidig som man vil kunne omfordele ressursene for slik å kunne tilby et forbedret studietilbud mot elever som trenger tett oppfølging.

Vi har også antydnet hvordan økt grad av synkron nettbasert undervisning kan anvendes på ulike måter innenfor de ulike studiemodellene. Neste steg er å vurdere hvordan en slik løsningsmodell kan etableres rent organisatorisk. Her finnes flere alternativ, og vi vil i det følgende skissere tre slike forankringsmuligheter. Vi har vektlagt noen sentrale funksjoner vi mener er viktige for en fremtidig Nettskole i Nordland. Disse er fagmiljø, studieadministrativ kompetanse, IKT-faglig og driftskompetanse, arbeidsgiverkompetanse, inklusive erfaring med tilsetninger internt og eksternt av nettlærere. I tillegg vil erfaring og kunnskap knyttet til samarbeid med lokale veiledere tilsatt ved skolene vurderes som relevant. Til hvert av de tre alternativene vil vi fremlegge fordeler og ulemper. De tre alternativene for organisatorisk forankring er:

- **Alternativ 1:** Nettskolen i Nordland tilknyttet nettskolene i LOSA
- **Alternativ 2:** Nettskolen i Nordland tilknyttet videregående opplæring for voksne i Nordland Fylkeskommune
- **Alternativ 3:** Nettskolen i Nordland frittstående enhet underlagt Nordland Fylkeskommune

6.4.1 Nettskolen i Nordland tilknyttet nettskolene i LOSA (alternativ 1)

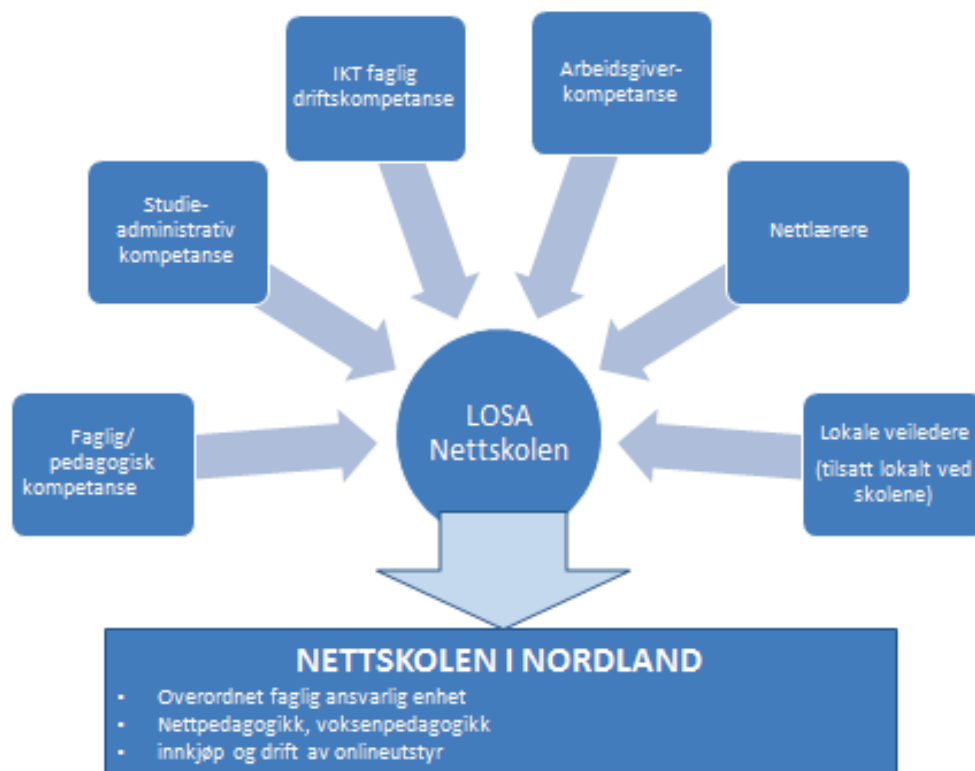
Det første alternativet innebærer å la Nettskolen i Nordland være tilknyttet nettskolene i LOSA, der en av nettskolene gis hovedansvar for drift, med støtte fra den andre nettskolen. Hovedargumentet for en slik tilknytning er at nettskolene i LOSA allerede har mange sentrale funksjoner og kompetanseområder på plass. Disse vil vi utdype i det følgende.

LOSA involverer fem videregående skoler og i tillegg fire kommuner uten videregående skole. Elevene i de fire kommunene som har LOSA-tilbud, men ikke videregående skole, får nettundervisning fra de to nettskolene i både felles allmenne fag og programfag. LOSAs to nettskoler, Saltdal og Vest-Lofoten videregående skole har med andre ord ansvar for programfagene for tre andre kommuner med videregående skolene, samt både program- og fellesfag for fire kommuner uten videregående skole. De to nettskolene har slik en sentral rolle i LOSA. De to nettskolene har ansvar for:

- Å ha nettlærere innen de aktuelle fagene som tilbys i LOSA. De er i hovedsak tilsatt ved egen skole, men nettskolene kjøper også tjenester fra andre videregående skoler.
- Å tilby nettstøttet opplæring via Internett til elevene i alle LOSA-kommuner og videregående skoler med LOSA-tilbud.
- Oppfølging av den praktiske opplæringen i lokale bedrifter sammen med de lokale veilederne.
- Administrasjon og drift av LOSA-tilbudet i kommuner uten videregående skole. Det betyr at nettskolene har det faglige og juridiske ansvaret for elevene i disse kommunene.
- Nettskolene er tildelt budsjett til:
 - 1) Administrasjon av tilbudet i kommuner uten videregående skole.
 - 2) Nettstøttet opplæring via Internett i de aktuelle fagene.

Alle de aktuelle videregående skolene er forøvrig tildelt budsjett for drift av fellesfagene, bedriftstilskudd, administrasjon og lønn til lokal veileder.

Mens nettlærere er tilsatt ved de to nettskolene, er lokale veiledere tilsatt ved de lokale skolene, eventuelt innleid fra kommunen. De lokale veilederne har ansvaret for praktisk tilrettelegging og oppfølging av elevene, samt samarbeid med lokalt arbeidsliv. Oppfølgingen fra de lokale veilederne blir av informantene framhevet som svært viktig for at elevene i LOSA greier å levere i overensstemmelse med læreplan/læringsmål som gjelder for Vg1. Vi kan oppsummere nettskolene i LOSA med følgende illustrasjon:

Figur 6.5 Nettskolen i LOSA som utgangspunkt for Nettskolen i Nordland

Figuren avdekker at svært mange av sentrale funksjoner for å drive Nettskolen i Nordland etter foreslåtte modell tilsynelatende er på plass gjennom nettskolene i LOSAs infrastruktur. LOSA nettskole har et eksisterende fagmiljø, studieadministrativ kompetanse, IKT-faglig og driftskompetanse, arbeidsgiverkompetanse, inklusive erfaring med tilsetninger internt og eksternt av nettlærere. Nettskolene har også kunnskap knyttet til samarbeid med lokale veiledere tilsatt ved skolene. Disse funksjonene og kompetanseområdene er sentrale for å kunne drifte en fremtidig Nettskole i Nordland. Nettskolen i Nordland krever likevel at man i tillegg får på plass en overordnet enhet som har det faglig pedagogiske ansvaret for nettlærere og som kan kvalitetssikre de digitale læringsressursene som skal benyttes gjennom nettskolen. En slik enhet bør ligge direkte under skolens ledelse. Dette er helt sentralt i forhold til å sikre faglig oppfølging og kompetanseutvikling. Som en del av kompetanseutviklingen vil man måtte legge inn voksenpedagogikk og nettpedagogikk som tilleggsressurs. Den eksisterende modellen i LOSA må videre tilpasses arbeidsrutiner knyttet til kravet om fleksibilitet som ligger i eksisterende DÅS-modell og som representerer det ene ytterpunktet i våre foreslåtte studiemodeller. En annen utfordring handler om nødvendigheten av innkjøp og drift av relevant IKT-utstyr for å kunne tilby synkron, nettbasert undervisning. Det finnes også en risiko for at opptakene av undervisning kan bli brukt som hvileskjær, derfor vil det være avgjørende å etablere gode rutiner for kvalitetssikring og oppdatering av de digitale læringsressursene.

6.4.2 Nettskolen i Nordland tilknyttet videregående opplæring for voksne i Nordland (alternativ 2)

Det andre alternativet innebærer å legge Nettskolen i Nordland direkte inn under videregående opplæring for voksne (VO) i Nordland. En slik tilknytning gjelder for DÅS per i dag. For å lykkes med en slik løsning, vil det være nødvendig både å gå gjennom eksisterende praksis i DÅS samtidig som man vurderer hvordan VO vil måtte støtte seg til aktuelle eksterne kompetansemiljøer.

Flere av informantene stiller for eksempel spørsmål ved om dagens organisering av DÅS fremstår som den beste løsningen. Et bærende argument er at det pr i dag ikke finnes et eget driftsbudsjett for DÅS, alt går gjennom administrasjonen til voksenopplæringen. Hovedforklaringen ligger i at da DÅS ble etablert, utgjorde det et tilbud i liten målestokk, mens situasjonen i dag er ganske annerledes. Dessuten er deltakerne i DÅS en ganske sammensatt gruppe og ikke alle faller naturlig inn under voksenopplæringen: her er blant annet lærlinger og brukere fra Oppfølgingstjenesten (OTE). DÅS i sin nåværende form mangler også en overordnet faglig-pedagogisk instans. Som vi har sett gjennom evalueringen, foregår rekruttering, kvalitetssikring og kompetanseutviklingspraksis ovenfor nettlærere noe tilfeldig. Det samme gjelder kvalitetssikring av digitale læringsressurser. Innledningsvis fremla vi noen sentrale funksjoner som må på plass i en fremtidig Nettskolen i Nordland. Disse var tilgang på relevant fagmiljø, opplæringsadministrativ kompetanse, IKT faglig- og driftskompetanse, arbeidsgiverkompetanse, inklusive erfaring med tilsetninger internt og eksternt av nettlærere. I tillegg vektla vi erfaring og kunnskap knyttet til samarbeid med lokale veiledere tilsatt ved skolene vurderes som relevant. Ser vi dette opp mot hvordan VO har organisert DÅS, vil vi se at en del av disse funksjonene ikke nødvendigvis er tilstrekkelig ivaretatt. Dette kan illustreres gjennom figuren nedenfor, der feltene markert med rødt er ment å markere funksjoner som enten mangler eller vurderes som ufullstendige i sin nåværende form:

Figur 6.6 VO som utgangspunkt for nettskolen i Nordland

Som figuren viser, har ikke VO selv den nødvendige faglig-pedagogisk kompetansen på nettlærers nivå, men støtter seg på at nødvendig kompetanse finnes ved de videregående skolene hvor nettlærerne har sin formelle tilsetting. Opplæringsadministrativ kompetanse har selvsagt VO, men trolig ikke på det nivået som trengs for å drifte en fremtidig Nettskole i Nordland. I dag er det de lokale studieverkstedene som ivaretar denne oppgaven innenfor DÅS. Det vil trolig kreve noen ekstra ressurser å flytte denne oppgaven til VO, samtidig som man også vil kunne trekke på eksisterende kompetanse ved VO. Når det gjelder arbeidsgiverkompetanse, finnes selvsagt den i VO, men slik praksis har vært innenfor DÅS, har man kun frikjøpt nettlærerressurser, og latt arbeidsgiveransvaret ligge igjen hos de videregående skolene der nettlærerne er tilsatt. Ved en plassering av Nettskolen i Nordland må arbeidsgiverkompetansen ligge i VO. Fylkeskommunen har det overordnede driftsansvaret for It's Learning i fylket og ansvaret for It's Learning i DÅS.

Et Nettskolen i Nordland tilknyttet VO i Fylkeskommunen vil med andre ord trenge en omstrukturering av eksisterende ressurser knyttet til IKT drift og arbeidsgiveransvar. Samtidig vil det være nødvendig å sette opp ansvarlige instanser som kan ivareta faglig-pedagogisk kompetanse og studieadministrativ kompetanse. Om dette skal ligge innenfor VO eller i tilknytning til henholdsvis skole og studieverksted, er også en nøtt å knekke. En mulighet kan være å knytte til seg en videregående skole som ivaretar det overordnede faglig-pedagogiske ansvaret for hele Nettskolen i Nordland. Som en del av kompetanseutviklingen må man legge inn voksenpedagogikk og nettpedagogikk. Når det gjelder studieadministrativ kompetanse, kan dette trolig la seg organisere sentralt ved VO, med støtte i eksisterende registreringssystemer for søknader om opptak og progresjon. Vi er klar over at det per i dag eksisterer flere administrative system side om side og at denne løsningen vurderes som lite gunstig. Å endre på slike store system innebærer imidlertid omfattende arbeid, kan man vurdere å la ligge inntil arbeidet med å etablere Nettskolen i Nordland er gjennomført og etter at man har høstet noen erfaringer med driften.

6.4.3 *Nettskolen i Nordland som frittstående enhet underlagt Nordland fylkeskommune (alternativ 3)*

Det siste alternativet omfatter å etablere Nettskolen i Nordland som frittstående enhet underliggende Nordland Fylkeskommune. Med dette mener vi at Nettskolen vil fremstå som selvstendig enhet tilknyttet NfK administrativt og finansielt. Dette alternativet vurderes som det mest ressurskrevende å iverksette, i og med at det innebærer å bygge opp en ny organisasjon. En slik organisering vil måtte bygge opp systemer og kompetanse knyttet til administrasjon, IKT-faglig og driftskompetanse, arbeidsgiverkompetanse, inklusive erfaring med tilsettinger internt og eksternt av nettlærere. I tillegg vil man måtte lage en struktur som sikret faglig kompetanse og kvalitet. Trolig ville samarbeid mot en eller flere videregående skoler i fylket kunne fungere som en mulig vei å gå, etter modell som er skissert i Alternativ 2. (Nettskolen i Nordland underlagt VO i Nordland fylkeskommune). Fordeler med en slik tilknytning er å ha mulighet til å starte med blanke ark og bygge opp en organisasjon fra bunnen av. Slik vil man kunne gjennomføre en omfordeling av ressurser og kompetanse på de ulike kompetanseområdene. En slik mulighet innebærer også ulemper i det at å starte fra bunnen av også vil kreve mest ressurser for å bygge opp en ny organisasjon.

6.4.4 *Oppsummert vurdering av tre alternativ*

Vi har ovenfor presentert tre ulike alternativ til tilknytning for Nettskolen i Nordland; Det første alternativet innebar en tilknytning til nettskolene i LOSA, det andre alternativet en tilknytning til VO i Nordland Fylkeskommune, mens det siste så på Nettskolen som nyetablert frittstående organisasjon mer løselig underlagt Nordland fylkeskommune. Det første alternativet innebærer i størst mulig grad å trekke på eksisterende erfaring og kompetanse knyttet til fag og administrasjon slik den allerede forefinnes ved de to nettskolene i LOSA. En sentral utfordring i å gi Nettskolen i Nordland en slik forankring, vil være at den eksisterende modellen i LOSA må tilpasses arbeidsrutiner knyttet til kravet om fleksibilitet som ligger i eksisterende DÅS-modell og som representerer det ene ytterpunktet i våre foreslåtte studiemodeller. Som vist vil man i alternativ to, ved å legge Nettskolen i Nordland til VO i fylkeskommunen, måtte trenge betydelig omstrukturering av eksisterende ressurser knyttet til IKT og

arbeidsgiveransvar, samt etablere nye strukturer for å ivareta faglig-pedagogiske kompetanse og studieadministrasjon, for å nevne noe. Samtidig vil en slik tilknytning kunne dra veksler på eksisterende kunnskap knyttet til drift av DÅS og studieverkstedene. Sammenlignet med alternativ 3, som innebærer å etablere Nettskolen i Nordland som frittstående enhet tilknyttet fylkeskommunen, synes alternativ 2 å fremstå som mindre ressurskrevende å få på plass. Vår samlede vurdering av disse tre alternativene for fremtidig organisering og tilknytning for Nettskolen i Nordland viser med andre ord at det finnes både fordeler og ulemper ved alle tre tilknytningsalternativene, og disse er viktige å reflektere over i det videre arbeidet med utvikling av Nettskolen i Nordland.

Referanser

- Arneberg, Myklebost & Skare (2005) *Fra erfaring til kunnskap. Noen lærdommer fra utviklingsprosjekter 2005*. Norgesuniversitetets skriftserie nr 2. /2006.
- Barab, S., A. & Duffy, T., M. (2000) «From Practice Fields to Communities of Practice». In D.H. Jonassen, & S.M.Land (eds), *Theoretical Foundations of Learning Environments*. NJ: Lawrence Erlbaum
- Biggs, J. (1999). *Teaching for Quality Learning at University*. Buckingham. Society for Research in Higher Education. Open University Press
- Casey, D. (2008) «The Historical Development of Distance Education through Technology» i *TechTrends*, vol 52, no 2.
- Haglund, L. & Johansson, L., E. (2011) *Studenter om studier på distans. Resultat från 1.616 studentenkäter vid Karlstads universitet 2007 och 2010*. Karlstad University Studies 2011:19
- Hatlevik, O. med flere (2011) *Monitor 2010. Samtaler om IKT i skolen*. Oslo, Senter for IKT i utdanningen
- Kåstein, A. (1998) *Folkehøgskolens utfordringer i det senmoderne samfunn*, Hovedoppgave i pedagogikk, NTNU
- Mayes, T, & de Freitas, S. (2010) «Learning and e-learning: The role of theory». In H. Beetham & R. Sharpe (2010) (eds.) *Rethinking Pedagogy for a Digital Age*. London: Routledge
- Nilsen, J., K. & Langseth, M (2011) *Studiesentrene i Nordland – organisering, resultater og framtidig rolle*. NIVI-rapport 2011:7
- Nordland fylkeskommune (2011) *Resultat av spørreundersøkelse om Den Åpne Skolen* (upublisert)
- Nordland fylkeskommune (2010): *Strategier videregåendeopplæring – skoleåret 2011-2012*. Fylkestingsak 129/10.
- Nordland fylkeskommune (2011): *Den åpne skolen – status og videre strategier*. Fylkestingssak 89/11.
- NOU 2003: 16. *I første rekke. Forsterket kvalitet i en utdanning for alle*. Avgitt til utdannings- og forskningsdepartementet 15. juni 2003.
- NOU 2009: 18. *Rett til læring*. Avgitt til Kunnskapsdepartementet 2. juli 2009.
- Odden, S., E. (2011) *Hvilke faktorer påvirker læreprosessen i Naturfag hos elever som studerer nettbasert?* Master i naturfagdidaktikk, NTNU
- Stavrem, S., M (2003) *Utkantskolen – en nettverksskole. Evaluering av et prosjekt om desentralisert videregående opplæring i Nordland fylke*. Høgskolen i Nesnas skriftserie nr 59
- St.meld. nr. 30 (2003–2004). *Kultur for læring*. Oslo: Utdannings- og forskningsdepartementet.
- Stenersen, Wenche (2011) *Hvordan kan organisering av nettstøttet opplæring i Nordland kvalitetssikres?* Master i skoleledelse, NTNU
- Tømte & Lødding (2011) *Personlig karriereveiledning på nett? Kartlegging og analyse av status og muligheter for etablering av en felles nettbasert veiledningstjeneste*. Oslo, NIFU rapport 21/2011
- Tømte, Hovdhaugen & Solum. (2009) *ICT in Initial Teacher Training. Norway. Country report*. Paris, OECD

Utdanningsdirektoratet (2008). *Forståelsen av gjeldende regelverk om voksnes rett til videregående opplæring etter opplæringsloven kapittel 4A*. Rundskriv UDir -2-08. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Vedlegg

Informanter for intervju

Fylkeskommunen

- Inger Lise Pettersen
- Else Lindvig
- Kjell Mørk
- Pål Stian Skjåvik

DÅS: Nettlærere, veiledere og koordinatorene Studieverksted

- Rigmor Ruderås, nettlærer
- Alf Solstrand, koordinator, Studieverksted Rana
- Kurt Erik Hartviksen, teamleder voksenopplæring, Studieverksted Vest-Lofoten
- Per Arne Hansen, koordinator, Studieverksted Sandnessjøen
- Ragnhild Beyer, nettlærer helse og sosialfag
- Svenn Erik Odden, nettlærer naturfag
- Sissel Høberg, Avdelingsleder, voksenopplæringsansvarlig, Studieverksted Sandnessjøen vgs.
- Karen Hultgren Olsen, Hadsel-Stokmarknes

LOSA

- Ketil Siverstsen, ass. Rektor, Knut Hamsun videregående skole
- Odd Håkon Bjugn, avd.leder BØ, Sortland vgs
Bente Rasch Avd. leder Avd Lødingen, Sortland vgs
- Gert EH Westblad, avd . leder og faglærer HS Vest-Lofoten vgs (nettskole)
- Håvard Pettersen, planinspektør Saltdal videregående skole (nettskole)

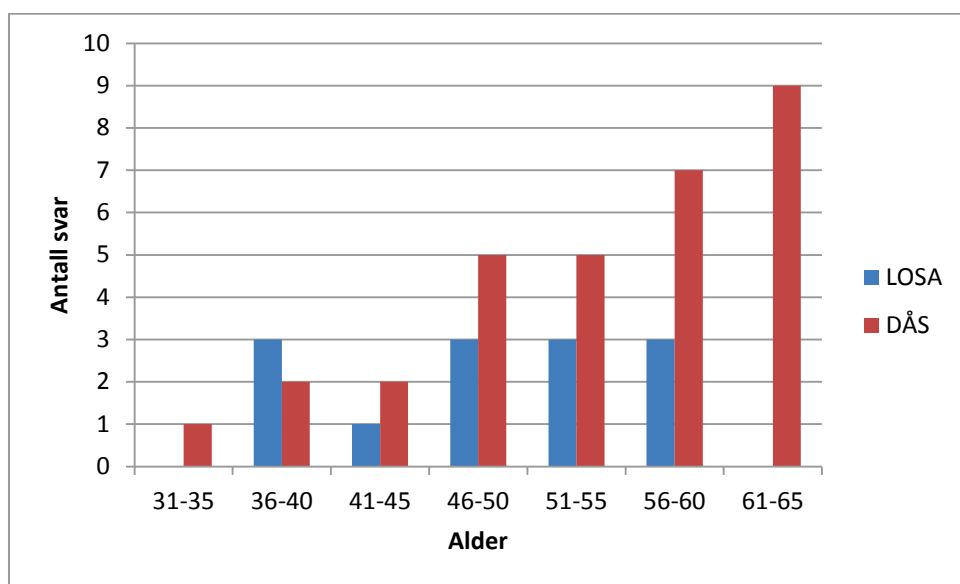
Vedlegg

Spørsmål til nettlærere i LOSA og DÅS

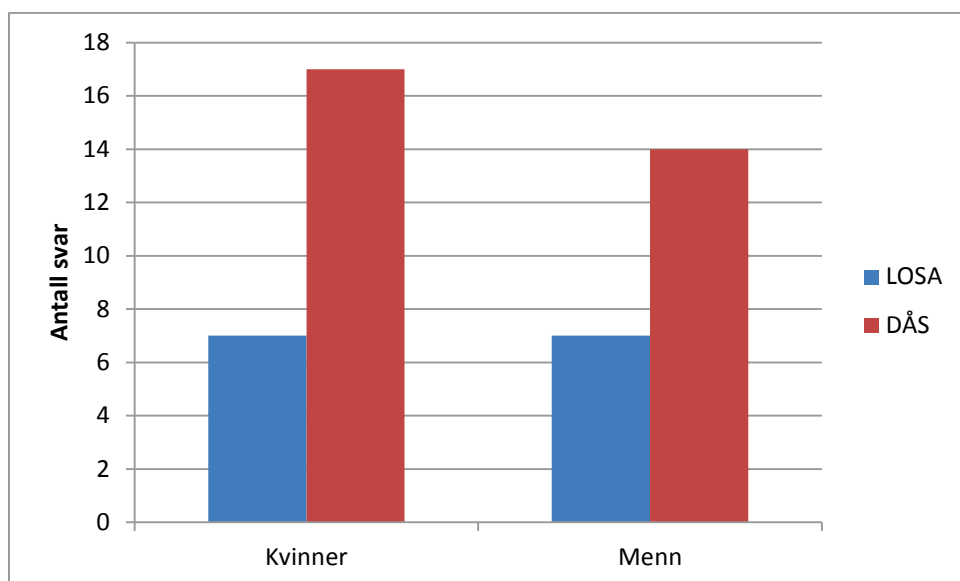
Antall invitasjoner	59
Antall utfylte skjema (helt eller delvis)	45
Svarprosent	76

Bakgrunnsinformasjon

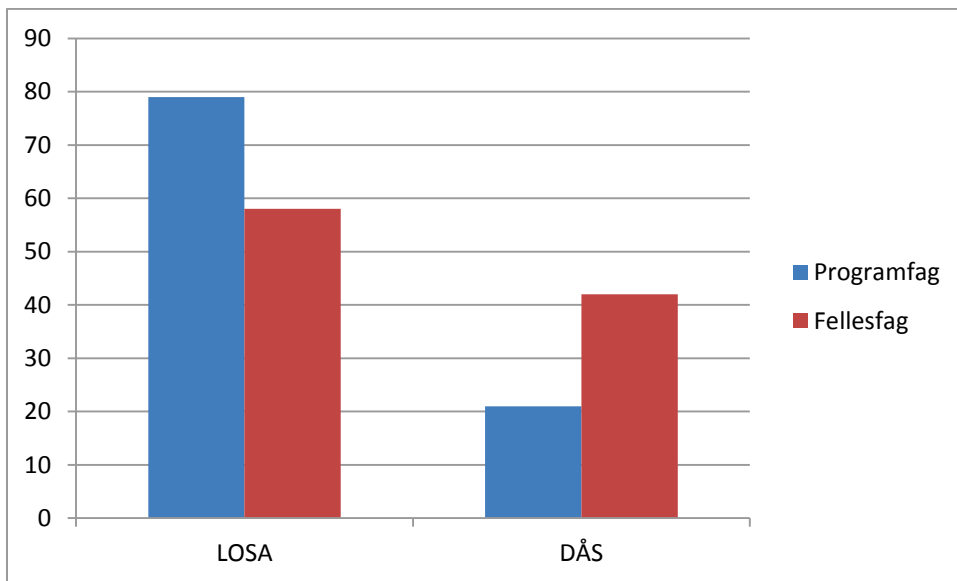
Figur V1. Aldersfordeling

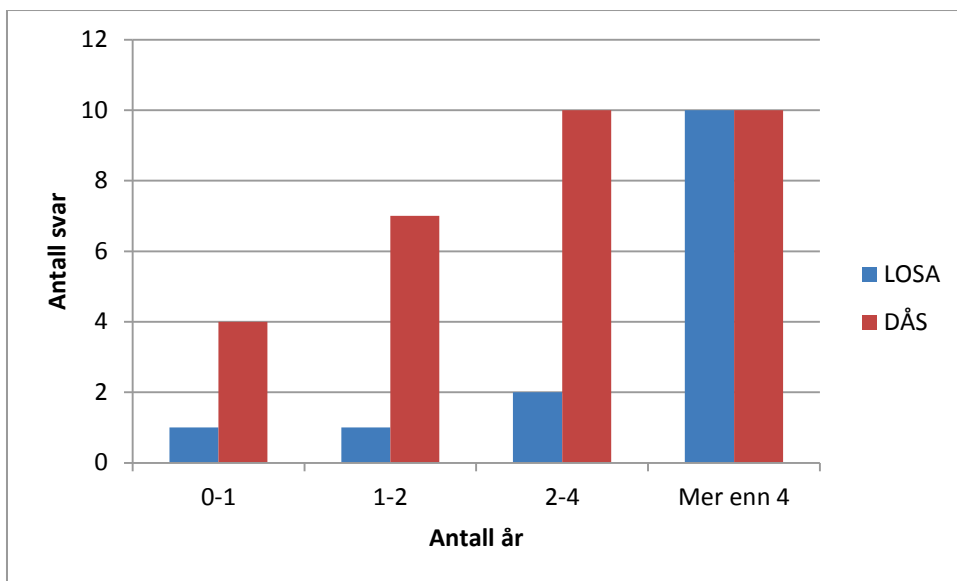
Figur V2. Kjønnfordeling

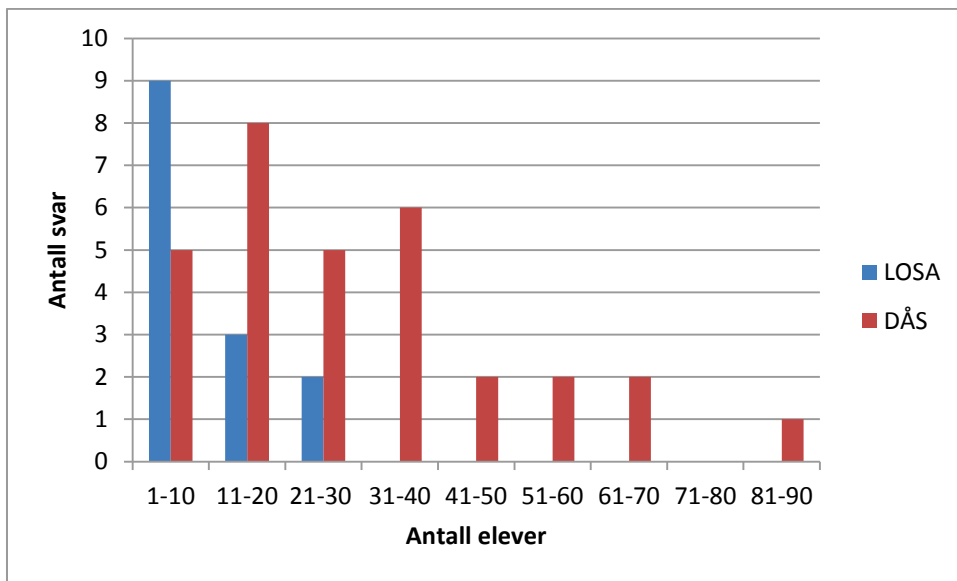
Figur V3. Ansvar for fagtype. Prosent

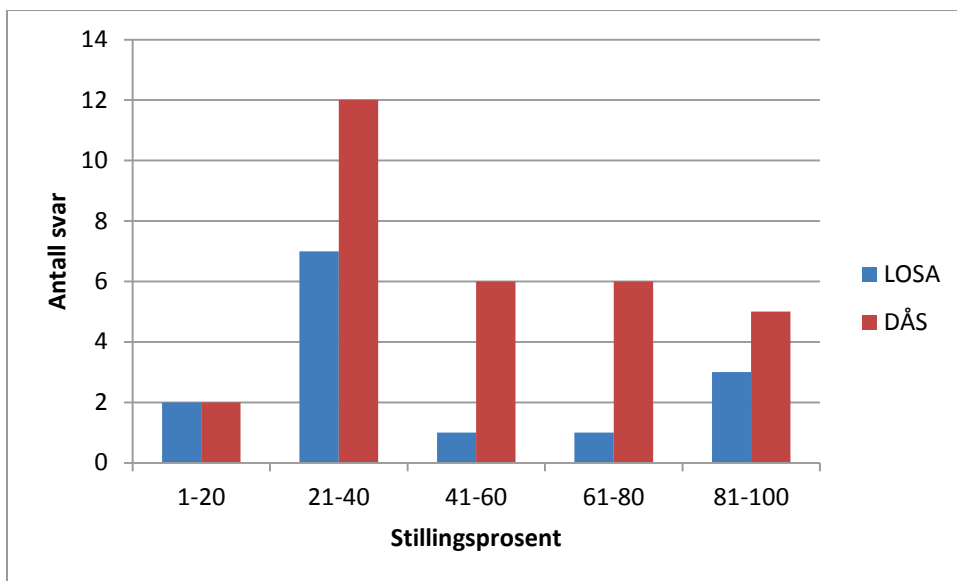
Figur V4. Antall år arbeidet som nettlærer

Figur V5. Ansvar for antall elever

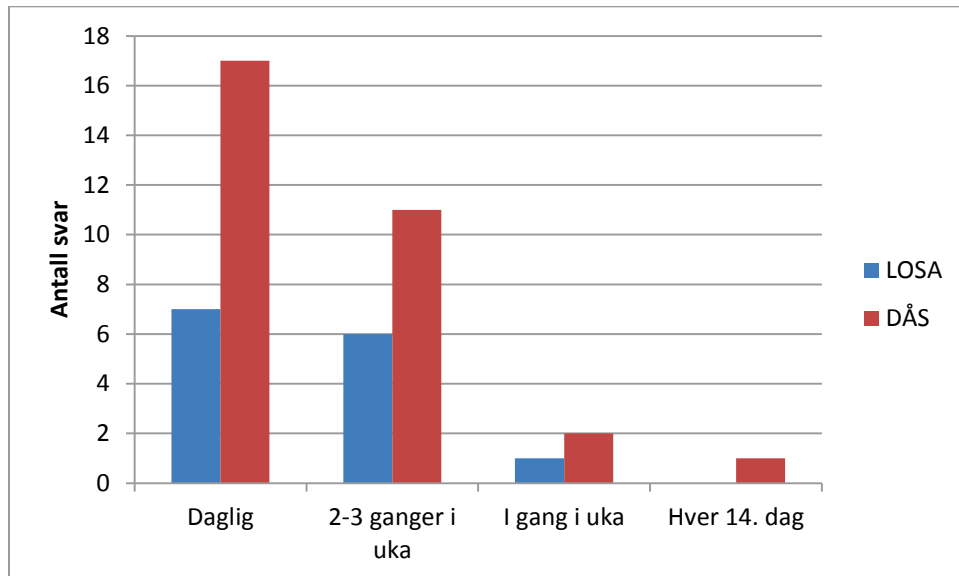

Figur V6. Stillingsprosent

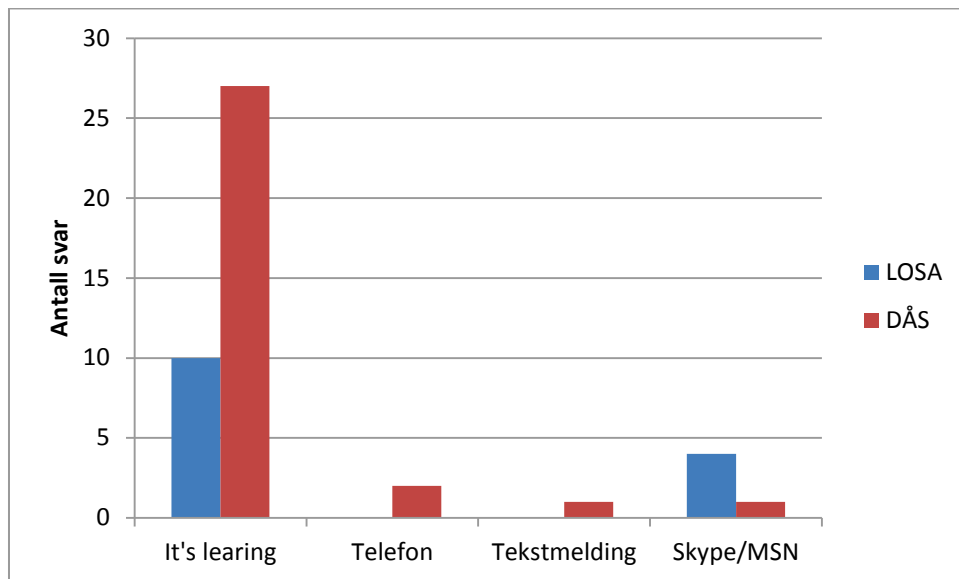

Henverdeler

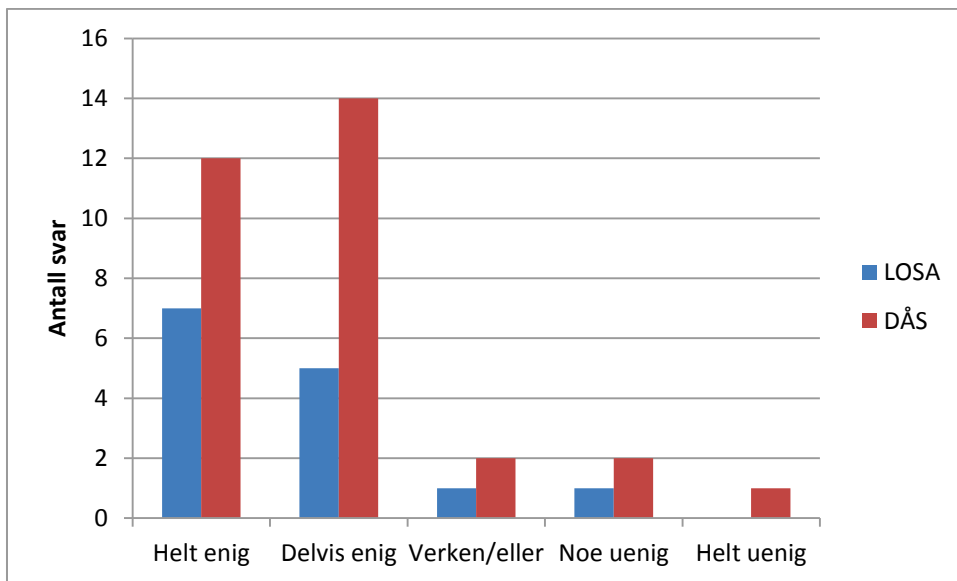
Figur V7. Hyppighet i henvendeler fra elever

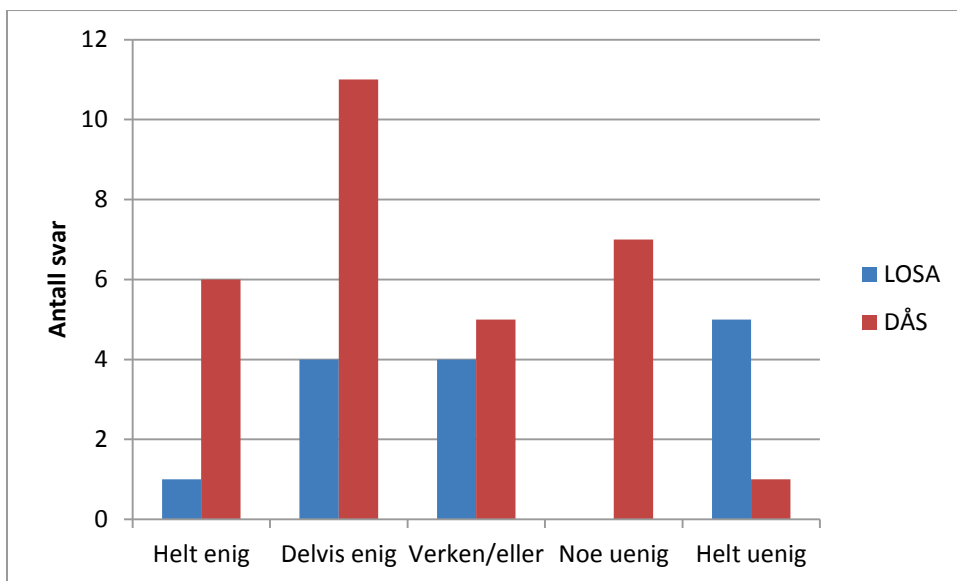
Figur V8. Medium for henvendelse fra elever

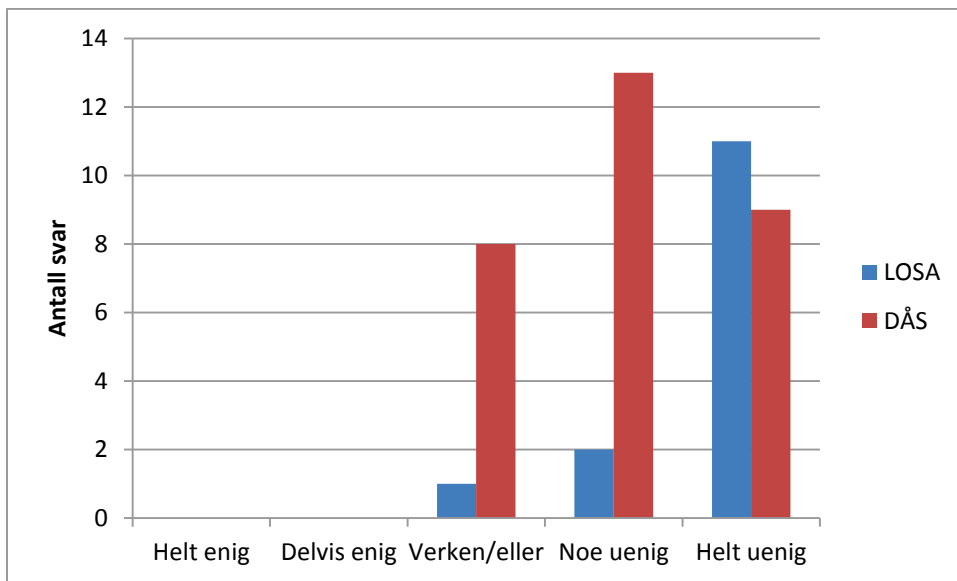
Figur V9. Vurdering av henvendelser fra elever: Flest faglige henvendelser

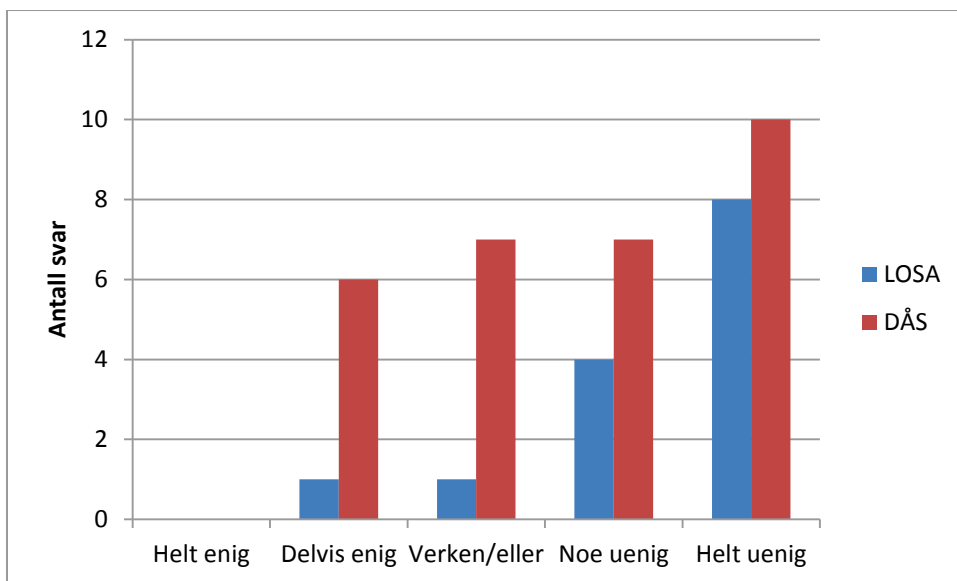
Figur V10. Vurdering av henvendelser fra elever: Flest ang. administrative spørsmål

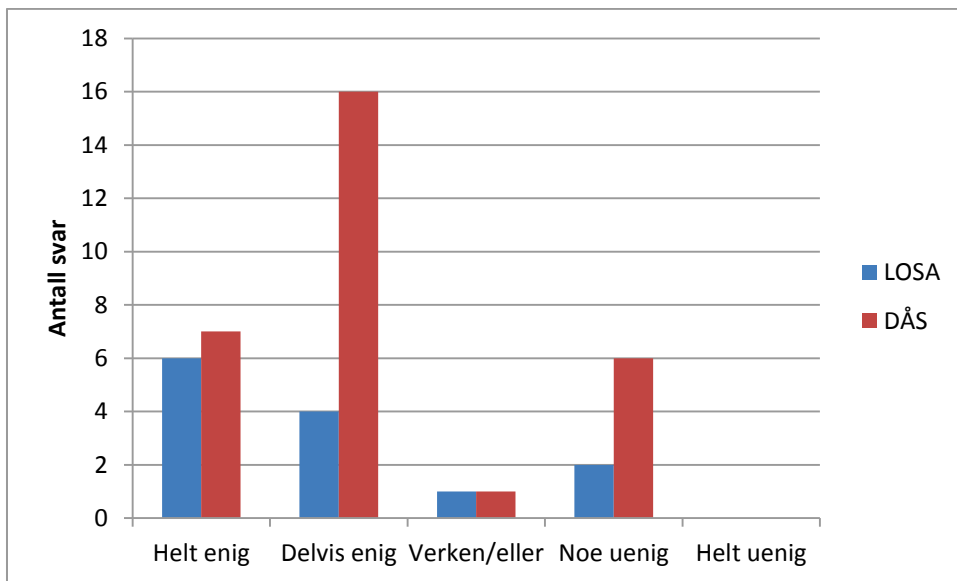
Figur V11. Vurdering av henvendelser: Flest ang. tekniske spørsmål

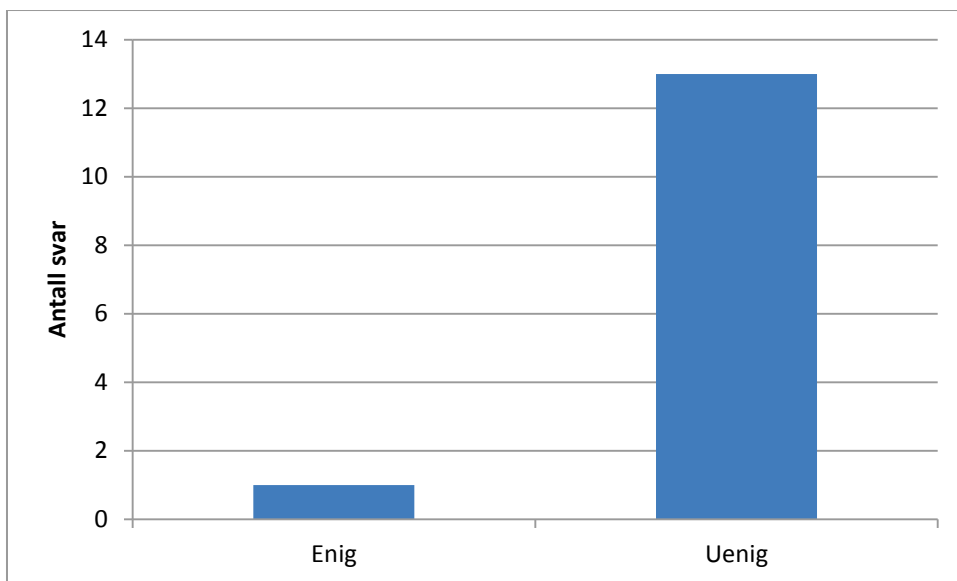
Figur V12. Vurderinger av henvendelser: Flest ang. sosiale problemstillinger

Figur V13. Vurdering av henvendelser: Det er klart hva som er mine og lokal veileders oppgaver

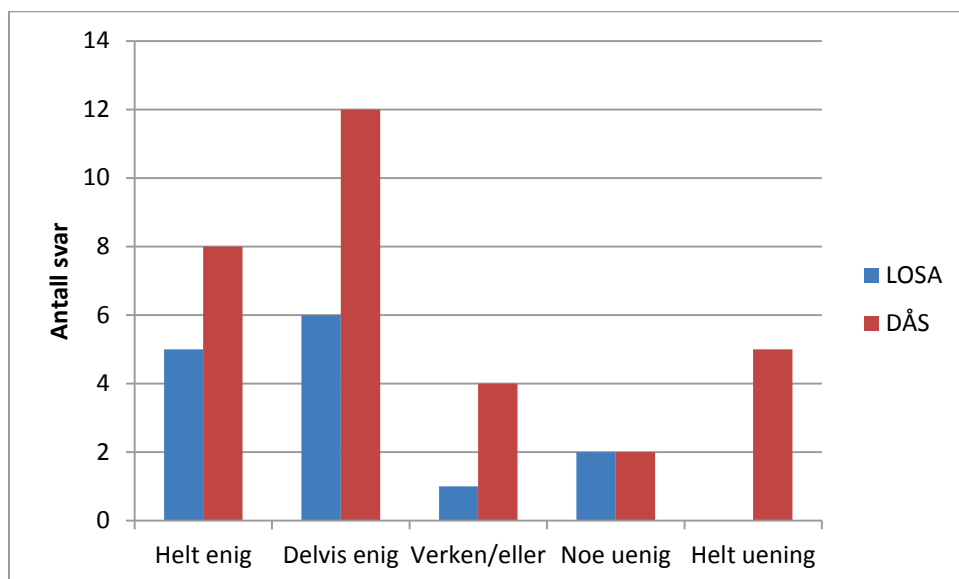

Figur V14 LOSA: De fleste spørsmål handler om oppfølging av praksis i bedriftene

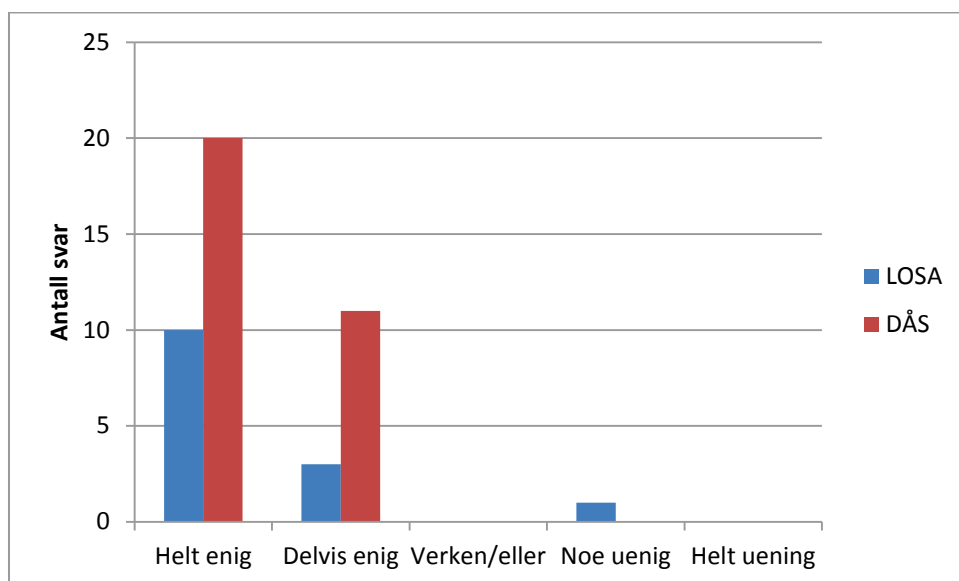

Vurdering av kvalitet og innhold i opplæringen

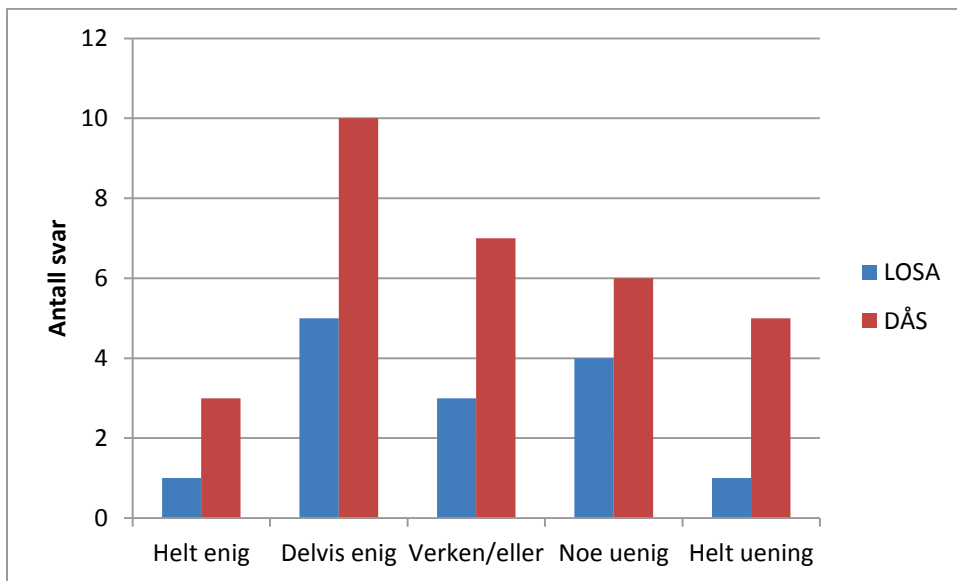
Figur V15. Jeg kartlegger elevenes grunnleggende ferdigheter ved oppstart av studiet

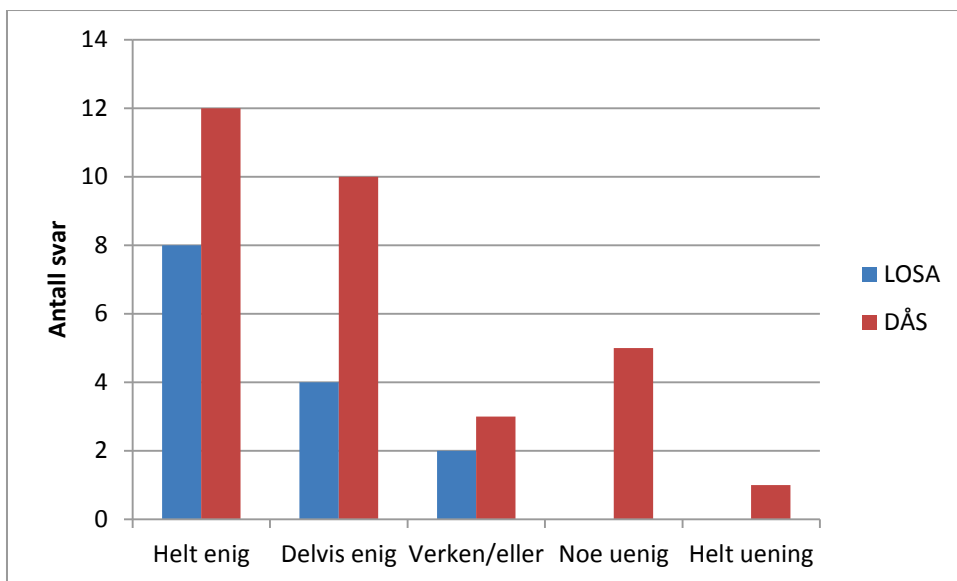
Figur V16. Jeg bruker læreplanen aktivt

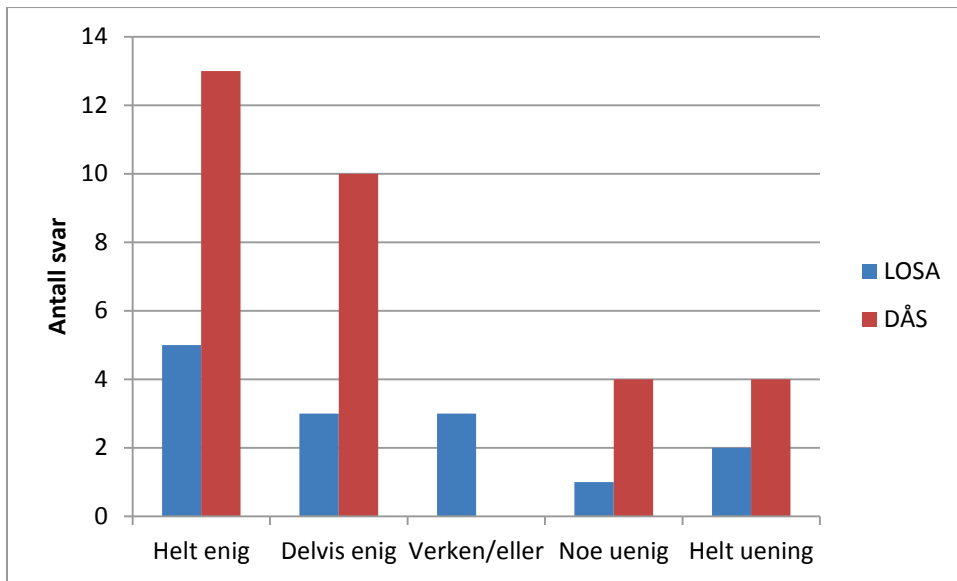
Figur V17. Jeg lar elever delta aktivt i planlegging av undervisningen

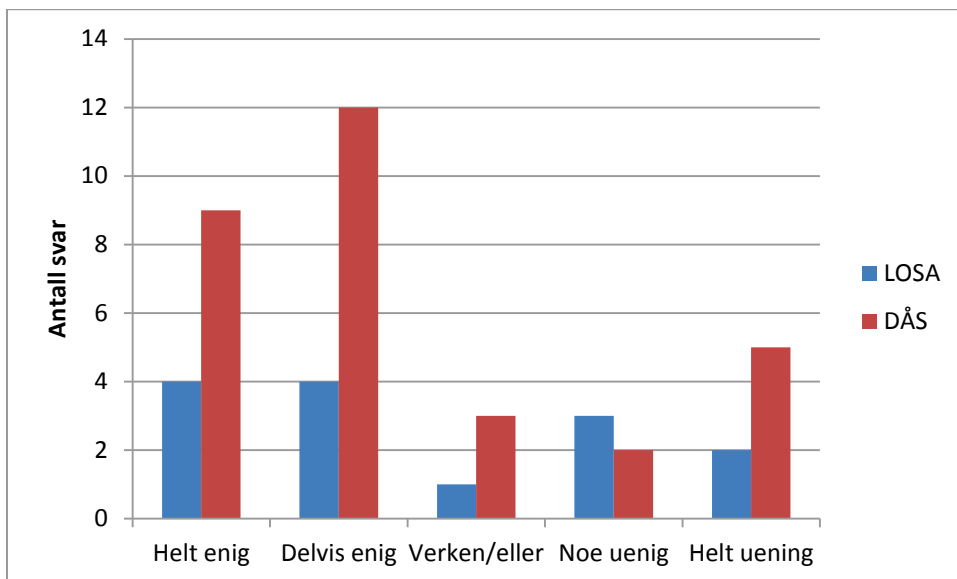
Figur V18. Jeg utarbeider vurderingskriterier i hvert av de fagene jeg har ansvar for

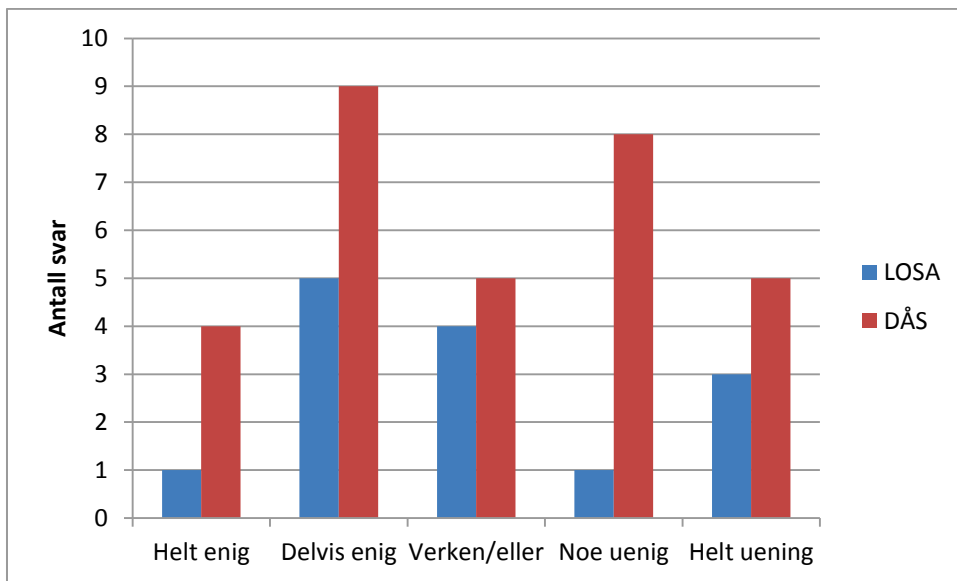
Figur V19. Jeg deltar sammen med andre nettlærere i utvikling og vedlikehold av felles undervisningsopplegg som legges ut på It's Learning

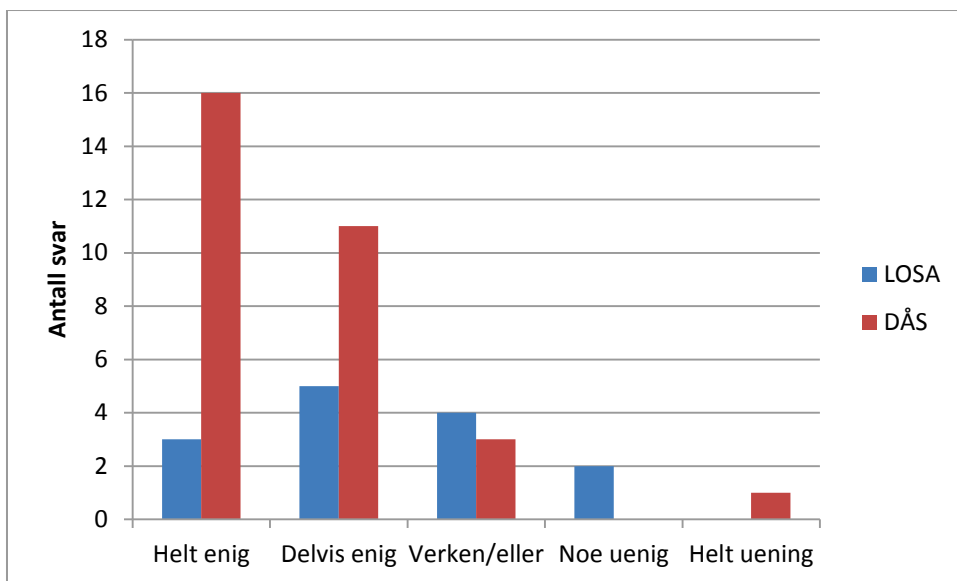
Figur V20. Jeg utveksler undervisningsopplegg med andre nettlærere

Figur V21. Jeg bruker aktivt fagstoff som jeg finner på NDLA

Figur V22. Jeg bruker andre læringsressurser som jeg finner på internett

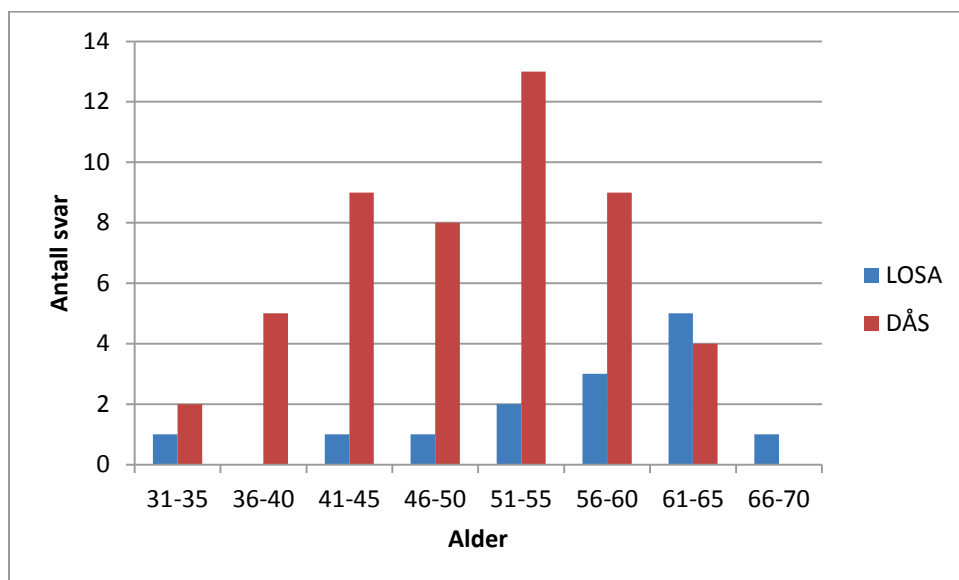

Spørsmål til ansatte i LOSA og DÅS

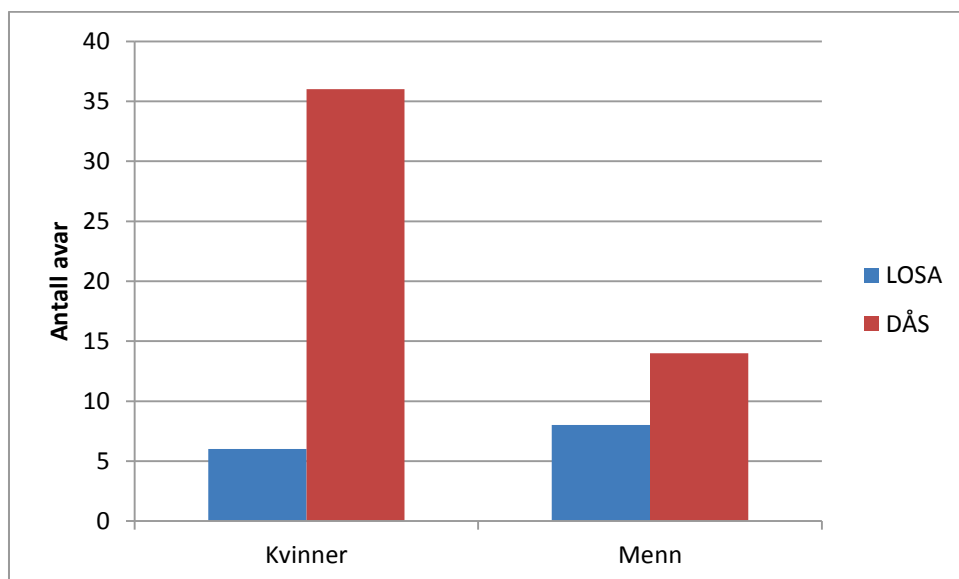
Antall invitasjoner	102
Antall utfylte skjema (helt eller delvis)	65
Svarprosent	63

Bakgrunnsinformasjon

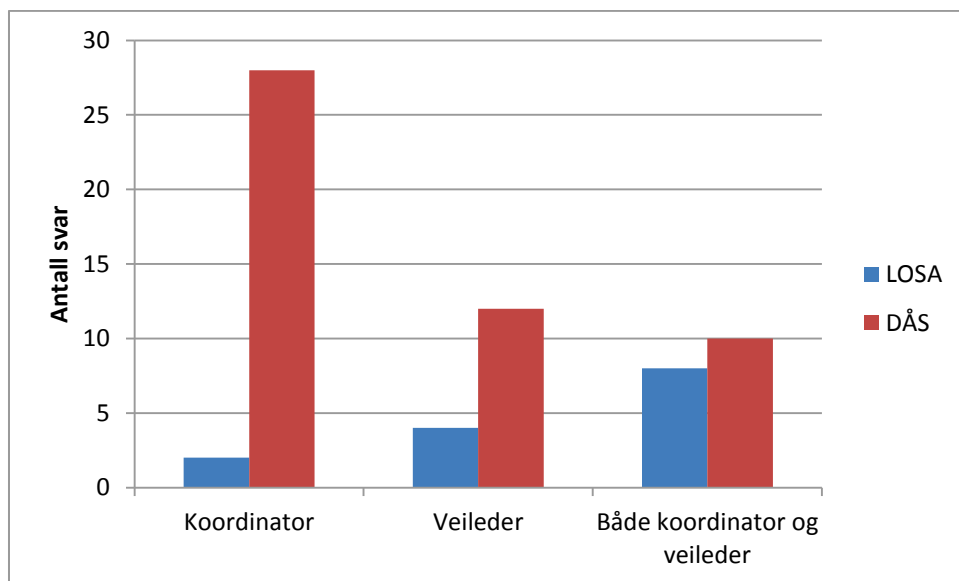
Figur V23 Aldersfordeling

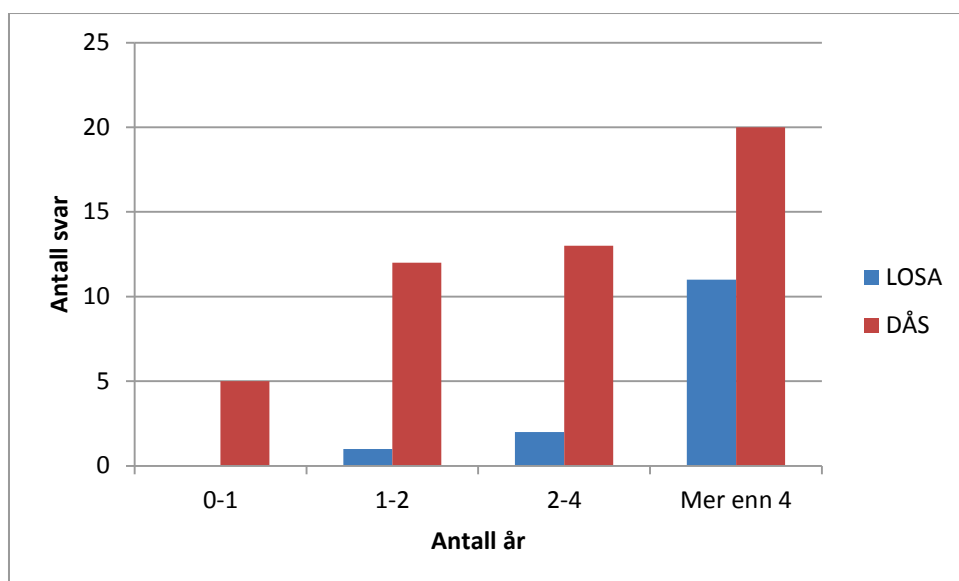
Figur V24 Kjønnfordeling

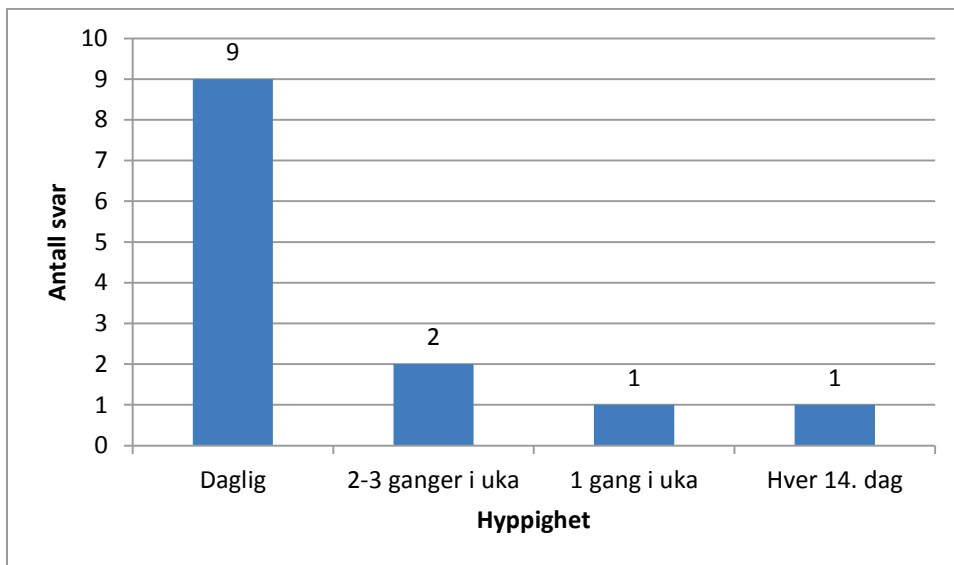
Figur V25 Type stilling

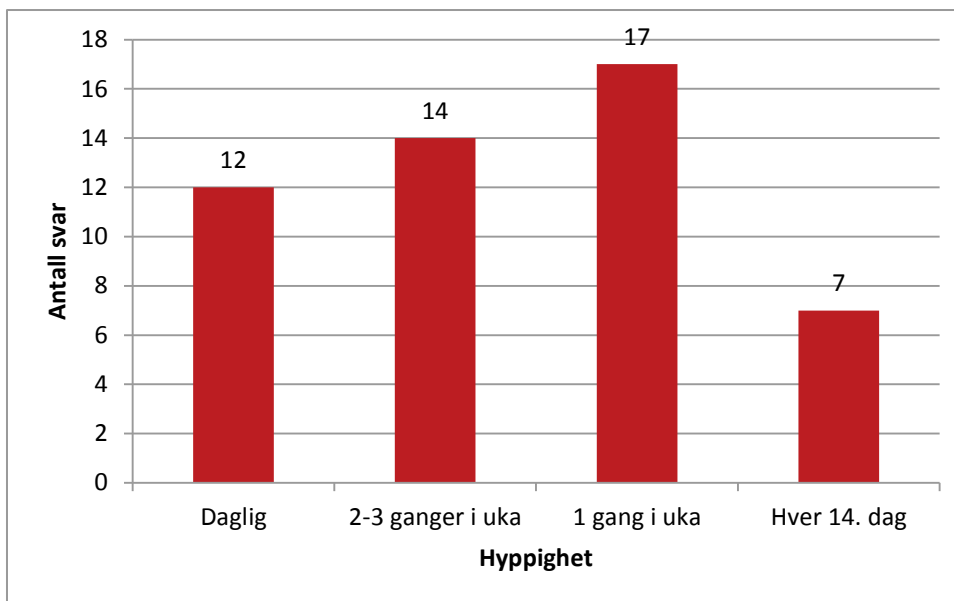
Figur V26 Antall år ansatt

Figur V27. LOSA: Tilstedeværelse i klassen

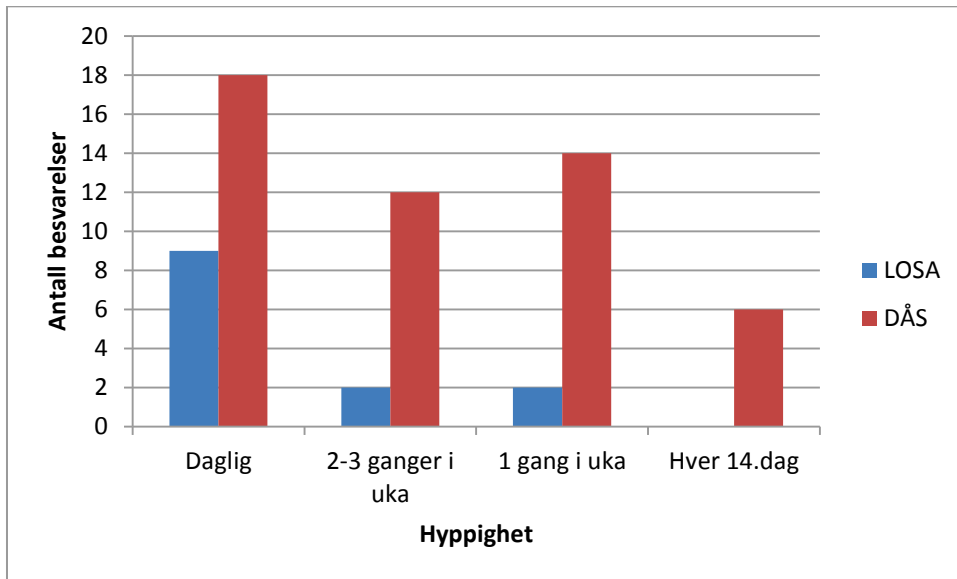

Figur V28. DÅS: Tilstedeværelse i studentverksted

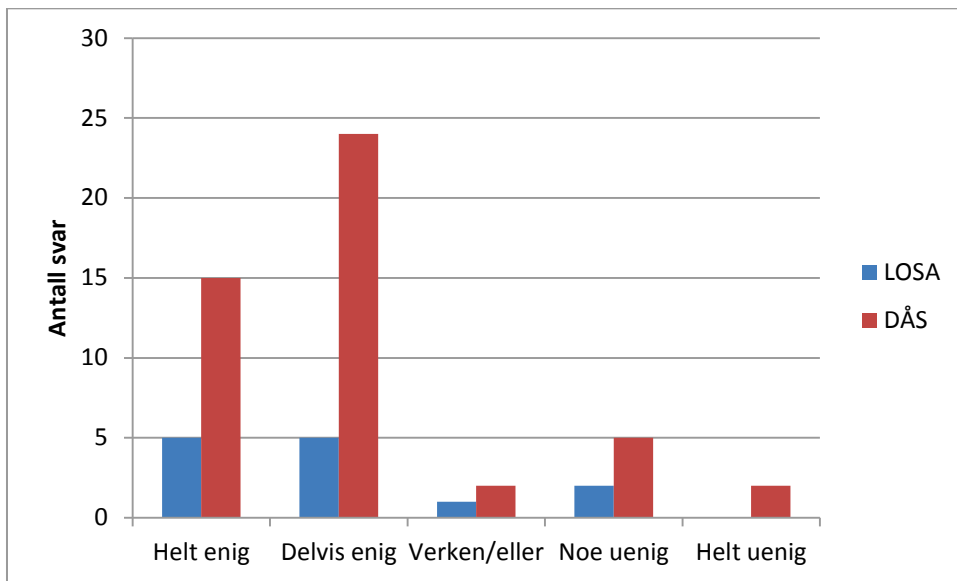

Henverdeler

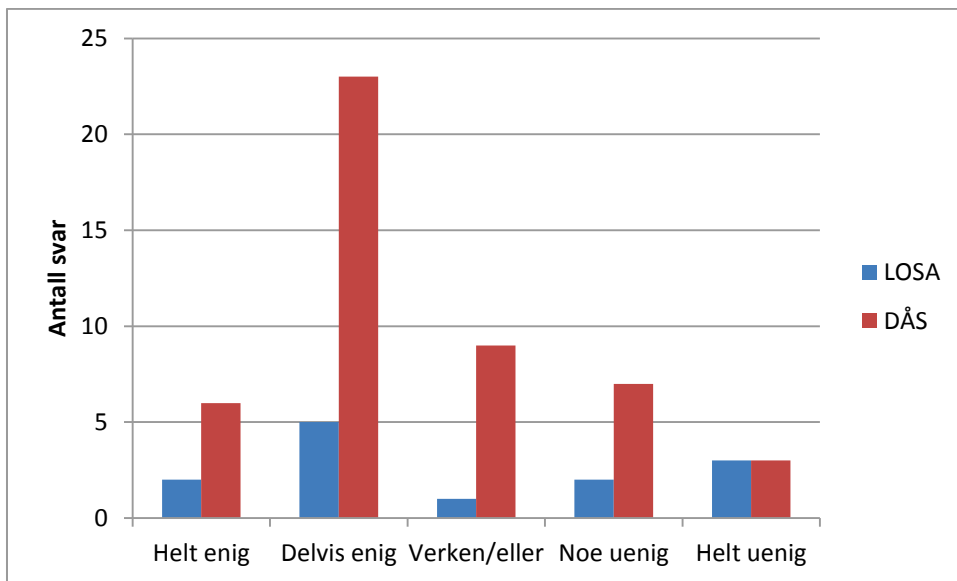
Figur V29. Hyppighet i mottak og besvarelse av henvendelse fra elever

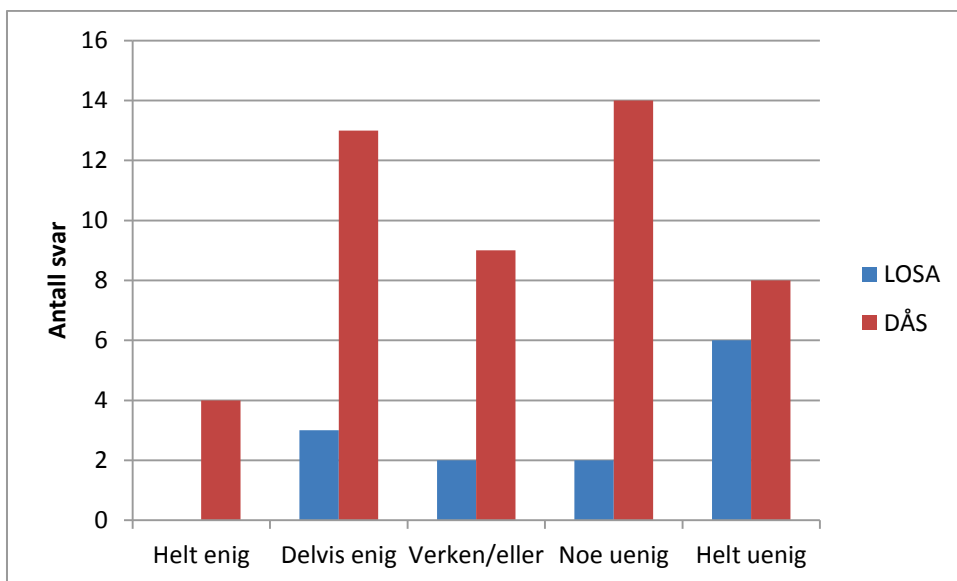
Figur V30. Vurdering av henvendelser fra elever: Flest faglige henvendelser

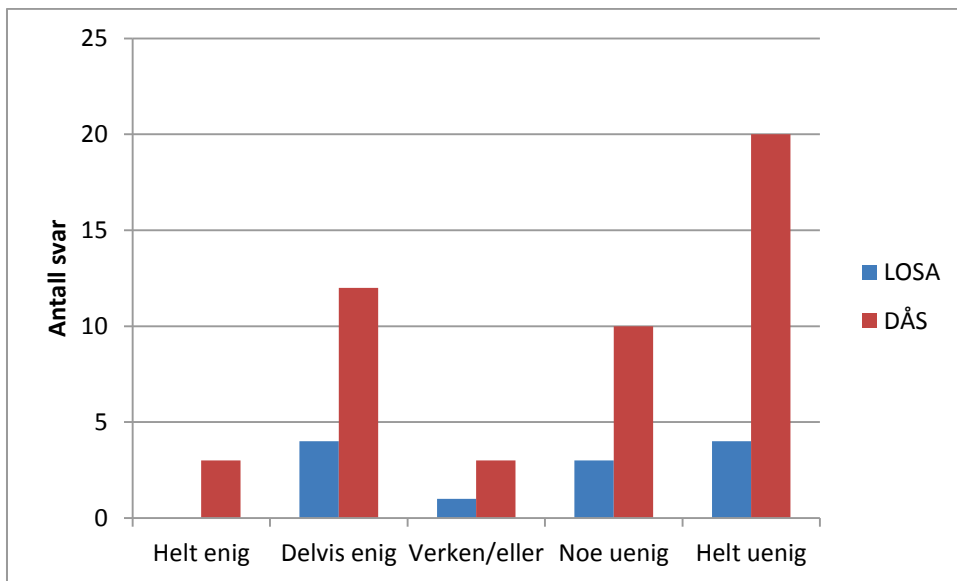
Figur V31. Vurdering av henvendelser fra elever: Flest ang. administrative spørsmål

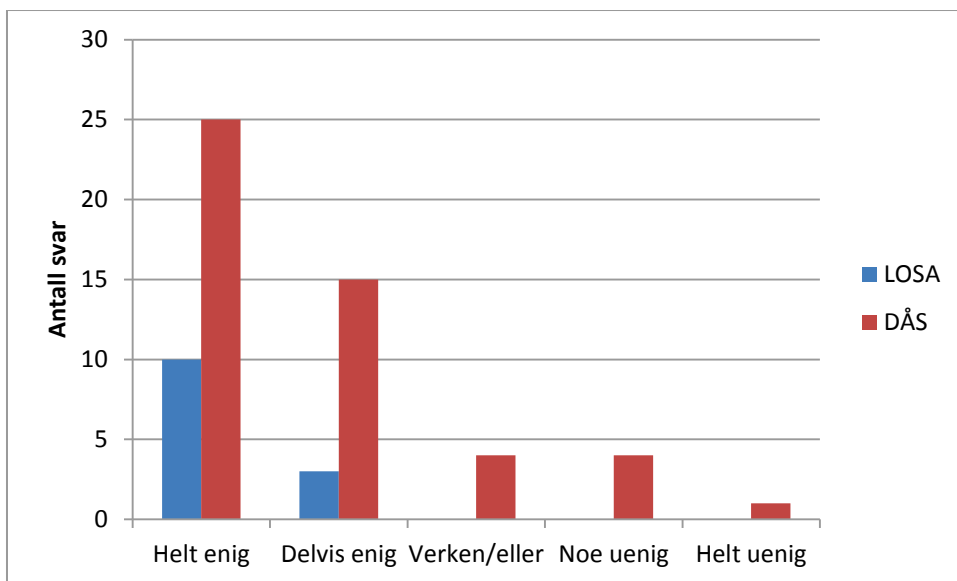
Figur V32. Vurdering av henvendelser: Flest ang. tekniske spørsmål

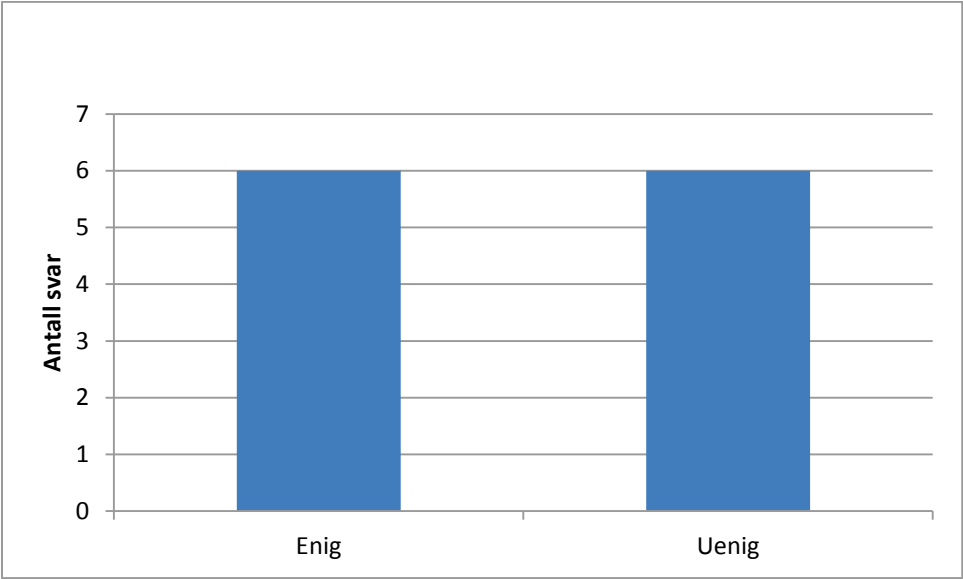
Figur V33. Vurderinger av henvendelser: Flest ang. sosiale problemstillinger

Figur V34. Vurdering av henvendelser: Det er klart hva som er mine og lokal veileders oppgaver

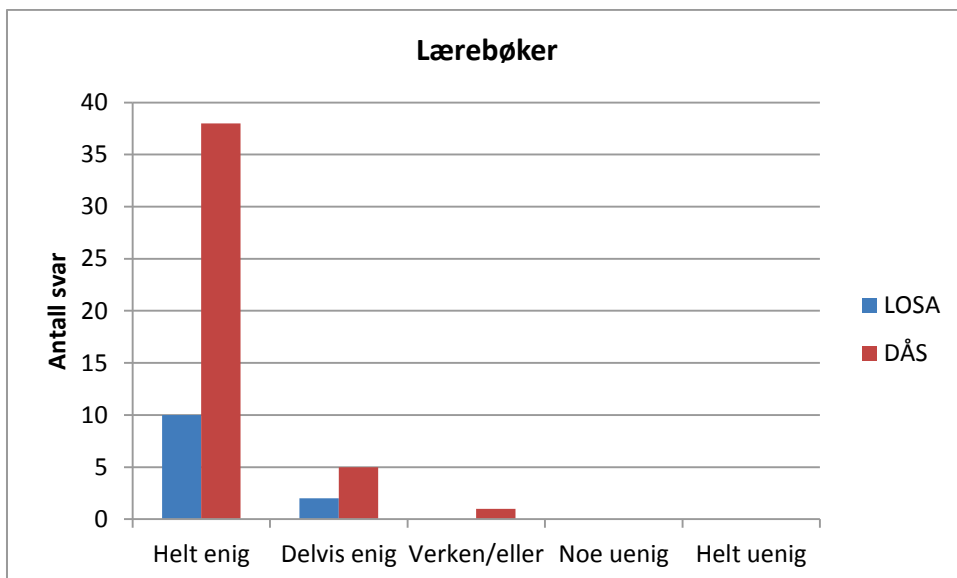
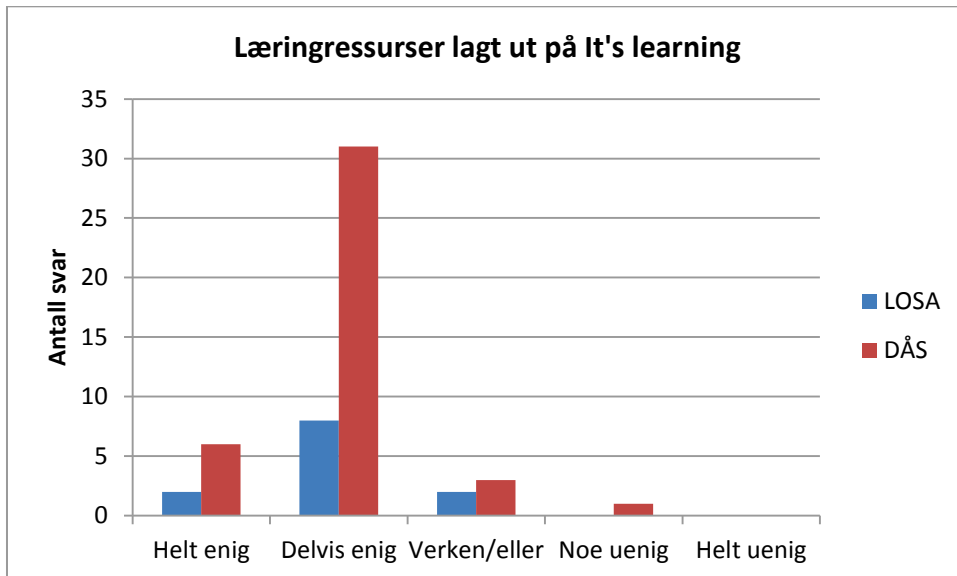

Figur V35. LOSA: De fleste spørsmål handler om oppfølging av praksis i bedriftene

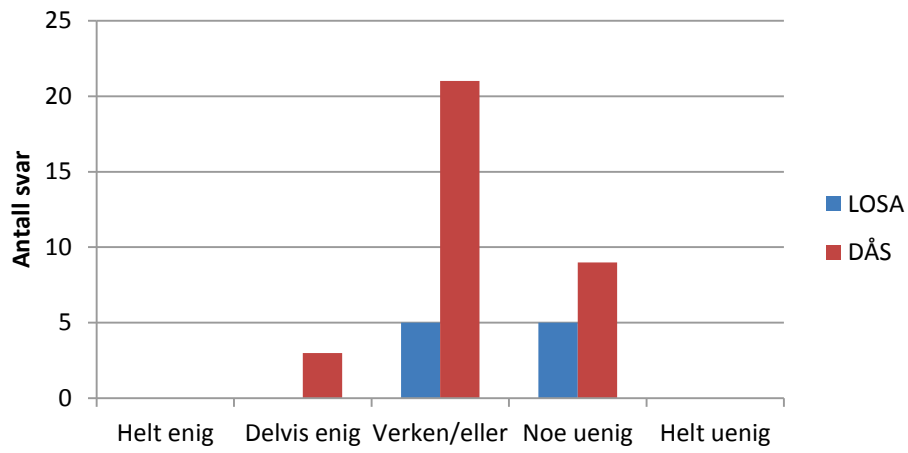

Oppfatninger om elevenes tilfredshet med læremidler

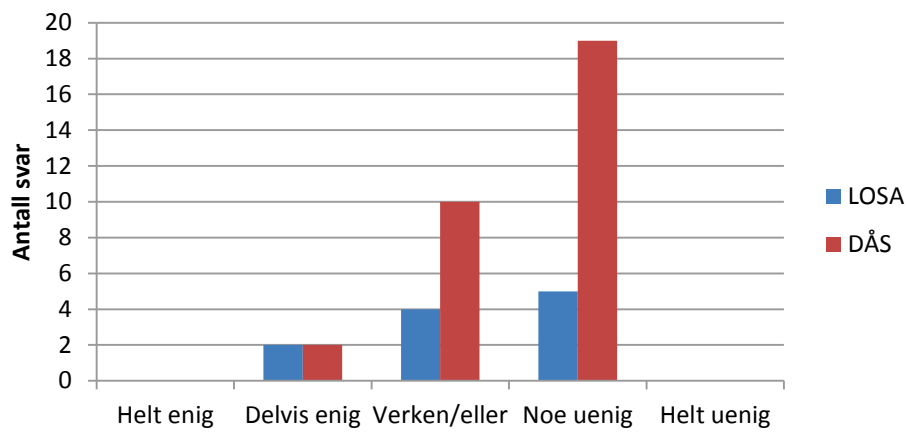
Figur 36A-D Elevene jeg har ansvar for er samlet sett mest fornøyd med...

Læringsressurser hentet fra NDLA

Andre læringsressurser på internett

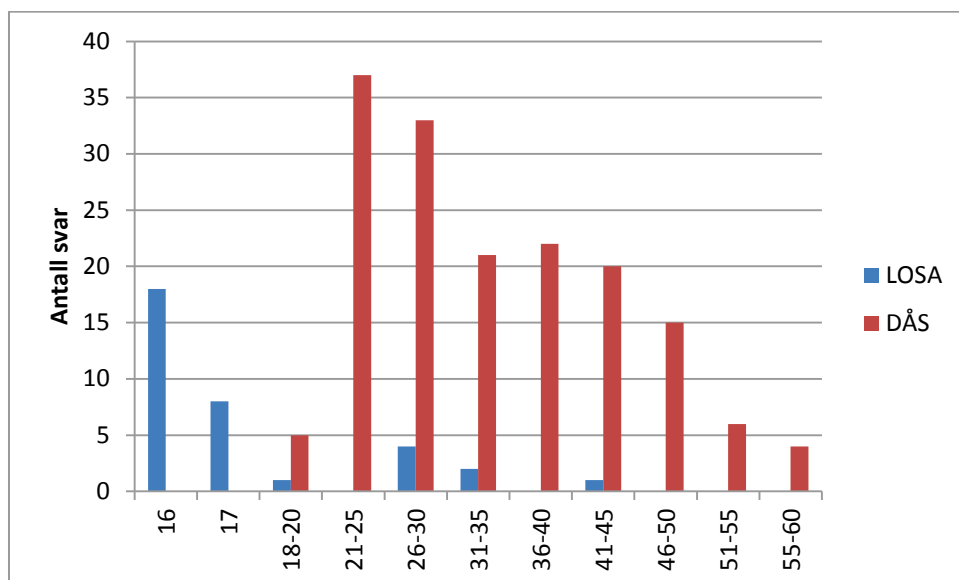

Spørsmål til elever i LOSA og DÅS

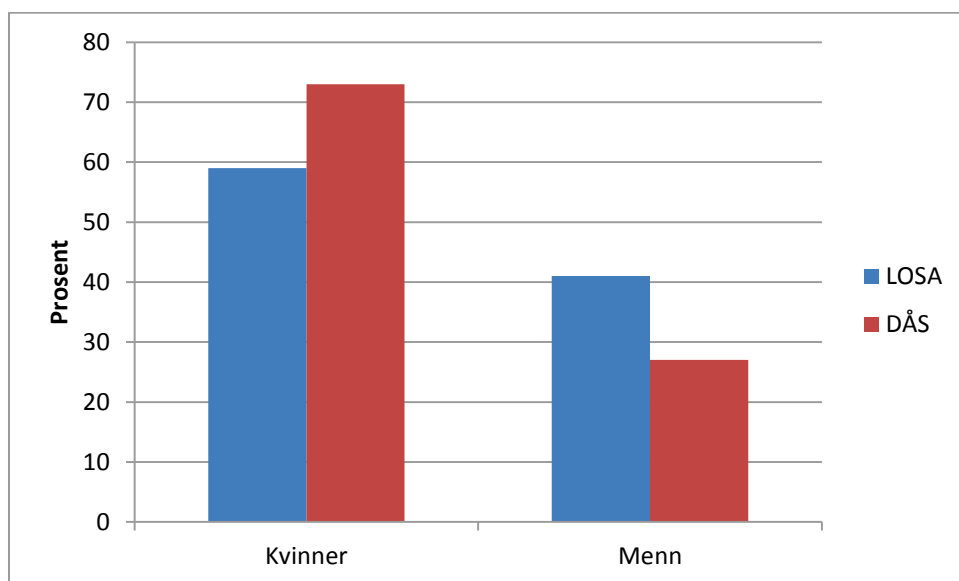
Antall invitasjoner	699
Antall utfylte skjema (helt eller delvis)	198
Svarprosent	28

Bakgrunnsinformasjon

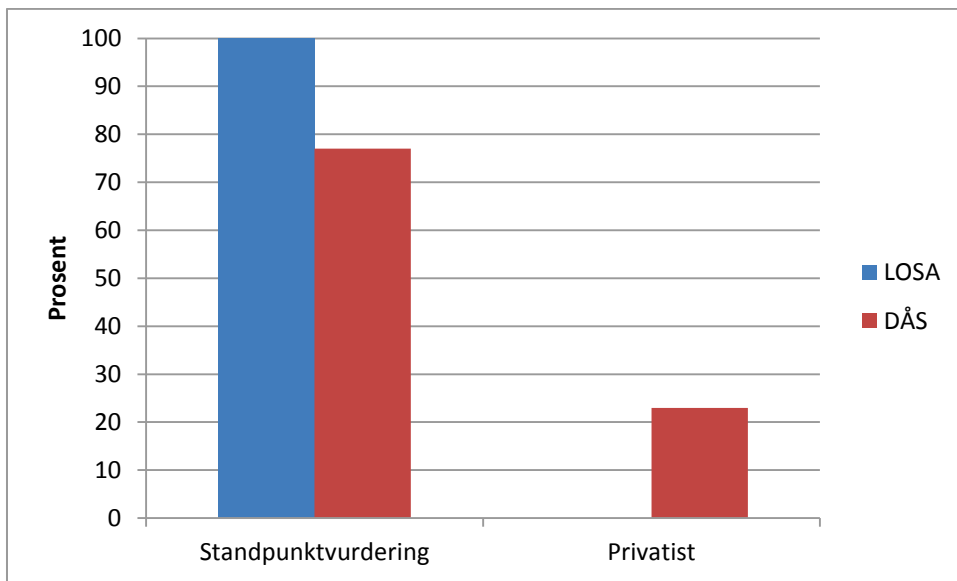
Figur V37 Aldersfordeling

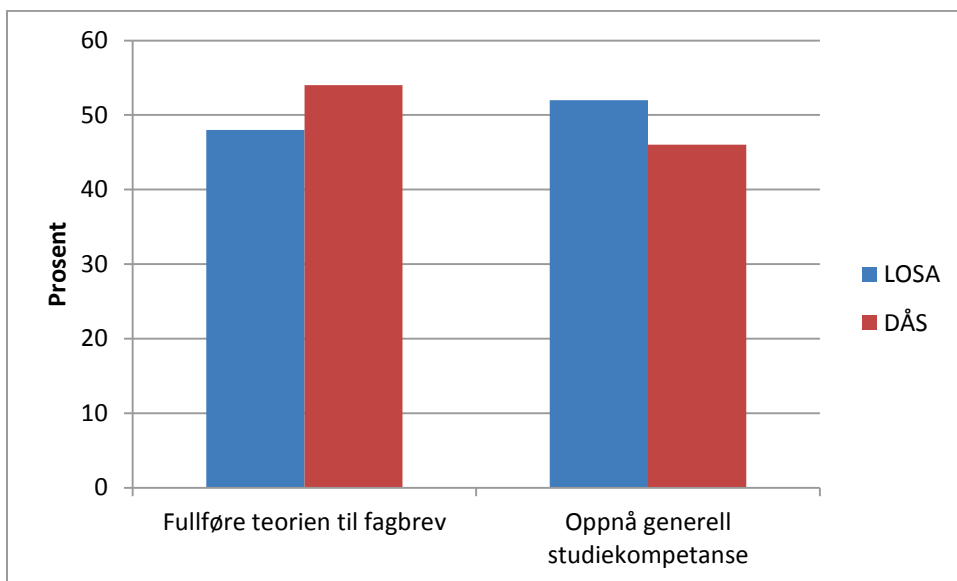
Figur V37 Kjønnfordeling. Prosent

Figur V38. Standpunktvurdering eller privatist? Prosent

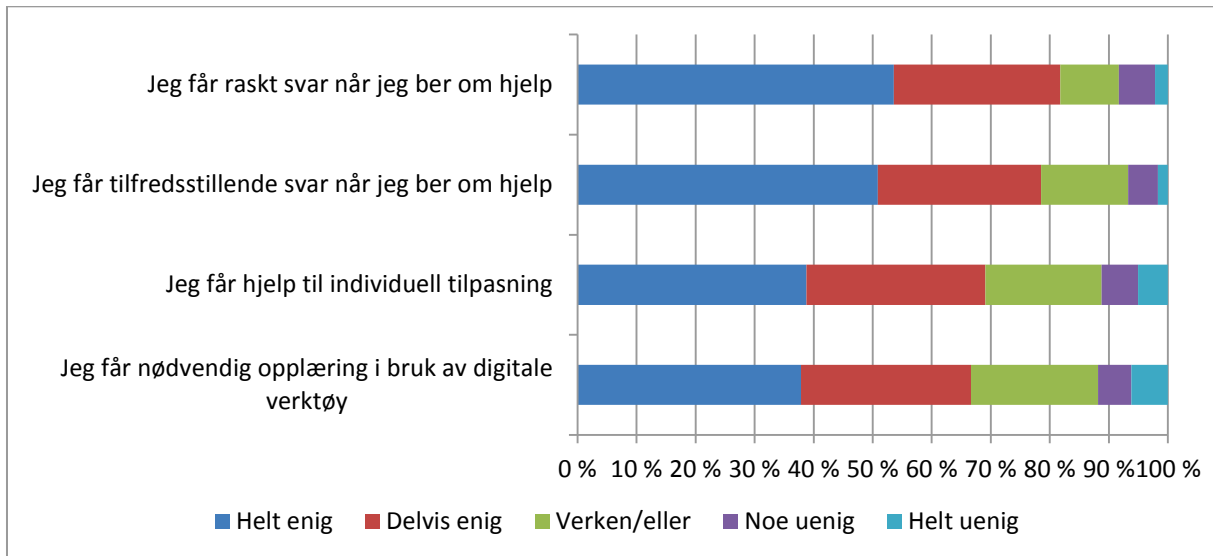

Figur V39 Mål med opplæringen

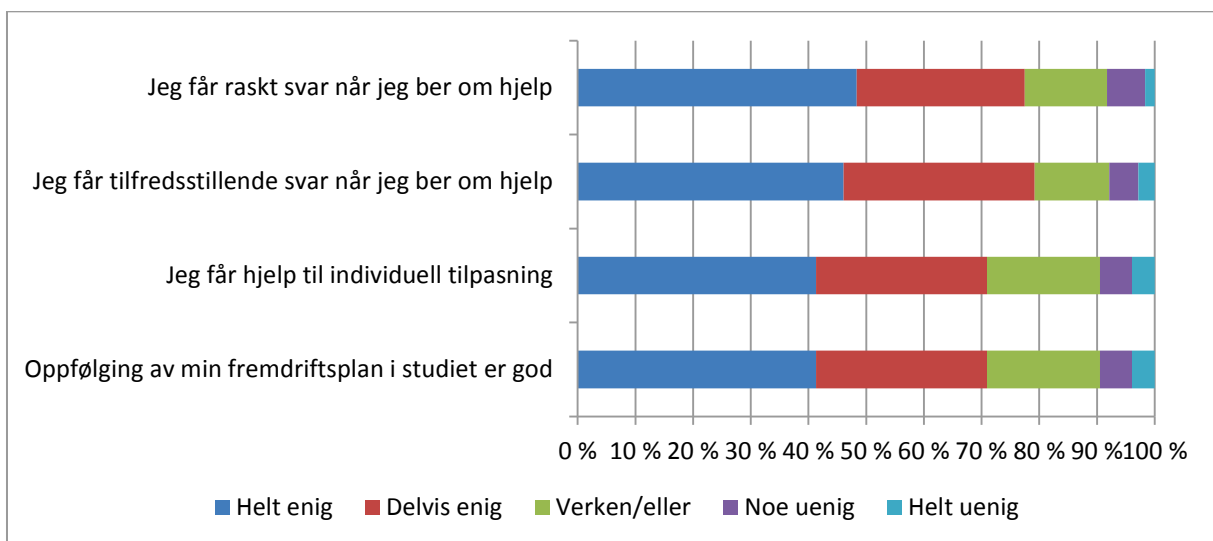

Vurderinger

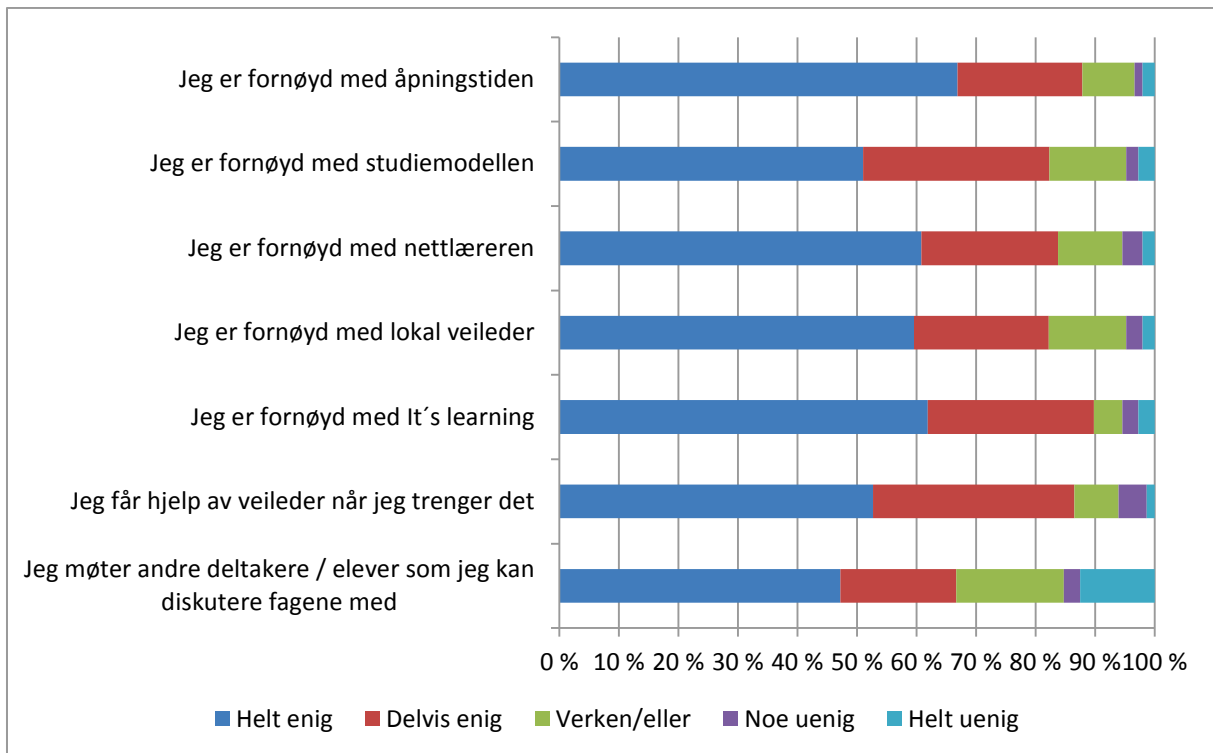
Figur V40 Vurdering av lokal veileder, LOSA og DÅS elever samlet. Prosent

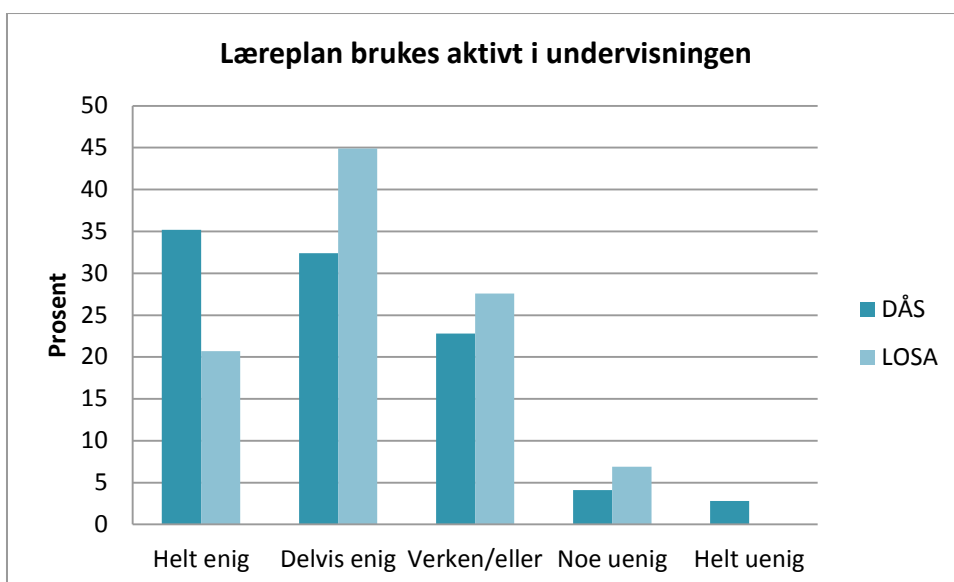
Figur V41 Vurdering av nettlærerne, LOSA og DÅS elever samlet. Prosent.

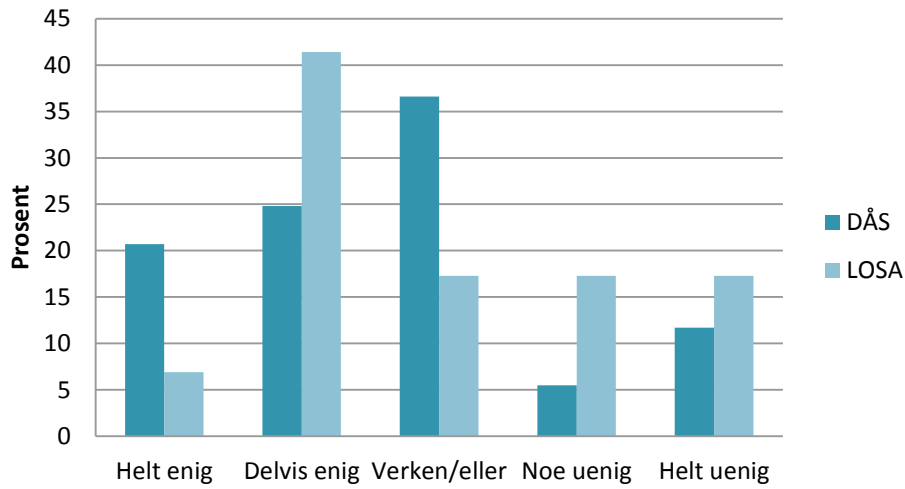
Figur V42 Tilfredshet med studiemodellen (LOSA-klassen/Studieverkstedet). LOSA og DÅS samlet. Prosent.

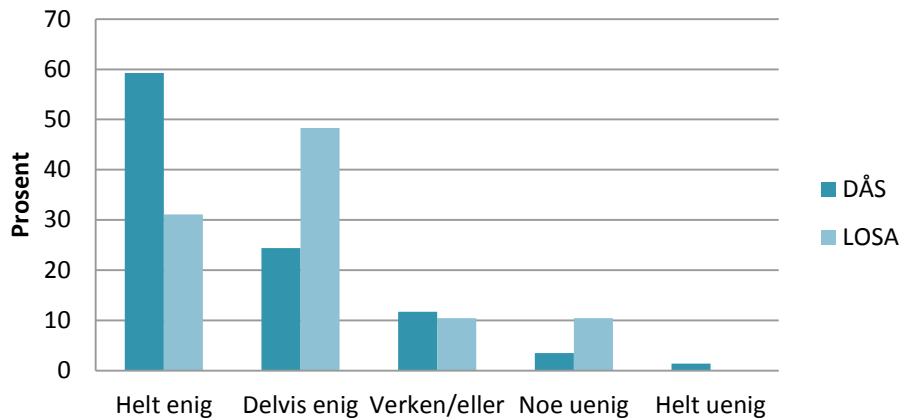
Figur V43A – G Vurdering av faglig kvalitet

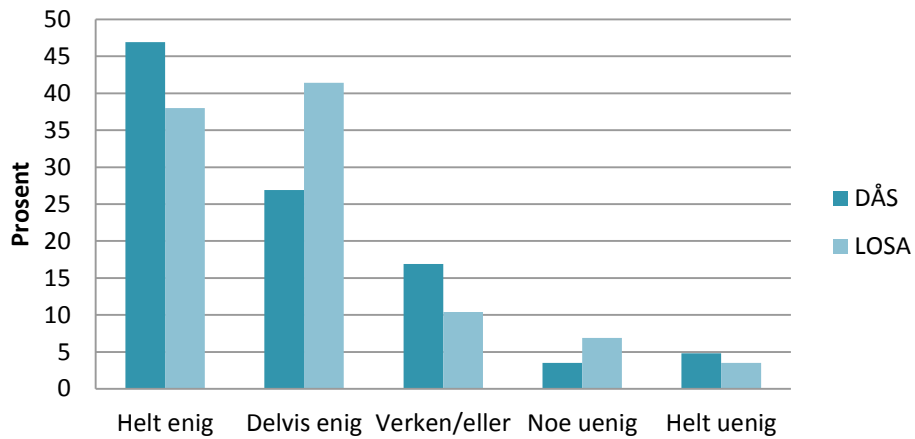
Jeg får delta aktivt i planleggingen av undervisningen sammen med nettlærer

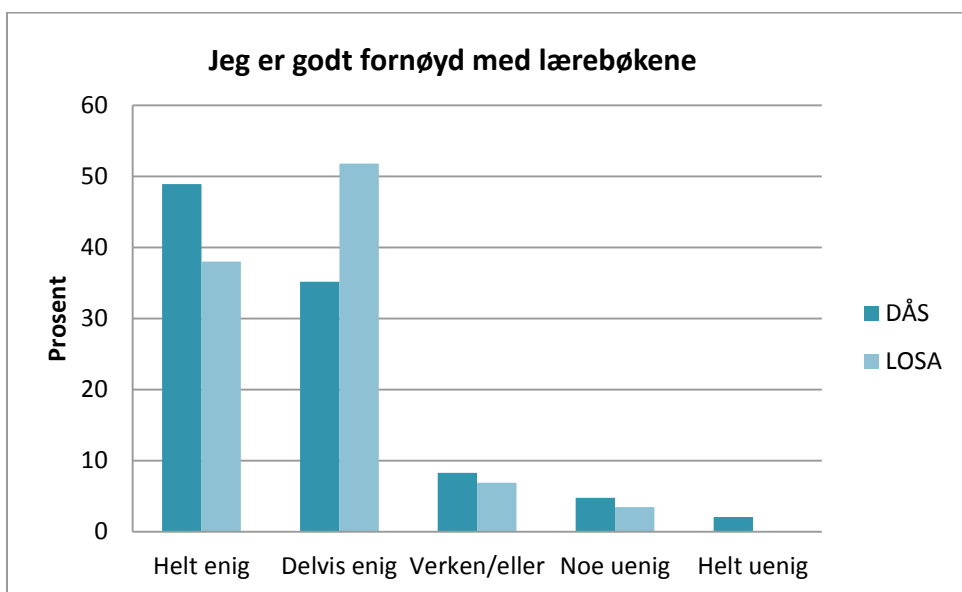
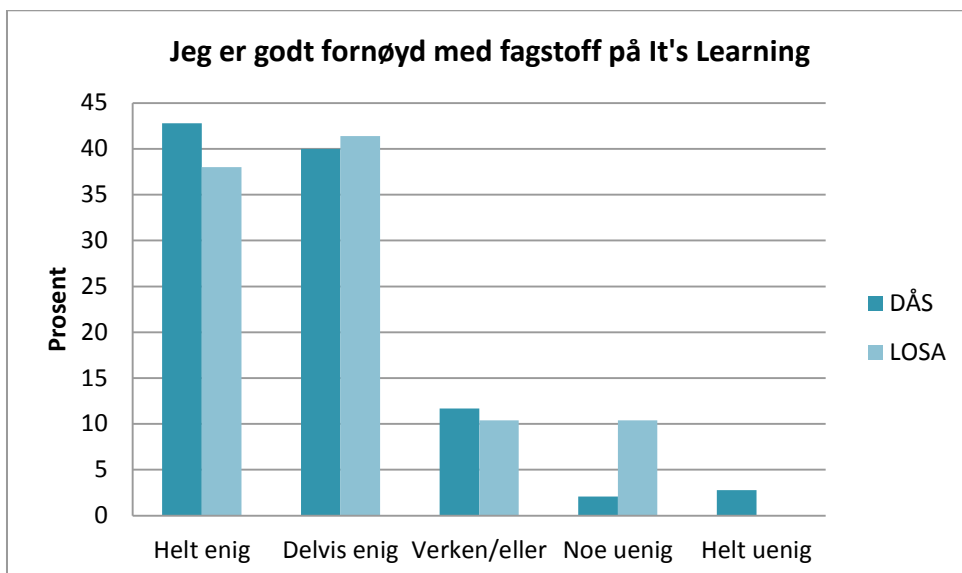
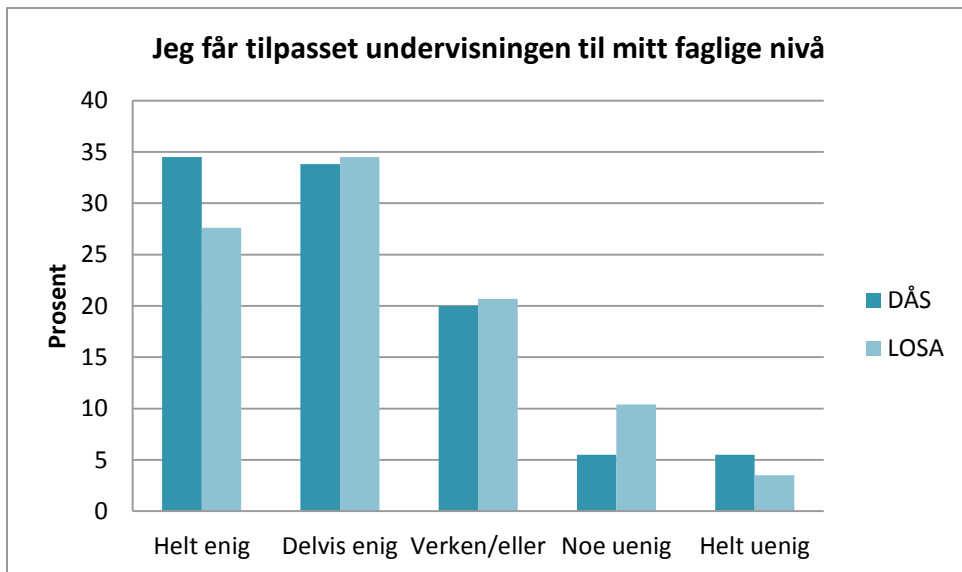

Jeg er godt fornøyd med den faglige kompetansen til nettlæreren

Jeg er godt fornøyd med den lokale veiledningen i studiet

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no